

MULUM PASA

Kuate tuku mulum pasa Mosesŋge kuyarna

Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina

¹ Tugu mbolŋge Kuate nu samba kilke kile-mayokkina. ² Nu kilke te-mayokna ta kilke ake baknu minna. Kule sunŋo kilke ŋakmba sonŋa minna le ma make sunŋonŋe kule ta kaimba minmba minna le Kuate tuku Guwa kule ta mbolŋge kine promba minna.

³ Kile Kuate nu sakina: Ma purfewa ŋgina le ma purfena. ⁴ Ma purfena le Kuate nu kaŋgermba garena. Taŋamba nu ait armba yimyam patike likina ta ande ma purfeŋ tuku ande ma make tuku. ⁵ Taŋana sulumba ma purfeŋ ta mafe ŋgina sulumba ma make ta furir ŋgina. Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait ndindo.

⁶ Kile Kuate nu sakina: Kule purkuwa sulumba ande mbol ambeŋge ka minwa le ande ibeŋŋe minwa. Ma baknu ŋgamu taŋge kule ar ta tukulnikam tuku minamŋgat ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ⁷ Kuate nu ma baknu taŋge te-mayokmba kule ar ta ande mbolŋge ande ibeŋŋe patikina. ⁸ Patikina sulumba ma baknu ta samba ŋgina. Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait arnu.

⁹ Kile Kuate nu sakina: Kule sunŋo ibeŋŋe minit ta ka ma ndindo mbolŋge ulendikuwa le kilke pagranu prowaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina.

¹⁰ Kilke pagranu pronaig ta kilke ngina sulumba kule sungo ulendikina ta yu ngina. Tanjakina sulumba kanjerka nu garena. ¹¹ Kile Kuate nu sakina: Kilke mbol tanje aganj waje njak prowaig. Anja yeki yeki silonu njak, ilinzu yeki yeki tumunu njak, kumzanj ail tinu tumunu njak yeki yeki njakmba prowaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ¹² Anja yeki yeki silonu njak, ilinzu yeki yeki tumunu njak, ail yeki yeki tinu njak ta njakmba kilke mbolnje fare prowe likinaig le Kuate nu kanjerka garena. ¹³ Tanjana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait keju.

¹⁴⁻¹⁵ Kile Kuate nu sakina: Aganj bulu njak samba mbolnje mayok kuwaig le bulunga kilke tugu kiljawam tuku mafen furir walam tuku mine likuwaig. Ait njakmba ki tuku ait, sawe tuku ait, mara tuku ait, piro tugu tuku ait ta njakmba tumningam tuku minwaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ¹⁶ Kuate nu bulu sugo armba kilemayokkina ta ande sungo ta mafen kulatkam tuku ande fudin ta furir kulatkam tuku kile-mayokka mbai turmba kile-mayokkina. ¹⁷⁻¹⁸ Nu bulu kame ta samba mbol tanje kilke tugu kiljawam tuku mafen furir walmba kulatkam tuku patike likina. Tanjana sulumba kanjerka nu garena le ¹⁹ furir promba kumba ka maratukuk ta ait bailkanu.

²⁰ Kile Kuate nu sakina: Kule sinamnje aganj abo minam tuku kuasmbi njak mayok ke likuwaig. Sar umanj mata mayok ke lika samba kum-nemnje bunga likuwaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ²¹ Nu kualegan sugo aganj abo minam tuku yeki yeki kule sinamnje likade ta njakmba

kile-mayokka sar umaŋ yeki yeki ŋakmba turmba kile-mayokkina. Tanjamba nu kaŋgerka garena sulumba ²² nyaro niŋmba saniŋgina: Tane tugekap sulumba kule sina yu sina ŋakmba kumuŋgap. Sar umaŋ mata kilke mbolŋge tugekap ŋgina. ²³ Tanjakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba.

²⁴ Kile Kuate nu sakina: Kilke mbolŋge agaŋ abo minam tuku yeki yeki mayok kuwaig. Agaŋmor tumbraŋok duŋekok agaŋ yeki yeki rabmba likam tuku ta ŋakmba mayok kuwaig ŋgina. Tanjakina ta kumuŋgina. ²⁵ Nu agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ yeki yeki rabmba likade ta ŋakmba kile-mayokkina sulumba kaŋgerka garena.

²⁶ Tanjana sulumba Kuate nu maŋ lato sakina: Kile sine taŋgo kile-mayokkube le siŋgine suk minwaig. Nane kilke tugu ŋakmba agaŋ ndende ŋakmba kulatka gabat minwaig. Kualegaŋ, sar umaŋ, kilke mbolok agaŋmor agaŋ yeki yeki kilke mbolŋge rabmba likade ta ŋakmba tuku gabat minwaig ŋgina. ²⁷ Tanjakina sulumba Kuate nu taŋgo nuŋe suk kile-mayokkina. Nu taŋgo pino turmba kile-mayokkina. ²⁸ Kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba sanikina: Tale kiŋo kame kile-patikap le tugeka kilke tugu ŋakmba kumuŋguwaig. Tane kilke tugu ta ŋakmba kilap sulumba kulatkap. Kualegaŋ, sar umaŋ, agaŋmor ŋguikok ta mata ŋakmba kulatke likap ŋgina. ²⁹ Tanjakina sulumba nu maŋ sanikina: Tale kaŋgerap. Nyamagaŋ ŋakmba kilke mbolŋge prode ta ye tane tiŋget. Ilinzu tumunu ŋak ail tiŋnu tumunu ŋak ta ŋakmba tane tuku nyamagaŋ minamŋgaig. ³⁰ Agaŋ ŋakmba nzu ŋak ŋak ta ye

aganmor nyuwaig nga nane ninjen tuku. Agan nzu jak jak ta sar umaŋ kilke mbolok aganmor nane tuku nyamagan minamngaig ngina. Tanakina ta kumungina le ³¹ Kuate nu agan ndende jakmba kile-mayokkina ta kanŋerka jakmba magenu ndo minnaig le nu ndek gare torna. Tanana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba wai nŋiri ndindo.

2

¹ Kile kilke samba agan ndende jakmba kumunge likinaig le piro jakmba kugana. ² Ait 7-nu mbolŋge Kuate nu piro jakmba ke likina ta piroke suglukina sulumba ³ mabtina. Ta tuku nu ait ta tukulmba kusem pilna. ⁴ Kuate Sunŋo nu tanamba samba kilke kile-mayokkina tuku.

⁵ Kuate Sunŋo nu samba kilke kile-mayokkina ta nu sawe te-iben ndana tukunu agan waŋe jak mine ndakinaig. Agan kitek mata mbur ndanaig. Tanŋo ande kilke mbolŋge tumtuwam tuku mata mine ndakina. ⁶ Ait ta mbolŋge kule nu kilke sinamŋge nzomba minna le kilke nu bisuknu minna.

Kuate Sunŋo nu Eden kumamŋge piro ande wakeina

⁷ Kuate Sunŋo nu tanŋo wakeiyam tuku nga kilke tumba tamba tanŋo wakeina. Wakeina sulumba tanŋo ta fumbenu mbolŋge abo guwa Ntna le tanŋo ta abo guwa jak abonga tingina. ⁸ Tingina le Kuate Sunŋo nu Eden kumamŋge ki prote kumam tanŋe piro ande wakeina. Wakeina sulumba tanŋo buk wakeina ta tumba piro ta sinamŋge pilna le minna.

⁹ Piro ta sinamŋge Kuate Sunŋo nu ail magenu yeki yeki kile-mayokkina. Ail ta ŋakmba kaŋgerka nzali tumba alowaig le nyam tuku. Piro ta ŋgamukŋge nu ail armba turmba patikina le pronaik ta ande alonu nyumba minmba minam tuku ail ande maŋau magenu ŋaigonu pilenŋa kila palmbim tuku ail. ¹⁰ Eden kilke mbolŋge kule sunŋo ande bulbulmba prona sulumba piro ta bisumba minna. Nu Eden kusremba mayok ka wai fet bailkana. ¹¹ Wainu sunŋo ande nyunu Pison ta kinit kumba ka Awila kilke laipmba kinit. ¹² (Awila kilke ta gol, ail ŋair mundur mayenu, ndame magenu ŋak minit). ¹³ Wainu ande nyunu Gion ta Kus kilke laipmba kinit. ¹⁴ Wainu ande nyunu Tigris ta Asiria kilke ki prote kumam tamba kinit. Wainu ande ta nyunu Yufretis.

¹⁵ Kuate Sunŋo nu taŋgo ta tumba Eden piro ta mbolŋge piroka kulatka minam tuku pilna sulumba ¹⁶ wam pagumba sana: Ail ŋakmba piro te sinamŋge minig ta alonu ne nyam kumuŋ. ¹⁷ Ail ndindo ndo ye ne peunumba tukulnet. Ail ta maŋau magenu ŋaigonu pilenŋa kila palmbim tuku. Ne ail ta tuku alonu ndanya. Mbula. Ne nyumba ta ait ta mbolŋge ndo ne kumamŋgat ŋgina.

¹⁸ Taŋakina sulumba Kuate Sunŋo nu sakina: Taŋgo te nuŋe ndo minit. Maŋau ta mayenu kuga tukunu ye tur nuŋe ande nu suk wakeiyamŋgit ŋgina. ¹⁹ Taŋamba sakina sulumba nu kilke tumba sar umaŋ agaŋmor ŋakmba wakeika nuŋge nyu patikuwa ŋga kilmba taŋgo ta tugum prona le nu agaŋmor ta ŋakmba nyu yimyam niŋgina le nane nyu ta ŋak minnaig. ²⁰ Nu sar umaŋ agaŋmor

tumbranok ŋguikok ŋakmba tuku nyu patike likina ta tur nuŋe nu suk ande nda mayok kina le tanjo ta nu nuŋe ndo minna.

²¹ Kile Kuate Sunjo nu tanjo ta ginyum pak tuna le nu kinymba gilaingina le Kuate Sunjo nu tanjo ta takelnu ande gona sulumba ndemnu tumba takelnu gona ma mbolŋe tukulmba pilna.

²² Takelnu tambi nu pino ande wakeina sulumba tumba ka tanjo tugum tanje pilna le ²³ tanjo ta nu pino ta kanjermba sakina: Ese. Agan te ye tuku isu ye tuku ndem minit teŋen. Nu tanjo tuku ŋgarosu mbolŋe mayok ket tukunu ye nu nyun ta pino ŋgamŋgit ŋgina. ²⁴ Ta tuku tanjo nu ina mam nuŋe kusreka piyo nuŋe ndoŋ muŋgu kile-denja minwaik. Nale ŋgarosu ndindo mayok kanjaik.

²⁵ Tango ta piyo nuŋe ndoŋ wagek minnaik ta nale kiko ndanikina.

3

Une manau mayok kina

¹ Mbeŋ nu yabri paknu ŋak minmba aganmor ŋakmba Kuate Sunjoŋge patike likina ta nane tuku manau liniŋmba mbolŋe minna. Tanjamba mbeŋŋe pino kusnana: Kuate nu tale ndanmba satikina? Tale piro te tuku kumzan ail alonu ndanyam tuku satikina e ŋgina le ² pino ta nu mbeŋ tuku pasa lafumba sana: Kuga. Sile piro te tuku kumzan ail ŋakmba alonu nyam tuku sasikina. ³ Nu teŋenmba sile sasikina: Tale ail ndindo piro te ŋgamukŋge minit ta ndo alonu kirembe ndanyap. Tale kumpekaik ŋga sasikina ŋgina le ⁴ mbeŋ ta ndek nu sana: Tale kume nda. ⁵ Tale

nyap sulumba wamodus pulutikuwa le Kuate suk mañau magenu ñaigonu pilengam tuku kila ñak minamñgaik ta Kuate nu kila. Ta tuku nu tale nda nyam tuku satikina ñga pino sana le ⁶ pino ta nu nuñe wamodusmbi sakina: Ail ta mayenu ndo ñgina sulumba nu alonu ta kañgermba am kikonñ tinga wamodus kuyar mayenu ñak minam tuku nzalina le nu ail ta alonu ande purmba tumba nyina. Tumba nyina sulumba inum tumba taño nuñe tuna le nyina. ⁷ Nale nyinaik sulumba wamodus pulunikina le nale wagek minnaik ta katesemba kila pilnaik sulumba kikonikina le fik wañenu kilmba ñgika malnu tinginaik.

⁸ Tañamba minnaik le furiram Kuate Sunjo nu pro piro ta sinam lika minna le nalekam zigna isnaik sulumba ail sumba kuirkinaik. ⁹ Tañanaik le Kuate Sunjo nu taño ta wika sana: Ne anñge minit ñgina le ¹⁰ nu ndek sakina: Ye ne tuku zigna ismba wagek minet te kuru-kuruka kuirket ñgina le ¹¹ nu ndek kusnana: Ne wagek minit ta imañge sanat e? Ne ail alonu tale peunikmba tukultiken ta nyat e ñgina le ¹² taño ndek lafumba sana: Pino ye ndoñ minam tuku ye sina nuñge ail alonu ta tumba sat le nyit ñgina. ¹³ Tañakina le Kuate Sunjo nu pino ta kusnana: Ne ndañam tañawat ñgina le nu lafumba sana: Mbeññge ye yabriyat le nyit ñgina.

Kuate nu nane kasurniñgina

¹⁴ Kile Kuate Sunjo ndek mbeñ ta sana: Ne mañau ta kat ta agañmor ñakmba ñgamukñge ye ne kasurnumba te-yamoknamñgit. Ne mara mindek fungulmbi ndo lika kilke kutur nyumba tañamba minmba ma ma kumamñgat. ¹⁵ Tale pino ta ndoñ

tale ngamuknge gubra pili le tale munngu ngueu njak minamngaik. Ne tuku kutu pino tuku kutu nane mata tanjamba munngu ngueu njak minamngaig. Nu ne tuku gabat to fetkuwa le ne nu tuku kupe tugunu makewamngat ngina.

¹⁶ Tanjakina sulumba nu ndek pino ta sana: Ne kinjo kile-patinu ait mbolnge ye ne ngaro rar sunngo tini le tamngat ta ne manj tanngo nane nzalinamngat. Ne nu tuku minnge kumnemnge mina le nunge ne kulatka minamngat ngina.

¹⁷ Tanjakina sulumba nu ndek Adam sana: Ne piyo nane tuku minnge ismba dubimba ail alonu peutikmba tukultiken ta tumba nyat tukunu ye ne tuku nga kilke kasuramngit. Ne nyamagan te-silikam tuku piro karenka tumba nyamngat. Ne mara mindek tanjamba minmba ma ma kumamngat. ¹⁸ Kilke te mbolnge anga njaigonu prowe likuwaig le ne fare fare ilinzu sota nyumba minamngat. ¹⁹ Ta tuku ne piro karenka ngarosu mundunuwa le kilke mbolnge nyamagan te-silika nyamngat. Tanjamba minmba ma ma ne luka kilkek sinam kangat. Ye ne kilkembali wakeinen tukunu ne tuku ngarosu ta kilke. Ne manj luka ta sinam kumba kilke kuilkamngat nga tanngo sana.

²⁰ Adam nu piyo nunje nyunu Eva ngina. Nyu ta tugunu tenenmba: Nu tanngo pino njakmba tuku ina nangine.

²¹ Kuate Sunngo nu aganmor ngaronumbi tawi wakeika Adam nale piyo nunje ndonj tingine nikina.

Kuate nu Adam le Eva pitaikina le kilim kinaik

²² Tanjana sulumba kile Kuate Sunngo nu sakina: Tanngo nu manjau magenu njaigonu pilingam tuku

kila palet tukunu nu sine tanan minit. Nu minmba minam tuku ail alonu ta turmba nyuwa sulumba minmba minikat ngina. ²³ Nale tanapekaik nga Kuate Sungo nu nale Eden piro ta sinamnge pitaika kukulnikina le kilke tumba tanjo wakeina ta mbolnge piroka minnaik. ²⁴ Tanamba minnaik le tanjo nu ail alonu nyumba minmba minam tuku ta tugum kakat nga Kuate nu nuje enjel afu kukulningina le Eden piro ki prote kumam tanje ndin tukulmba ail ta ngailkinaig. Kame bagi sungo pa bulu nak ta turmba tanje pilna le kuanyikuanyinga minna.

4

Kume manau mayok kina

¹ Adam nu piyo nuje Eva ndon minnaik sulumba pino ta buk fungul nakna sulumba kinjo tepilmba sakina: Sungonje ye sinzanyat le ye kinjo ande te-pilit ngina. Tanakina sulumba nu kinjo ta nyunu Kain ngina.

² Tanamba minnaig ma ma nu man kinjo ande te-pilna ta nyunu Abel ngina. Kinjo ta sungoka nu sipsip kulat tanjo mayok kina le aba nuje nu mara mindek nyamagan piroka minanu.

³ Minnaig ma ma mara ande aba nuje nu nyamagan afu kilmba Sungo atraukam tuku patikina le ⁴ maib nuje nu sipsip mulum mayenu ande balemba ndemnu kuya nak ta tumba nu mata Sungo atraukam tuku pilna. Pilna le Sungo nu kanjermba ndek Abel tuku garena sulumba ⁵ Kain tuku atrau agan ta kanjermba Kain tuku gare ndana le Kain nu gubra kagli Nrka aijel pasi kume

ngurngurkina. ⁶ Tanjana le Sungo nu ndek Kain kusnana: Ne ndanam tuku gubranate e? Ndanam ne tuku ainjel pasi kume ngurngurkate e? ⁷ Ne manau mayete kande ye ne tuku gare-gareket kande. Ne manau naye tukunu une ta ne kainumba te-iben nuwa nga ne kagmate ta ne sangri tinga une ta te-iben mba te-siwa nga sana. ⁸ Tanjaka sana le Kain nu maib nuje wika sana: Sile piro mbol nzi kap ngina. Tanjamba nale kinaik ka piro mbol tanje Kain nu tinga maib nuje balena le kumna.

⁹ Tanjana le Sungo nu Kain kusnana: Maib naye aninge minit ngina le nu ndek sana: Iyo. Ye nu kanjer ndawit. Ndanam saka maib yije tuku kusnate? Ye nu tuku kulat tanjo kuga ngina le ¹⁰ Sungo nu ndek sana: Ne sinja manau nayonu kat. Maib naye tuku ndare kilke mbolnje kutuwat ta witite le iset. ¹¹ Nu tuku ndare kutuwat ta kilke tenje ndare ta biyat. Ta tuku ye ne kasurnumba pitaini le ne ma te mbolnje mine nda. ¹² Ne kilke mbolnje nyamagan nguka ta alowe nda. Ne mara mindek tumbran tumbran nakmba kine promba minamngat nga sana.

¹³ Tanjakina le Kain ndek lafumba Sungo sana: Ta tuku lafunu ye pa ta kurawam kumun kuga. ¹⁴ Ne kilke te mbolnje ye pitaiya le ye ne ndon mine ndaka kine promba minamngit. Tanjo andenge ye ndinje kangeryuwa sulumba ye baleyuwa le kumamngit ngina le ¹⁵ Sungo nu Kain sana: Kuga. Tanjo inum ne balenuwa ta ye lafumba nu tuku kuasmbi 7 bale farningamngit ngina. Tanjakina sulumba Sungo nu tanjo ande Kain kangermba nda-balewa nga nu tuku ngarosu mbolnje peuka suku kuyar ande pilna.

¹⁶ Tanjana le Kain nu Sunḡo kusremba ka Eden ma ki prote kumamḡge minna. Ma tugu ta nyunu Kine Pro.

Kain tuku ndare

¹⁷ Kain piyo nuḡe nu kiḡo ande nyunu Enok te-pilna. Tanjamba minnaig ma ma Kain nu tumbranḡ sunḡo ulmba wande patikina sulumba tumbranḡ ta mata nyunu Enok ḡgina. ¹⁸ Enok tuku kiḡo nuḡe nyunu Irad. Irad nu kiḡo ande nyunu Mehuyal te-pilna. Mehuyal nu kiḡo ande nyunu Lamek te-pilna.

¹⁹ Lamek nu pino armba kilna ta ande nyunu Ada ande Zila. ²⁰ Ada nu kiḡo ande nyunu Yabal te-pilna. Yabal nu makau kulatkade kuasmbi ta tuku mbuḡ nanḡine. Nane kinenumba baibai patika minanu. ²¹ Mambo nuḡe nyunu Yubal nu gita le tabu tabu usrede kuasmbi ta tuku mbuḡ nanḡine. ²² Zila nu kiḡo ande nyunu Tubal-Kain te-pilna. Tubal-Kain nu ain yeki yekimbi piro aḡanḡ sunḡomba wakeikanu. Zila nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Nama.

²³ Mara ande Lamek nu piyo kat nuḡe sanikina: Ada le Zila tale isap. Kiḡo ande ye katyina le ye nu balewen le kumna. ²⁴ Tanḡo ande Kain balewa ta lafumba tanḡo 7 bale faramḡgaig. Tanḡo ande ye baleyuwa ta lafumba tanḡo 77 bale faramḡgaig ḡgina.

Abel kumna ta tuku lafuknu Set prona

²⁵ Adam le piyo nuḡe nale maḡ kiḡo ande te-pilnaik sulumba Eva nu sakina: Kain nu Abel balena le kumna. Kile Kuatenḡe kiḡo ande ye sat

le kiŋo ta Abel tuku ma tamŋgat ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Set* ŋgina.

²⁶ Set nu sunŋokina sulumba pino ande tina. Pino ta kiŋo ande nyunu Enos te-pilna. Ait ta mbolŋge tango pino nane Sunŋo tuku nyu te-dunŋam tuku tugu pilnaig.

5

Adam tuku ndare

¹⁻² Kuate nu tango pino nuŋe suk kile-mayokkina. Nu tango pino turmba kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba nyu ta tango ŋgina. Adam tuku ndare tuturmba teŋenmba kina.

³⁻⁵ Adam nu yar 130 ŋak minna sulumba kiŋo ande nuŋe suk te-pilna. Nu kiŋo ta nyunu Set ŋgina. Tanjana sulumba Adam maŋ lato yar 800 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 930 kusrena sulumba nu kumna.

⁶⁻⁸ Set nu yar 105 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Enos te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 807 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 912 kusrena sulumba nu kumna.

⁹⁻¹¹ Enos nu yar 90 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Kenan te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 815 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 905 kusrena sulumba nu kumna.

¹²⁻¹⁴ Kenan nu yar 70 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Mahalalel te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 840 minmba kiŋo kulim afu

* **4:25:** Set nyu ta tugunu Lafunu

turmba kile-patikina. Nuṇe yar ulendimba 910 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁵⁻¹⁷ Mahalalel nu yar 65 ṅak minna sulumba kiṅo ande nyunu Yaret te-pilna. Te-pilna sulumba nu maṅ lato yar 830 minmba kiṅo kulim afu turmba kile-patikina. Nuṇe yar ulendimba 895 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁸⁻²⁰ Yaret nu yar 162 ṅak minna sulumba kiṅo ande nyunu Enok te-pilna. Te-pilna sulumba nu maṅ lato yar 800 minmba kiṅo kulim afu turmba kile-patikina. Nuṇe yar ulendimba 962 kusrena sulumba nu kumna.

²¹⁻²⁴ Enok nu yar 65 ṅak minna sulumba kiṅo ande nyunu Metusala te-pilna. Te-pilna sulumba nu maṅ lato yar 300 minmba Kuate biye demba minna. Taṅamba nu kiṅo kulim afu turmba kile-patikina. Nuṇe yar ulendimba 365 kusrena sulumba Kuate ndoṅ sail mayena le Kuateṅge nu ṅgarosu ṅak tina. Nu kume ndakina.

²⁵⁻²⁷ Metusala nu yar 187 ṅak minna sulumba kiṅo ande nyunu Lamek te-pilna. Te-pilna sulumba nu maṅ lato yar 782 minmba kiṅo kulim afu turmba kile-patikina. Nuṇe yar ulendimba 969 kusrena sulumba nu kumna.

²⁸ Lamek nu yar 182 ṅak minna sulumba kiṅo ande te-pilmba sakina: ²⁹ Sunṅo nu kilke te kasurna le sine piro karenka wamdus pitisingit. Kiṅo te sine tuku wamdus bul sersinṅamṅgat ṅgina. Taṅakina sulumba kiṅo ta nyunu Noa* ṅgina. ³⁰⁻³¹ Lamek nu maṅ lato yar 595 minmba kiṅo kulim afu turmba kile-patikina. Nuṇe yar ulendimba 777 kusrena sulumba nu kumna.

* **5:29:** Noa nyu ta tugunu Wamdus Bulok

³² Noa nu yar 500 kusrena sulumba kiŋo keŋmba kile-patikina ta ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet.

6

Une maŋau sunŋokina

¹ Taŋgo pino tugeka sili-silinaig sulumba kulim kame kile-patike likinaig le ² Kuate tuku kuasmbi nane kulim kame ta kaŋgerkinaig. Kulim kame ta ŋgarosu tumail pasi magenu ndo le nzaliningina le nane ndoŋ minnaig. ³ Tanjanaig le Sunŋo nu sakina: Taŋgo nane ŋgarosu ndo. Nane minmba mine nda. Ye nane tuku ait kuerkamŋgit. Nane tuku yar 120 ndo palmbimŋgit ŋgina.

⁴ Kuate tuku kuasmbi nane pino kame ndoŋ minnaig sulumba taŋgo sugo saŋgriknu kile-patikinaig. Ait ta mbolŋge ŋgumneŋga mata taŋgo sugo saŋgri ŋak ta kilke te mbolŋge mine likinaig. Nane saŋgri sugo nyu ŋak minnaig.

Kuate nu waŋ kusam tuku Noa sana

⁵ Taŋgo pino ŋakmba nane maŋau ŋaigonu kumba wamdus mata ŋaigonu ndo kumba minanu le Sunŋo nu nane kaŋgerka ⁶ ŋgamuŋgal rarmba wamdus tatrukina sulumba sakina: Ndaŋam saka ye taŋgo pino kile-mayokka kilke te mbolŋge patiken a. ⁷ Ye kile taŋgo pino ŋakmba sar uman aŋaŋmor tumbraŋok ŋguikok kilke te mbolŋge ma gureŋmba kile-ŋgisike suluwamŋgit. Ye yiŋe wakeika kile-mayokken ta kile ye wamdus tatrukate ŋgina. ⁸ Tanjakina ta Sunŋo nu Noa tuku maŋau kaŋgermba nu ndo nzalina.

9-10 Noa nu tanjo purfeŋnu mayenu. Nu Kuate ndoŋ sail mayena. Nu tuku kiŋo keŋmba ta Sem Ham Yafet. Noa tuku ait mbolŋge tanjo pino ŋakmba maŋau ŋaigonu ndo ke lika minnaig ta nane ŋgamukŋge Noa ndo maŋau purfeŋnu dubimba minna. ¹¹ Kilke te mbolŋge Kuate am mbolŋge maŋau ŋaigonu ta tumbran kilke ŋakmba kumuŋgina le naŋgine tanjo afu ŋaigo siglika minnaig.

¹² Kuate nu tanjo pino ta tuku maŋau ŋaigonu kaŋgerka nane tuku unenŋge tumbran ŋakmba ŋaigo siglikina ta nu kaŋgerkina sulumba ¹³ nu ndek Noa sana: Ye tanjo pino ŋakmba pitaike suluwamŋgit. Naŋgine naŋgine tanjo afu ŋaigo siglikade le nane tuku maŋau ŋaigonu ta kilke tugu ŋakmba kumuŋgade tukunu ye nane ŋakmba kile-ŋgisikamŋgit. ¹⁴ Ta tuku ne ail magenu pikmba waŋ inum wakeimba kusa. Kusmba wandenu pilmba sinanu afu pugurke lika sulumba waŋ ta sinamŋge kilimŋge gulgol danŋa le tikŋguwa. ¹⁵ Waŋ ta teŋenmba wakeiya. Kuennu mita 130 wakeiya. Sunŋonu mita 22 wakeiya. Ngirpenu arŋeŋ mita 13 wakeika. ¹⁶ Tanamba ne funu tukula sulumba ngirpenu mbol ta tukul ndawa. Wai dagol ndindo burok waŋ laipmba pale le waŋ sinanu purfeŋnu minwa. Ngirpenu mbolŋge malaŋga wakeimba pale sulumba sinamŋge mbain armba kusa le waŋ sinanu keŋmba minwaig. Ande mbolŋge ande ŋgamuŋge ande ibeŋŋge minwaig. ¹⁷ Yenŋe saki le kule sunŋo prowa sulumba tanjo pino ŋakmba kilke mbol agaŋ ndende ŋakmba soŋguwa le butoka ŋgisike suluwamŋgaig ta ¹⁸ ye ne ndoŋ wamdus

ulendika sin̄ka son pasa sanet ta ye sin̄ka kumuwan̄git. Ne, piyo nan̄je, kin̄jo kat nan̄je, rugan kat nan̄je tane n̄akmba wan̄ pongap sulumba¹⁹ agan̄ nyunu mindek abo minig ta mata turmba kilmba wan̄ pongap. Ar ar pailnu pangarnu nane abo minam tuku kilmba patika.²⁰ Sar uman̄ yeki yeki agan̄mor tumbraṅok n̄guikok ta n̄akmba ar ar kilmba wan̄ pongap.²¹ Tan̄gine nyamagan̄ agan̄mor tuku nyamagan̄ yeki yeki turmba kilmba patikap n̄ga Noa sana.

²²Tan̄akina le Noa nu Kuate tuku min̄ge dubimba tan̄amba ndo kina.

7

Kule sun̄go prona

¹Kile Sun̄go nu Noa sana: Ye tango pino n̄akmba kan̄gerket ta nane n̄gamukn̄ge nen̄ge ndo man̄au purfen̄nu n̄ak minit le ye ne kagmanet. Ta tuku kile ne nan̄je gageu turmba wan̄ ta pongap n̄gina.² Agan̄mor nyam tuku atraukam tuku ta ar ar pailnu 7 pangarnu 7 kilmba wan̄ mboln̄ge patika. Agan̄mor tane pinton̄gen ta armba ndo pailnu pangarnu kila.³ Sar uman̄ ar ar pailnu 7 pangarnu 7 kila. Agan̄ n̄akmba tumunu minam tuku kila.⁴ Kussem ndindo te kugawa le ye saki le sawe sun̄gokanu ki 40 furir 40 piymba minam̄gat. Sawe ta mboln̄ge ye agan̄ wakeiken le abo minig ta n̄akmba ma guren̄mba kile-n̄gisike suluwan̄git n̄gina.⁵ Sun̄go nu Noa wam paguna ta Noa nu min̄ge kumumba tan̄amba ndo kina.⁶ Noa nu yar 600 n̄ak minna le kule sun̄go ta promba kilke son̄gina.

⁷ Noa, kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rugan kat nuŋe nane kule prowamŋgat ŋga waŋ poŋginaig. ⁸ Sar umaŋ agaŋmor nyam tuku pinkam tuku ⁹ ar ar pailnu paŋgarnu nane Kuate nu Noa wam paguna ta kumumba Noa ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁰ Waŋ poŋginaig le kusem ndindo kugana le kule suŋgo ta kilke mbol prona.

¹¹ Noa tuku yar 600 tambun arnu ait 17 ait ta mbolŋge kilke puluke lika kule sugokanu bulbulmba kilke mbolŋge prowe likinaig. Samba mata puluka sawe suŋgokanu piyna. ¹² Ki 40 furir 40 sawe ta pur ndamba piymba minna. ¹³ Ki ait ndui ta mbolŋge Noa nuŋe piyo nuŋe kiŋo kat nuŋe Sem Ham Yafet nuŋe rugan kat nuŋe keŋmba ndoŋ nane waŋ poŋginaig. ¹⁴⁻¹⁵ Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok nane yeki yeki ar ar ŋakmba Noa nane ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁶ Kilke mbol agaŋ nyu mindek pailnu paŋgarnu Kuate buk sana ta kumumba waŋ poŋginaig. Taŋanaig le Suŋgoŋge malaŋga tukulna.

¹⁷ Sawe ta mara 40 piymba minna le kule ta nzomba waŋ te-faitna. ¹⁸ Taŋamba kule nzomba mbolka waŋ te-faitna le kule mbol mbol lika minna. ¹⁹ Kule suŋgo ŋayomba tabe sugo funu basleniŋmba biŋ ŋakmba kile-butokina. ²⁰ Kile-butokina sulumba maŋ kule mbolke ŋayomba mita 7 mbolŋge kumuŋgina. ²¹ Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku taŋgo pino ŋakmba turmba butoka ŋgisike sulunaig. ²² Agaŋ nyunu mindek kilke mbolŋge mabsen ŋak ta ŋakmba kume sulunaig. ²³ Suŋgoŋge kilke mbol mbal ŋakmba ma gureŋmba kile-ŋgisike

suluna. Tanjo pino sar umanj aganjmor tumberanjok njuikok aganj afu mine ndakinaig. Noa nane ndo wanj sinam tanje abo minnaig.

²⁴ Kule ta tambun 5 mara 150 tanjamba kilke mbolnje iben ndaka sunjokanu minna.

8

Kule sunjo ta iben kina

¹ Kuate nu Noa nane aganjmor ndonj wanj sinam tanje minnaig ta nu sina so ndana. Nu nane idus-ninjmba minna sulumba bubre sakina le pinderka kule muku serna. ² Tanjamba nu kilke mbolnje kule bulbulnaig ta mata tukulningina sulumba samba mata tukulna le sawe ta kugana. ³ Tambun 5 ta sinamnje kule ta iben-ibenmba minna. ⁴ Tanjamba minna ka ka tambun 7 ait 17 mbolnje wanj ta ndeka Ararat binj mbol tanje minyokina. ⁵ Kule iben-ibenmba minna le tambun 10 ait 1 mbolnje binj funu afu mayok kinaig.

⁶ Mara 40 kinaig le Noa nu bubre malanga fudinndo ta talka ⁷ kal ande kukulna le nu kule parakuwa nga ta tairnga kine promba minmba luka pro ndana. ⁸ Tanjana le Noa nu kilke buk parakina e nga idusna sulumba gami ande kukulna le kina ⁹ kumba ka kule ndo minna le tinga mabtam tuku ma kugatok le nu manj luka wanj tugum ta pronan. Pronan le Noa ndek wai kuitka tumba wanj sinamnje pilna.

¹⁰ Minna ma ma kusem ndindo kina le nu gami ta manj kukulna le kina ¹¹ kumba ka furiram manj luka olif wanjenu abonun purmba tina ta nzonga tumba luka nu tugum ta pronan. Tanjana le Noa

nu ail waŋe ta kaŋgermba kule buk ibeŋ ket ŋga idusna.

¹² Minna ma ma maŋ kusem ande kugana le maŋ gami ta kukulna le kina sulumba maŋ luka pro ndana. Nu nduiye kina. ¹³ Noa tuku yar 601 tambun ndindo ait ndindo mbolŋge kule kilke mbolŋge ta parakina le Noa nu wande funu buromba burok tambu mambilmba kilke kaŋgerna ta parakina. ¹⁴ Tambun arnu ait 27 mbolŋge kilke paraka kareŋgina.

¹⁵ Kile Kuate nu Noa sana: ¹⁶ Ne, piyo naŋe, kiŋo kat naŋe rугan kat naŋe tane ŋakmba waŋ mbolŋge mayok ka ibeŋ kape. ¹⁷ Aгаŋmor ŋakmba tane ndoŋ minig ta sar umaŋ turmba ŋakmba kilmba kile-ibeŋkap. Taŋawap le nane tugeka kilke ŋakmba kumuŋge likamŋgaig ŋgina. ¹⁸ Taŋakina le Noa, nuŋe kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rугan kat nuŋe nane ŋakmba ibeŋ kinaig. ¹⁹ Sar umaŋ aгаŋmor ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku ta nyu mindek nane mata ibeŋ kinaig.

Noa nu Sungo tuku atraukina

²⁰ Ibeŋ kinaig le Noa nu Sungo tuku idusmba ndame afu kilmba atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina. Wakeina sulumba sar umaŋ aгаŋmor nyam tuku ndui ndui kilmba bale farmba pa laŋlaŋ ta mbolŋge patika Sungo atraukam tuku pasokina le ugmba usarkinaig. ²¹ Usarkinaig le Sungo nu mundur mayenu ta kamusna sulumba nu garena le wamduŋmbi sakina: Taŋgo pino nane maŋ mbarwaig ta ye kilke te maŋ ŋayo siliwe nda. Nane kiŋo ndo wamduŋ ŋaigonu ŋak sugoka taŋamba ndo minig. Ye buk aгаŋ abo minnaig

tuku ta ᅇakmba kile-ᅇgisike suluwen ta ye maᅇ taᅇawe nda. ²² Kilke te minwa le nyamagaᅇ ᅇgunu tuku ait, nyamagaᅇ mayekam tuku ait, sawe tuku ait, ki tuku ait, mafen tuku ait, furir tuku ait ta ᅇakmba kugawe nda. Mara mindek muᅇgu dubika minmba minamᅇgaig ᅇgina.

9

Kuate nu Noa ndoᅇ wamdus ulendikina

¹ Kuate nu Noa nuᅇ kiᅇo kat nuᅇ turmba nyaro pasa niᅇge lika saniᅇgina: Tane kiᅇo kulim kile-patikap le tane tuku ndare mbolᅇge kilke te kumuᅇguwaig. ² Ye kile agaᅇ ndende ᅇakmba tane kulatkam tuku tiᅇget. Sar umaᅇ kilke mbolok agaᅇmor kualegaᅇ ᅇakmba tane tuku kuru-kuruka minamᅇgaig. ³ Agaᅇ ᅇakmba likade ta tane tuku nyamagaᅇ minig. Ye buk ilinzu ᅇakmba tiᅇgen taᅇamba ndo kile agaᅇmor ᅇakmba tiᅇget. ⁴ Tane agaᅇmor ndemnu ndare ᅇak ᅇak ndanyap. Mbulap. Ta ndaᅇam? Ndare ta nuᅇ abo tugu. Ta tuku tane ndanyap. ⁵ Taᅇgo andeᅇge ko agaᅇmor andeᅇge taᅇgo inum balewa le kumwa ta nu mata kumamᅇgat. ⁶ Kuate nu taᅇgo pino kile-mayokkina ta nuᅇ suk. Ta tuku taᅇgo andeᅇge taᅇgo inum balewa ta nu mata kumamᅇgat. ⁷ Ye tane satieᅇget: Tane tugeka kiᅇo kulim kile-patikap le kilke kumuᅇguwa ᅇgina.

⁸ Taᅇakina sulumba Kuate nu Noa nuᅇ kiᅇo kat nuᅇ ndoᅇ teᅇenmba saniᅇgina: ⁹ Tane isap. Ye kile tane ndoᅇ wamdus ulendika siᅇka son pasa satieᅇget te ye siᅇka kumuwaᅇgit. Ngumneᅇga tane tuku ndare mbolᅇge mata pasa te

kumuwamngit. ¹⁰ Sar umañ agañmor tumbranok nguikok kilke mbolok agañ ñakmba abo minig tane ndonj wañ mbolñge ibeñ kinaig ta nane mata tane ñakmba tuku pasa te saket. ¹¹ Ye mañ kule sunğombi agañ ndende ñakmba kile-ñgisike nda. Kule sunğonje kilke mañ ñayo siliwe nda ñgina.

¹² Tanakina sulumba nu mañ lato saningina: Ye kile tane ñakmba ndonj wamdus ulendiket. Mara mindek tañamba minmba minamngit. ¹³ Ta tuku ye kile wanzu kuambor tañañ gau mbolñge pilet. Kilke mbol mbal ñakmba nane wanzu ta kañgerwaig sulumba pasa te idusamngaiğ. ¹⁴ Yeñge wi le gau tiñguwa le wanzu prowta ta ¹⁵ ye siñka son pasa satinjet te idusamngit. Kule sungo mañ promba tane ñakmba kile-ñgisike nda. ¹⁶ Wanzu ta gau mbolñge minwa le ye kañgeri sulumba pasa te idusamngit. Ye siñka son pasa te agañ ñakmba ñgarosu ñak abo minig ta tane satinjet ta siñka kumuwamngit. ¹⁷ Ye kilke mbol mbal ñakmba ndonj wamdus ulendika wanzu kuambor tañañ pilet ñgina.

¹⁸ Noa tuku kiño kame wañ mbolñge ibeñ kinaig ta nyu kat nañgine Sem Ham Yafet. Kanan nu Ham tuku kiño. ¹⁹ Noa tuku kiño kame keñ ta nane tuku ndare tugeka kile sine kilke mbol mbal ñakmba mineg.

Noa nu Ham kasurna

²⁰ Noa nu nyam piro ndo kumba minna tuku. Nuñge tugu pilmba grep piro ande ñgukina. ²¹ Mara ande nu grep kule afu nyina le grep kulenje balena le ñginnganka baibai sinamngi tawi kuklikina le wagek kinymba minna.

22 Taɲana le Kanan mam nuɲe Ham nu mam nuɲe wagek kinymba minna ta kaɲgerna sulumba nu ndek kumba ka aba kat nuɲe sanikina le 23 Sem nale Yafet ndoɲ nale ndek tawi ande tumba kaika ɲgumnem-ɲgumnem baibai sinam kumba mam nakile kainaik. Nale mam nakile wagek minna ta kaɲgeram mbulmba tumail te-sinaik.

24 Kile Noa nu ɲgaro purfena le kiɲo ɲgrimbik wam kina ta kubenaik le isna sulumba nu ndek sakina: 25 Ye kile Kanan kasuri le nu nuɲe tira kame kumnemɲge nane tuku sanzal taɲgo piroka minamɲgat ɲgina.

26 Taɲakina sulumba nu maɲ lato sakina: Sine Sunɲo tuku nyu te-dunɲgube. Nu Sem tuku Mbara. Kanan nu Sem kumnemɲge nu tuku sanzal taɲgo piroka minamɲgat. 27 Kuatenɲge Yafet sinzaɲwa le nu tuku ndare tugekamɲgat. Nu tuku mbuɲ kame Sem tuku mbuɲ kame ndoɲ ulendika minwaig le Kanan nu Yafet kumnemɲge nu tuku sanzal taɲgo piroka minamɲgat ɲgina.

28 Kule sunɲo ta kugana le Noa nu maɲ lato yar 350 minna. 29 Nuɲe yar ulendimba ta 950 kusrena sulumba nu kumna.

10

Noa tuku ndare

1 Noa tuku ndare ta teɲenmba. Noa tuku kiɲo keɲmba ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet. Kule sunɲo ibeɲ kina le nane keɲ ta kiɲo afu kile-patikinaig.

Yafet tuku ndare

² Yafet tuku kiŋo kat nuŋe nyu nanġine ta teŋenmba. Gomer, Makok, Madai, Yawan, Tubal, Mesek, Tiras. Ngumnenga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat nanġine tuku nyu ta tumba nanġine tumbran yimyam kilmba minnaig.

³ Gomer tuku mbuŋ kat nuŋe ta Askenas mbal Rifat mbal Tokarma mbal.

⁴ Yawan tuku mbuŋ kat nuŋe ta Elisa mbal Spen mbal Siprus mbal Rodes mbal. ⁵ Nane yu make tumba minig mbal le nuy mbolŋge minig mbal ta tuku mbuŋ nanġine.

Yafet tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Ham tuku ndare

⁶ Ham tuku kiŋo kat nuŋe nyu nanġine ta teŋenmba. Kus, Isip, Libia, Kanan. Ngumnenga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat nanġine tuku nyu ta tumba nanġine tumbran yimyam kilmba minnaig.

⁷ Kus tuku mbuŋ kat nuŋe ta Seba mbal Awila mbal Sabta mbal Rama mbal Sabteka mbal. Rama tuku mbuŋ ta Zeba mbal Dedan mbal.

⁸ Kus tuku kiŋo ande nyunu Nimrod. Nimrod nu kame bumba tumbran afu kilke yaika kilmba minna tukunu nu gabat suŋgo mayok kina. ⁹ Nu Sunġonġe turna le nu kanzerek taŋgo minna. Ta tuku nane afu nanġine nanġine teŋenmba sakade. Sunġonġe ne turnuwa le kanzerek taŋgo Nimrod suk minamŋgat ŋgade.

¹⁰ O buk Nimrod nu Babilonia kilke ta tuku tumbran keŋmba kulatkina. Tumbran keŋmba ta ande nyunu Babilon ande Erek ande Akad. ¹¹ Nu

Babilonia kilke kusremba Asiria kina sulumba tumbran sugo bailkamba ninde lika wande patike likina. Tumbran sugo ta ande nyunu Nineve ande Rehobot-Ir ande Kala ande Resan. ¹² Resan nu Nineve le tumbran sunjo Kala ngamu-ngamunje minna.

¹³⁻¹⁴ Isip tuku mbun kat nuje ta Lidia mbal Anam mbal Leab mbal Naftu mbal Patrus mbal Kaslu mbal Kreta mbal. Kreta mbal nane Filistia mbal nane tuku mbun nanjine.

¹⁵ Kanan nu kinjo armba njak minna. Kinjo mulum ta Sidon ande nyunu Het. Ngumneŋga nale tuku ndare tugekinaik sulumba mbun kat nanjine tuku nyu ta tumba nanjine tumbran yimyam kilmba minnaig. ¹⁶⁻¹⁸ Kanan nu Yebus mbal Amor mbal Girkas mbal Hiwi mbal Arka mbal Sini mbal Arwat mbal Semar mbal Hamat mbal nane tuku mbun nanjine. Kanan tuku tumbran mbon nane sili-silinaig le ¹⁹ nane tuku tumbran mbon makenu ande kumba ka Sidonje tinjina le ande kumba ka Gerarje tinjina. Gerar tumbran ta Gasa tumbran patumba. Tumbran make ki prote kumam kina ta kumba ka Sodom, Gomora, Atma, Seboimje tinjina. Seboim tumbran ta Lasa tumbran patumba minna.

²⁰ Ham tuku ndare ta tanjamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Sem tuku ndare

²¹ Yafet aba nuje Sem nu Hibru mbal njakmba tuku mbun nanjine. ²² Sem tuku kinjo kat nuje tuku nyu ta tenenmba. Elam, Asur, Arpaksad, Lud, Aram. Ngumneŋga nane tuku ndare tugekinaig

sulumba mbuŋ kat naŋgine tuku nyu ta tumba naŋgine tumbran yimyam kilmba minnaig.

²³ Aram tuku mbuŋ ta Us mbal Hul mbal Geter mbal Mesek mbal.

²⁴ Arpaksad tuku kiŋo nuŋe nyunu Sela. Sela tuku kiŋo nuŋe nyunu Eber. ²⁵ Eber nu kiŋo armba kile-patikina ta ande nyunu Pelek. Pelek tuku ait mbolŋge taŋgo pino ŋakmba sili-silinaig. Eber tuku kiŋo ande nyunu Yoktan.

²⁶⁻²⁹ Yoktan tuku mbuŋ ta Almodad mbal Selef mbal Hasarmawet mbal Yera mbal Hadoram mbal Usal mbal Dikla mbal Obal mbal Abimael mbal Seba mbal Ofir mbal Awila mbal Yobab mbal. Nane ŋakmba Yoktan tuku ndare. ³⁰ Nane tuku ma tugu makenu ta Mesanŋe tiŋga laipmba kumba ka Sefarŋe tiŋgina. Sefar tumbran ma taknu ki prote kumamŋe minna.

³¹ Sem tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

³² Taŋgo kuasmbi ŋakmba ta Noa tuku ndare. Kule sunŋo kugana le Noa tuku kiŋo kat nuŋe tuku ndare puluka tugekina. Nane keŋ ta kilke mbol mbal ŋakmba tuku mbuŋ kat naŋgine.

11

Kuate nu taŋgo tuku mane tugu mbilniŋge likina

¹ O buk tugu mbolŋge taŋgo pino kilke ŋakmba mbolŋge pasa ndindo aŋaŋ ndende ŋakmba nyu ndindo saka minnaig. ² Nane ki prote kumamŋe kine promba minnaig. Taŋamba minnaig ma ma mara ande nane kinaig ka Babilonia tuku ma gutoŋ ande mbol pronaig sulumba nane

tange tumbran ulnaig. ³ Tanamba nane nanjine nanjine sakinaig: Sine kilke kilmba pasoka ndame wakeikube le karenjuwaig nginaig. Nane tanamba wakeikinaig sulumba wande palmbim tuku gulgol ta tumba ndame ta pisneninginaig le ndame ta denginaig.

⁴ Kile nane ndek sakinaig: Sine tumbran sungo ande ulmba wande patikube sulumba wande sungo kuen njayo ande pilbe. Funu ka samba kirewa. Tanamba sine nyu njak minbe sulumba sili-silimba ma tugu njakmba kine ndakube nginaig.

⁵ Nane wande ta pilnaig le Sungo nu nane tumbran ulmba wande kuen njayo pilnaig ta kanjeram ndekina sulumba ⁶ sakina: Tanjo pino nane ndare ndindo pasa kuale ndindo. Nane manjau te tugu pilmba kade ta ngumnenga nanjine nzali dubimba manjau afu kam tuku sakuwaig sulumba ta kamngaig. ⁷ Ta tuku sine ndek kab sulumba tanjo tuku mane tugu mbilninje le nane nanjine nanjine pasa katese ndawaig ngina.

⁸ Tanakina sulumba Sunjo nu tanjo pino njakmba tugena le nane wande piro sunjo ta kusremba sili-silimba kilke tugu njakmba mbol kine likinaig.

⁹ Tumbran sunjo ta nyunu Babilon nginaig. Ma ta mbolnje Sunjo nu nane tuku mane tugu mbilninje likina le nane sili-silimba kilke tugu njakmba mbol kine likinaig.

Sem tuku ndare

¹⁰ Sem tuku ndare tuturmba tejenmba kina. Kule sunjo ta iben kina le yar armba kinaig le Sem nu yar 100 njak minmba kinjo ande nyunu Arpaksad te-pilna. ¹¹ Te-pilna sulumba nu man

lato yar 500 kusremba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹² Arpaksad nu yar 35 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Sela te-pilna. ¹³ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁴ Sela nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Eber te-pilna. ¹⁵ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁶ Eber nu yar 34 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Pelek te-pilna. ¹⁷ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 430 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁸ Pelek nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Reu te-pilna. ¹⁹ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 209 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁰ Reu nu yar 32 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Seruk te-pilna. ²¹ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 207 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²² Seruk nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Nahor te-pilna. ²³ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 200 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁴ Nahor nu yar 29 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Tera te-pilna. ²⁵ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 119 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁶ Tera nu yar 70 kusrena sulumba kiŋo afu kile-patikina ta ande nyunu Abram ande Nahor ande Haran.

Tera tuku ndare

²⁷⁻²⁹ Tera tuku ndare tuturmbe teŋenmba kina. Nu kiŋo keŋmba kile-patikina ta ande Abram ande Nahor ande Haran. Haran nu Lot te-pilna sulumba nu kulim armba turmba kile-patikina ta ande nyunu Milka ande Iska. Mam nanŋine kume ndakina le Haran nu ambonŋa nuŋe tumbranŋ tuguk Urŋge minmba kumna. Ma tugu ta nyunu Babilonia. Abram nu Sarai tina le Nahor nu mambo nuŋe Haran tuku kulim Milka tina.

³⁰ Sarai nu niŋka kiŋo kugatok minna.

³¹ Kile Tera nu kiŋo nuŋe Abram rugan nuŋe Sarai wa nuŋe Lot nane keŋ ta kilmba Babilonia ma tugu Ur tumbranŋ kusremba Kanan kilke mbol kambim saka kinaig kumba ka Haran tumbranŋ promba taŋge minnaig ma ma Tera nu kumna.

³² Nu yar ŋakmba 205 kusrena sulumba Haran tumbranŋ taŋge nu kumna.

12

Sunŋo nu siŋka pasa sanŋrinu Abram sana

¹ Mara ande Sunŋo nu Abram sana: Ne naŋe kilke naŋe tumbranŋ tuguk naŋe ndare kusreka ye ma ande tumni le ne ka kilke ta mbolŋge mina.

² Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Yeŋge ne nyaro tini le ne taŋgo sunŋo nyu ŋak minamŋgat. Taŋawa le nane ŋgumneŋga ne tuku saka nane afu nyaro niŋge likamŋgaig. ³ Nane afu ne nyaro tinwaig ta

ye mata nane nyaro ningamngit. Ko nane afu ne kasurnuwaig ta ye mata nane kasurningamngit. Ne mbolnge ye kilke tugu n̄akmba mbolnge wam mayenu kamngit ngina.

⁴ Sungo nu tanakina le Abram nu minge dubimba t̄inga Haran tumbran̄ kusremba kina le Lot nu dubimba kina. Ait ta mbolnge Abram nu yar 75 n̄ak minna. ⁵ Abram nu kumba piyo nuñe Sarai, nzamu nuñe Lot, Haran mbal afu nu piyanin̄mba kilna ta agan̄ ndende n̄akmba kilmba Kanan kambim saka kinaig kumba ka ka Kanan kilke mbol pronaig. ⁶ Pronaig sulumba kilke ngamu fetka kumba ka Sekem ma promba More ma tuku ail sungo ta tugumnge minnaig. Ait ta mbolnge Kanan mbal nane kilke ta mbolnge mine likinaig.

⁷ Minnaig le Sungo nu Abram tugum promba sana: Ye ne tuku ndare kilke te sin̄ka serningamngit ngina. Tanakina le Abram nu Sungo nu tenge ye tugum prowat nga ndame afu kilmba tur̄n̄anga atraukam tuku pa lan̄lan̄ inum wakeina. ⁸ Tan̄ana sulumba nu ma ta kusremba kina ka tabe ande pon̄ga baibai patika tan̄ge minnaig. Tabe ta Betel tumbran̄ ki butun̄gate kumam Ai tumbran̄ ki prote kumam nu ngamun̄ge minna. Tabe mbol tan̄ge Abram nu ndame tur̄n̄anga Sungo atraukam tuku pa lan̄lan̄ wakeimba Sungo mbarin̄mba nu tuku nyu te-dun̄ga minna. ⁹ Tan̄ana sulumba nu man̄ t̄inga kumba ka Negeb ma baknu ta kambim saka kina. Negeb ma baknu ta Kanan kilke mbolnge minit.

Abram nu Isip kilke mbol kina

¹⁰ Nu kina ta Negeb kilke mbolŋge guba suŋgo prona tukunu Abram nane gubak minnaig sulumba ndeka kilke ta kusremba Isip kilke mbol ndekinaig. ¹¹ Ndekinaig sulumba Isip kilke mbol prowam bafumba nu piyo nuŋe Sarai sana: Ne pino tumail pasi ŋgarosu mayenu ndo. ¹² Isip taŋgo kame nane ne kaŋgerumba nuŋe piyo nuŋe ŋga idusmba ne tam tuku ye baleyumba ne kusrenamŋaig. ¹³ Ta tuku taŋgo te ye tuku leu ŋga sanaŋga le nane ne tuku ŋga ye bale ndayuwaig le ye maye minamŋgit ŋga Sarai sana.

¹⁴ Taŋakina sulumba Abram nu Isip kilke mbol prona le Isip mbal mambilmba Sarai kaŋgermba pino ta mayenu ndo ŋginaig le ¹⁵ Farao tuku mbal afu nane Sarai kaŋgermba kumba ka Farao sanaig. Sanaig le nu ismba taŋgo afu kukulningina le pro Sarai tumba Farao tuku wande mbol kinaig le nu taŋge minna.

¹⁶ Minna le Farao nu Sarai tuku garena le nu Abram kigamba aŋaŋ ndende suŋgomba tuna. Nu aŋaŋmor suŋgomba sipsip makau kamel donki piro mbal turmba Abram tuna le kilna.

¹⁷ Farao nu Abram piyo nuŋe Sarai pinonu tina tukunu Suŋgo nu Farao nuŋe wande tuma mbal turmba ŋaigo siglikina le guaze sugo kile-likinaig. ¹⁸ Taŋanaig le Farao ndek Abram wika kusnana: Ne ame maŋau ye mbolŋge kina? Ndaŋam saka ne naŋe piyo naŋe ta ye ndasayina? ¹⁹ Ne yiŋe kulim ŋga sayina tukunu ye yiŋe pinonu ten. Kile piyo naŋe te tumba kua kaye ŋga Abram sana. ²⁰ Taŋakina sulumba nu nuŋe mbal sanaŋina le nane Abram mindemba kumba ndinŋge mbil-

naig le Abram nale piyo nuŋe ndoŋ agaŋ ndende ŋakmba kilmba kinaik.

13

Lot nu Abram kusremba Sodom tumbran kina

¹ Abram nu piyo nuŋe Sarai nzamu nuŋe Lot agaŋ ndende ŋakmba kilmba Isip kusremba kina ka Negeb ma baknu mbol prona. ² Abram nu agaŋmor silwa ndametiŋ gol ndametiŋ agaŋ ndende ta suŋgomba ŋak minna.

³ Nu Negeb ma mbol prona sulumba maŋ tiŋga kumba ka ka Betel tumbran patumba nu o buk baibai patikina ma ta tugum prona. Ma ta Betel tumbran Ai tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minit. ⁴ Minna sulumba o buk atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina ma ndui ta mbolŋge maŋ Suŋgo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋga minna.

⁵ Lot nane Abram ndoŋ minnaig ta nu mata agaŋ ndende sipsip makau baibai suŋgomba ŋak minna. ⁶ Nale ar ta agaŋmor suŋgomba ŋak tukunu nale ma ta tuma minam kumuŋ kuga. ⁷ Ta tuku Abram tuku agaŋmor kulat taŋgo nane Lot tuku agaŋmor kulat taŋgo ndoŋ muŋgu gubra ŋak minnaig. Ait ta mbolŋge Kanan mbal Peris mbal nane ma ta mbolŋge minnaig tuku.

⁸ Kile Abram nu ndek Lot sana: Ne sile ndare ndui ta ndo. Ta tuku sile ŋgamuŋge muŋgu gubra ŋak mine ndakupe. Sile tuku piro taŋgo mata nane muŋgu gubra ŋak mine ndakuwaig. ⁹ Ma te suŋgokanu. Ne nane kilke inum kaŋgermba madiwa le sile purkupe. Ne ma ande mbol kaye ndeta ye ma ande mbol ka ŋgina.

¹⁰ Tanjakina le Lot nu mambilmba Yordan kule kumamnge ma gutonj ta kanjerna. Ma ta kule sunjomba njak kumba ka Soar tumbranngge tingina. Ait ta mbolngge Sunjo nu Sodom le Gomora njai go sili ndakina. Ma ta mayenu ndo Sunjo tuku piro Isip mbal tuku kilke tanjan. ¹¹ Ta tuku Lot nu ma ta mayenu ndo nga Yordan ma gutonj ta njakmba madimba te-suluna. Tanjamba nu Abram kusremba ki prote kumam ma ta mbolngge ka minna le nale yimyam minnaik.

¹² Abram nu Kanan kilke mbolngge minna le Lot nu Yordan ma gutonj ta kumba ka tanje minyokina sulumba nuje baibai Sodom tumbran patumba patike likina sulumba nu tanje minna.

¹³ Sodom mbal nane une manau sunjomba kumba Sunjo tuku minje ngurmba minnaig.

Sunjongge Abram Kanan kilke njakmba tuna

¹⁴ Lot nu Abram kusrena le Sunjo nu Abram sana: Ne tinga mambilmba ma tugu njakmba kanjerka. ¹⁵ Ma njakmba ne kanjerkate ta ne nane ndare njakmba ndonj sertinggi le tane tuku kilke minmba minamngat. ¹⁶ Yenge ki le ne tuku ndare tugeka ne tuku mbun burnu kumuñ kuga prowamngai. Kilke mbolngge tub tub tanjan burnu kumuñ kuga. ¹⁷ Kile ne tinga kilke tuku kuenu kilke tuku sunjonu njakmba lika kanjerka. Ye kilke ta njakmba ne tanmbimngit nga Abram sana.

¹⁸ Tanjakina le Abram nu nuje baibai sambrinimmba ma ta kusremba kumba ka Hebron tumbranngge Mamre tuku ail sugo tugum tanje minyokina. Minyokina sulumba Sunjo atraukam tuku pa lanjan ande wakeina.

14

Abram nu gabat sugo afu ndoŋ kame bunaig

¹ Mara ande Babilonia tuku gabat sunŋo Amrafel, Elasar tuku gabat sunŋo Ariok, Elam tuku gabat sunŋo Kedorlaomer, Goim tuku gabat sunŋo Tidal nane bailka ta ² gabat sugo 5 ndoŋ kame bunaig. Gabat sugo 5 ta Sodom tuku gabat sunŋo Bera, Gomora tuku gabat sunŋo Birsa, Atma tuku gabat sunŋo Sinab, Seboim tuku gabat sunŋo Se-meber, Bela tuku gabat sunŋo turmba. Bela tumbran tuku nyu ande Soar ŋginaig.

³ Gabat sugo 5 ta ulendika pasa katnaig sulumba Sidim tuku ma guton ta kinaig. Ma ta kile Yu Kagli Nayo tanŋe te-suluna. ⁴ Kedorlaomer nu yar 12 gabat sugo 5 ta kulatkina le nane ta tuku ndagariniŋina le yar 13 mbolŋge nane nu ndoŋ kame bunaig.

⁵ Yar 14 mbolŋge Kedorlaomer nuŋe gulab kame gabat sugo keŋ ta ndoŋ nane nanŋine kame mbal kile-manŋurka kinaig ka tumbran afu ndoŋ kame bunaig. Asterot-Karnaim tumbranŋge Kedorlaomer nu Refaim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina sulumba ka Ham tumbranŋge nu Susim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina sulumba ka Kiriaticim tuku ma guton tanŋe nu Emim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina.

⁶ Tanamba nu man kina ka Edom ma biŋ tanŋe nu Hor mbal ndoŋ kame bumba nane yokerkina le nane sili-silinaig le nu nane dubika kina ka El-paran tumbran ma baknu ta makembiŋge lukina.

⁷ Lukina sulumba kumba ka Enmispat tumbran pronaig. (Tumbran ta kile nyunu Kades ŋgade).

Tumbranj tanje nane Amalek mbal Amor mbal ndonj kame bunaig sulumba nane tuku kilke ta yaike likinaig. Amor mbal nane Hasason-Tamar tumbranjge minnaig tuku.

⁸ Ait ta mbolnge Sodom, Gomora, Atma, Seboim, Bela tumbranj 5 ta tuku gabat sugo nane nanjine kame mbal ndonj Sidim tuku ma gutonj ta kinaig sulumba tanje nane kame tuku kuaneka minnaig.

⁹ Elam tuku gabat sunjo Kedorlaomer, Goim tuku gabat sunjo Tidal, Babilonia tuku gabat sunjo Amrafel, Elasar tuku gabat sunjo Ariok nane mata kame tuku kuaneka minnaig. Gabat sugo bailka ta nane gabat sugo 5 ta ndonj kame buwam bafunaig.

¹⁰ Sidim tuku gutonj ta nane buk ndame dabuk dabuk kolta suk ta sota burok sunjomba sarke likinaig. Kile kame sanjri tinjina le Sodom tuku gabat sunjo Gomora tuku gabat sunjo nale kuru-kuruka nakile kame mbal ndonj kua ka baringa burok ta sinam kinaig le gabat sugo keñ ta nane kame kuasmbi afu ndonj kua ka ma tabenu ta ponja kinaig. ¹¹ Tanjanaig le gabat sugo bailka ta nane Sodom le Gomora tuku aganj ndende, nyamaganj, tanjo pino turmba yomba kilmba kinaig. ¹² Abram nzamu nuñe Lot nu Sodomnge minna le nane nu tumba nu tuku aganj ndende turmba kilmba kinaig.

¹³ Tanjanaig le tanjo ande nu wam ta kanjermba kua ka Abram sota kina sulumba Abram kila sana. (Abram nu Mamre tuku ail tugum tanje minna. Mamre nu Amor tanjo ande. Nu nuñe mambo kat nuñe ndonj nane keñ ta Abram tuku gulab kat nuñe minnaig. Mambo ar ta nyu nakile Eskol le Aner). ¹⁴ Nane Abram tuku nzamu nuñe tumba

kinaig ta tanjo tanje wam kubeu tuna le Abram nu ismba nuŋe kuasmbi kame tanjo 318 ta ŋakmba kile-maŋgurkina sulumba nane ndoŋ gabat sugo bailka ta dubika Dan tumbraŋ kinaig. ¹⁵ Furir ŋgamuna le nu nuŋe kuasmbi ta kilmba walna sulumba gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibenka yokerkinaig le nane sili-silinaig le nane dubika kinaig ka Hoba tumbraŋ pronaig. Hoba tumbraŋ ta Damaskus tumbraŋ patumba minna. ¹⁶ Nu Sodom le Gomora tuku gabis agaŋ ndende ŋakmba ta kile-luka kilmba nzamu nuŋe Lot turmba tumba Lot tuku agaŋ ndende tanjo pino ŋakmba turmba kilmba luka kinaig. ¹⁷ Abram nu gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibenkina sulumba luka prona le Sodom tuku gabat sunjo ta Abram sota kina ka Zawe ma gutoŋ tanje Abram te-silikina. (Ma gutoŋ ta tuku nyu ande Gabat Sugo tuku Gutoŋ ŋgade).

Melkisedek nu Abram nyaro tuna

¹⁸ Salem tuku gabat Melkisedek nu Kuate o mbolok tuku pris minna. Nu bret grep kule kilmba Abram tugum kumba ¹⁹ nyaro pasa tuna sulumba sakina: Kuate nu o mbolok. Nuŋge samba kilke kile-mayokkina. Nuŋge ne nyaro pasa tinwa. ²⁰ Kuate nu o mbolok. Sine nu tuku nyu te-duŋgube. Nuŋge ne sinzaŋnat le naŋe ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibenkat ŋgina.

Taŋakina le Abram nu gabis agaŋ ndende ŋakmba kilna ta maŋgur 10 patika ande tumba Melkisedek tuna. ²¹ Taŋana le Sodom tuku gabat sunjoŋge ndek Abram sana: Tanjo pino ŋakmba yiŋe kili le gabis agaŋ ndende ŋakmba ne kila ŋgina le

22 Abram ndek Sodom tuku gabat sunḡo ta sana: Kuate Sunḡo nu o mbolok. Nunḡe samba kilke kile-mayokkina le ye kile Sunḡo tuku nyu mbolḡe pasa sanḡri pilewet. 23 Ne ḡgumneḡa sakikat: Yeḡe Abram aḡaḡ ndende sunḡomba tuwen le kile nu aḡaḡ ndende sunḡomba ḡak minit ḡa sakikat tukunu ye ne tuku aḡaḡ inum te nda. Muli fonḡon afu ko kupe ḡgaro tuku muli ande mata ye te nda. 24 Ye mbulit. Ye aḡaḡ ndende afu kile nda. Ye tuku kuasmbiḡe nyamagaḡ afu kilmba nyinaig ta maye. Ye tuku gulab kame Aner Eskol Mamre nane ndo aḡaḡ ndende afu niḡa ḡa sana.

15

Kuate nu Abram ndoḡ wamdus ulendinaik

1 Mara ande Abram nu kiḡatanu suk Sunḡoḡe wika sana: Abram, ne kuru kuru ndaka. Ye ne tuku kandim taḡaḡ ne kulatka minet. Ne lafu mayenu sunḡokanu tamḡgat ḡgina. 2 Taḡakina le Abram nu ndek sana: O Kuate Sunḡo, ye kiḡo kugatok minet. Ye kumi le Damaskusnu taḡo Elieser nunḡe ye tuku aḡaḡ ndende kilamḡgat. Ta tuku ne ame aḡaḡ mayenu ye samḡgat? 3 Ne ye tuku ndare tumunu ande ndasina tukunu ye tuku kukul taḡo nunḡe ye tuku aḡaḡ ndende kilamḡgat ḡgina.

4 Taḡakina le Sunḡo nu pasa lafumba sana: Kuga. Kukul taḡo naḡe Elieser nu ne tuku aḡaḡ ndende kile nda. Naḡe kiḡo ndinok ta nunḡe ne tuku aḡaḡ ndende kilamḡgat ḡgina. 5 Taḡakina sulumba nu Abram tumba kilim kumba sana: Ai ambe. Samba mbol ambe tandeka mambilmba mbai kaḡerka. Ne ḡakmba burkam kumuḡ e? ḡgumneḡa ne tuku

ndare mbolŋge mbuŋ gudomm̄ba mayok kaŋgaig. Samba mbolŋge mbaŋ minig taŋaŋ burnu kumuŋ kuga ŋgina. ⁶ Taŋakina le Abram nu Sungo tuku pasa ta ismba nu tuku saŋgri tomba tiŋgina le Sungo nu tuku ŋgamuŋgal son ta kaŋgerm̄ba nu taŋgo tiŋreknu ŋgina.

⁷ Taŋakina sulumba nu Abram sana: Ye Sungo. Ye ne Babilonia mbal tuku kilke Ur tumbraŋŋge ye ne mindenumba te prowen. Kilke te ne sernam tuku ŋga ye taŋawen ŋgina le ⁸ Abram ndek lafumba sakina: O Kuate Sungo, ye kilke te miro minam tuku sayate ta ye ndaŋm̄ba pasa ta son pasa ŋga kila pili e ŋgina le ⁹ Kuate nu ndek sana: Agaŋmor afu kilmba ye tugum te prowa. Makau paŋgarnu ande, meme paŋgarnu ande, sipsip pailnu ande ŋakmba yar keŋm̄ba ŋak, gami ande, sar umaŋ kitek ande turmba kilmba ye tugum te prowa ŋgina le ¹⁰ Abram nu pasa ta kumumba agaŋmor ta kilmba nu tugum prona sulumba agaŋmor ta ŋgamuŋge fetke lika inumnu ndinamŋge inumnu ŋaiŋamŋge patike likina sulumba umaŋ armba ta fet ndakina. ¹¹ Taŋana le wir afu ndem ta kilam tuku fumba ndekinaig le Abram nu ndem ta ŋgailka nane yokerke likina.

¹² Ki ka butuŋgina le Abram nu kinymba ma make sungo kaŋgerm̄ba ŋgamuŋgal pitina le nu kuru kuru sungo tina. ¹³ Taŋamba minna le Sungo nu Abram sana: Ye siŋka sanet. Ne tuku mbuŋ kilke te kusremba kilke kise mbolŋge rawe taŋgo minwaig le kilke ta mbolok mbal nane piro kareŋnu niŋguwaig le piroka nane ait kuen ŋayo yar 400 nane sanzalnu minamŋgaig. ¹⁴ Ait ta ku-gawa le ye kilke ta mbolok mbal lafumba piti niŋgi

le naje mbuŋ kame kusrekuwaig le agañ ndende sunḡomba ŋak tiŋga ma ta kusrewamŋgaig. ¹⁵ Neŋge ndo mine mayemba ma ma saibo pilmba kuma le ŋgunuŋgaig. ¹⁶ Amor mbal kilke te mbolŋge minig ta nanḡine mbar sugo ke likade ta kumuŋguwaig le naje ndare pulumba kinit ta ka bailkanu mbolŋge maŋ luka te prowamŋgaig ŋga Abram sana.

¹⁷ Tanakina le ki butuŋga furirna le waim ande pa guwa ŋak sati ande turmba mayok kinaik sulumba agañmor ndemnu Abrahamŋge fetka patikina ta ŋgamuk ŋgamuk kinaik. ¹⁸ Tananaik le Sunḡo nu Abram ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa Abram sana: Ne tuku ndare ye kilke te serniŋgamŋgit. Isip tuku kule sunḡo kumamŋge kumba ka kule sunḡo Yufretis kumamŋge tiŋgate kilke ta ŋakmba tane sertiŋgamŋgit. ¹⁹⁻²¹ Ken mbal Kenis mbal Kadmon mbal Hit mbal Peris mbal Refaim mbal Amor mbal Kanan mbal Girkas mbal Yebus mbal nane tuku kilke ta ŋakmba tane sertiŋgamŋgit ŋga Abram sana.

16

Sarai tuku piro pino Hagarŋge kiŋo te-pilna

¹⁻² Sarai nu Abram tuku kiŋo ande te-pile ndakina sulumba nu tanḡo nuŋe sana: Sunḡo nu kiŋo ande ndasina tukunu ne ye tuku piro pino ndoŋ minap le nu kiŋo ande te-pilwa le yiŋe kiŋonu tamŋgit ŋgina. (Sarai tuku piro pino ta nyunu Hagar. Hagar nu Isipnu).

Abram nu Sarai ndoŋ wamdus ulendinaik sulumba ³ Sarai nu nuŋe piro pino ta tumba Abram pinonu tuna. Ait ta mbolŋge Abram buk yar 10 Kanan kilke mbolŋge minna.

⁴ Abram nu Hagar tumba nu ndon minnaik sulumba Hagar nu kiŋo konna ta kamusmba nu Sarai ake agan taŋan nga talana. ⁵ Taŋana le nu ndek Abram sana: Hagarŋe ye talayate ta nane mbar. Ye yiŋe piro pino ne tinnen ta nu kile fungulok minmba nu ye talayate. Sunŋonŋe ndo nu sile pilesikuwa nga taŋgo nuŋe sana. ⁶ Taŋakina le nu ndek Sarai sana: Pino ta ne tuku piro pino ndo. Ne ame wam nu mbol kam ndeta ka ŋgina. Taŋakina le Sarai nu Hagar sawe lika katna le kua ka nu kusrena.

⁷ Hagar nu Sarai kusremba Sur kambim tuku ndin dubimba kina ka ma baknu mbolŋe kule burok tugum taŋge minna le Sunŋo tuku Eŋel nu tugum prona sulumba ⁸ nu kusnana: Hagar, Sarai tuku piro pino, ne aniŋge prowat sulumba animbi kaŋgat e ŋgina le nu ndek eŋel ta sana: Ye yiŋe piro gabat Sarai tuku kuru-kuruka kua ka tembi prowit ŋgina le ⁹ Sunŋo tuku Eŋel nu sana: Ne luka nane piro gabat sota kumba nane ŋgamuŋgal te-ibenmba Sarai kumnemŋe mina. ¹⁰ Yenŋe ki le ne tuku ndare tugeka kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Burnu kumuŋ kuga ŋgina.

¹¹ Taŋakina sulumba Sunŋo tuku Eŋel maŋ lato sana: Ne kiŋo te-palmbimŋgat. Sunŋo nu ne tuku malmbi ta isna tukunu ne kiŋo ta nyunu Ismael* ŋga. ¹² Nu donki ŋguikok taŋan minmba nu taŋgo pino ŋakmba tuku ŋgueu minamŋgat. Nu nuŋe ndare tuma ndon mata nu mine nda. Nu kasomŋe minamŋgat ŋgina. ¹³ Taŋaka sana le Hagar

* **16:11:** Ismael nyu ta tugunu: Kuate nu isna

nu nuŋe wamduŋmbi sakina: i ... Ye Kuate kaŋgerit ta ye kume ndakit ŋgina.

Sunŋo nu Hagar ndoŋ pasatina le Hagar nu sakina: O Kuate, ne tuku am mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba mayokŋge minit ŋgina. ¹⁴ Ta tuku nane kule burok ta nyunu “Sunŋo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ŋgade. Kule burok ta Kades tumbran Bered tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minit.

¹⁵ Abram Hagar funŋul te-tuna ta kile nu kiŋo te-pilna le Abram nu kiŋo ta nyunu Ismael ŋgina.

¹⁶ Abram nu yar 86 ŋak minna le Hagar nu kiŋo ta te-pilna.

17

Kuate nu ŋgaro pikam tuku maŋau te-mayokna

¹ Abram nu yar 99 ŋak minna le Sunŋo nu Abram tugum promba sana: Ye Kuate Saŋgri Ŋayo. Ye ne sanet. Ne ye tuku miŋge dubimba maŋau purfeŋnu ndo ŋak mina. ² Ye ne ndoŋ wamduŋ ulendika siŋka son pasa pilet ta dubimba kumuwaŋgit. Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo pino sunŋomba mayok kaŋgaig ŋgina.

³ Taŋakina le Abram ndek truk kina le Kuate nu maŋ lato sana: ⁴ Ne isa. Ye tuku siŋka son pasa ne mbolŋge minit tukunu ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ naŋgine minamŋgat. ⁵ Ta tuku ne tuku nyu Abram kuga. Ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ minamŋgat tukunu ye ne tuku nyu kitek Abraham pili le minamŋgat. ⁶ Yeŋge ki le ne tuku ndare mbolŋge kuasmbi sunŋomba mayok kaŋgaig. Afu gabat sugo mayok kaŋgaig. ⁷ Ye ne ndoŋ ne tuku ndare kame ndoŋ wamduŋ

ulendika sinjka son pasa te pilet ta kugawe nda. Ye sinjka kumuwanjgit. Ye ne tuku Mbara, ne tuku ndare pulumba tuturmba kangat ta tuku turmba Mbara minmba minamnjgit. ⁸ Ne kilke te tuku tuguk tanjo kuga ta ye kilke te nduiye nanje ndare kame ta ndonj tane sertingamnjgit. Kanan kilke njakmba te tane tuku kilke minmba minamnjgat. Kugawe nda. Ye sinjka tane tuku Mbara minmba minamnjgit njina.

⁹ Kuate nu manj lato Abraham sana: Ye sinjka son pasa te sanet. Nanje ndare puluka tuturmba kuwaig ta tane pasa saket te ismba kumumba dubiwap. ¹⁰ Ye ne ndonj nanje ndare kame ndonj wamodus ulendika pasa dubimba kumuwanj tuku ta tenjamba. Tane tanjo kinjo kame njakmba tuku njaro pikap sulumba ¹¹ ye tane ndonj pasa katet te gilai ndanjap. ¹² Tane kinjo kile-patikap sulumba mara 8 kugawaig le nane tuku njaro pikap. Tanjine piro tanjo tuku kinjo kame tane kasomok tanjo piyamba kile-likinaig ta njakmba tuku njaro pikap. Tanjamba minmba minap le ¹³ ye tane njakmba ndonj wamodus ulendika minmba minamnjgit. Ta tuku nane njakmba tuku njaro pikap le tanjine njarusu mbolnje nzilal ta minwaig. ¹⁴ Tanjo ande njarusu nzilal ta kugatok ta nu tane njamuknje mine nda. Nu ye ndonj wamodus ulendikam tuku wam ta purmba pitaite nga sakina.

¹⁵ Kuate nu manj Abraham sana: Ye kile piyo nanje Sarai tuku sanet. Ne kile nyunu Sarai ndanja. Kile nyunu kitek Sara nga. ¹⁶ Yenge nu nyaro tuwi le nu ne ndonj kinjo ande tepalmbimnjgaik. Tanjamba nu tanjo kuasmbi

sunḡomba gabat sugo afu turmba tuku ina nanḡine minamḡgat ḡgina.

¹⁷ Tanakina le Abraham nu truk ka nzumilka wamdusmbi sakina: Yoi. Ye buk saibo pilmba yar 100 ḡak minet ta ndanḡmba ye kiḡo tam tuku sakate? Sara mata buk saibo pilmba yar 90 ḡak minit tukunu nu mata kiḡo te-palmbim kumuḡ kuga ḡga idusna. ¹⁸ Tanamba idusna sulumba Abraham nu Kuate sana: Ne ye tuku kiḡo Ismael ndo kulatka le nu maye minwa ḡgina kande ¹⁹ Kuate ndek Abraham sana: Kuga. Piyo nanḡe Sara nu ne tuku kiḡo ndinok te-palmbimḡgat ta ne kiḡo ta nyunu Isak ḡga. Ye kiḡo ta tuku ndare ḡakmba ndonḡ wamdus ulendika yiḡe siḡka son pasa kumumba dubimba minmba minamḡgit. Kugawe nda. ²⁰ Ne Ismael tuku sayat ta ye mata isit. Yenḡe nu nyaro tuwi le nu tuku ndare tugekuwaig sulumba nu tuku ndare mbolḡge gabat sugo 12 mayok kanḡaig. Nu tuku ndare mbolḡge kuasmbi sunḡo mayok kanḡat. ²¹ Ye Ismael tuku tanawamḡgit ta ye Isak ndonḡ wamdus ulendika yiḡe pasa kumumba minmba minamḡgit. Yar ande si ait tenen prowa le Sara nu kiḡo ta te-palmbimḡgat ḡgina. ²² Tanakina sulumba Kuate nu Abraham ndonḡ pasate denḡpurmba nu kusremba kina.

²³ Kile Abraham nu Kuate tuku miḡge dubimba ki ait ndui ta mbolḡge kiḡo nuḡe Ismael tuku ḡgaro pikna sulumba nu tuku wande tuma mbal nu tanḡo ndametiḡmbi piyamba kile-likinaig ta ḡakmba tuku ḡgaro pike likina. ²⁴⁻²⁵ Abraham nu yar 99 ḡak minna le kiḡo nuḡe Ismael nu yar 13 ḡak minna le nane nale tuku ḡgaro piknaig. ²⁶ Ki

ait ndui ta mbolŋge ndo nane Abraham le Ismael tuku ŋgaro piknaig sulumba ²⁷ nu tuku wande tuma mbal nu taŋgo ndametiŋmbi piyamba kilelikinaig ta ŋakmba tuku ŋgaro turmba pike likinaig.

18

Kuate nu maŋ Sara kiŋo te-palmbim tuku Abraham sana

¹ Mara ande ki pa tiŋgina le Abraham nu Mamre tuku ail sugo tugum taŋge nuŋe baibai kawaŋge minyok minna le Sungo nu tugum prona. ² Abraham nu mambilmba taŋgo keŋmba kaŋgerkina sulumba tiŋga pinderka kumba ka nane tugumŋge dagol tidroŋga loka saniŋgina: ³ O taŋgo sugo, mayemba prowaig. Tane ye liyumba ndakape. Tane teŋge mabtumba isukusmba kape. ⁴ Teŋge minap le nane kule fudiŋ tumba prowaig le kupe minyaŋga ail kunnem teŋge minyoka mabtap. ⁵ Mabta minap le ye nyamagaŋmbi tane turtiŋgi le nyumba saŋgri tumba kape ŋgina. Taŋakina le nane sakinaig: Ne sakate taŋamba ka ŋginaig.

⁶ Taŋakinaig le Abraham nu pitik ndo nuŋe baibai sinam kiŋa sulumba Sara sana: Pitik ndo plaua mayenu inum kunya sulumba waimbi pipmba bret foŋfoŋ pasoka ŋgina. ⁷ Taŋakina sulumba Abraham nu pinderka nuŋe makau fonde tugum promba fatnu kitek butuknu kuya ŋak ande madimba tumba nuŋe piro taŋgo tuna le nuŋge pre pre balemba kuapikina. ⁸ Taŋana le Abraham nu makau fatnu kuapikina ta tumba bata le amo turmba kilmba nane tugumŋge patikina le nane kilmba nyumba minnaig.

Nane isukusmba minnaig le Abraham nu nane tugum tanje ail kumnemnje nane tairnga tin minna le ⁹ nane nu kusnanaig: Piyo nanje Sara nu aninje minit nginaig le nu ndek sakina: Nu baibai sinam tenje minit ngina le ¹⁰ tango inum tanje ndek nu sana: Yar ande si piyo nanje Sara nu kiyo tuwa le ye sinka luka prowamngit ngina. Tanakina le Sara nu nu ngumnemnje baibai malanga tugum tanje pasa ta kagmanga ismba tin minna.

¹¹ Abraham nale Sara ndon buk saibo patika yar gudommba kinaig le Sara nu kiyo te-palmbim kumun kuga tukunu ¹² nu wamdu smbi nzumilka sakina: Ye buk saibo pilen. Yinje gabat mata saibo pilna. Ye ndanndanmba tuma kinymba kamusi nga idusna. ¹³ Tanamba idusna le Sungo nu Abraham sana: Ndanam tuku Sara nu nzumilka sakat: Ye buk saibo pilen ta ndanmba ye kiyo tamngit nga sakat. ¹⁴ Ye Sungo. Ne iduste ye wam ta kam kumun kuga nga ne iduste e? Kuga. Ye wam njakmba kam kumun. Ye buk sakit. Yar ande si ait tenjen mbolnje Sara nu kiyo tuwa le ye luka prowamngit ngina. ¹⁵ Tanakina le Sara nu yabuka sakina: Ye nzumil ndakit ngina le nu ndek nu sana: Kuga. Ne sinka ne nzumilkat ngina.

*Kuate nu Sodom le Gomora tumbraŋ kile-
ngisikam sakina*

¹⁶ Kile tanjo ken ta tinja Sodom tumbraŋ tumail tumba kinaig le Abraham nu nane mindeka ndinje mbilningam bafuna le ¹⁷ Sungo nu wamdu smbi sakina: Ye manau kam bafuwet te ye Abraham yabuwe nda. Kuga. ¹⁸ Ngumennga Abraham tuku ndare mbolnje tanjo kuasmbi sunjo

san̄gri ŋak mayok kan̄gaig. Nu mbol̄nge kilke tugu ŋakmba mbol̄nge ye wam mayenu kam̄ngit. ¹⁹ Ye nu madiwen le nu nūŋe kīŋo kame nūŋe wa kat nūŋe ye tuku māŋau tum̄ninguwa le nane māŋau purfēŋnu tīŋreknu ŋak minam̄ngaig. Tāŋawa le ye nu mbol̄nge sīŋka pasa sawen ta kumumba tambim̄ngit ŋga idusna. ²⁰ Tāŋamba idusmba nu Abraham sana: Sodom Gomora nale une māŋau sugokanu ŋak. Nale tuku une māŋau ta tāŋo pino ŋakmba nan̄gine nan̄gine sakade le iset. ²¹ Nane sakade ta kumumba une ta minit e ta ye kumba katesewam̄ngit ŋgina.

²² Tāŋakina le tāŋo ar ta Sodom tumail tumba kinaik le Sun̄go nu Abraham ndōŋ minna le ²³ nu ndek Sun̄go kusnana: Ne tāŋo tīŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faram̄ngat e? ²⁴ Tumbran̄ tāŋe tāŋo tīŋreknu 50 minwaig ndeta ne tumbran̄ ta te-ŋgisiwam̄ngat e ko nanenu ŋga mapewam̄ngat? ²⁵ Ne nane tīŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faram̄ngat e? Ne tāŋawam kumūŋ kuga. Ne tāŋo ŋakmba kulatka kumumbi pilēngate tuku. Ne māŋau mayenu ndo kate tuku ŋgina le ²⁶ Sun̄go nu lafumba sana: Ye Sodom tāŋo tīŋreknu burka ka 50 ta ye nanenu ŋga ŋakmba mapenūngit ŋgina.

²⁷ Tāŋakina le Abraham nu māŋ lato sana: O Sun̄go, ye māŋ ne kusnani le ne ye tuku ndagari ndanuwa. Ye ake tāŋo ndo. Ne ye tuku ise ndaka. ²⁸ Ne tāŋo tīŋreknu burka ka 50 kuga 5 den ndeta ne tumbran̄ ta te-ŋgisiwam̄ngat e ŋgina le Sun̄go nu sana: Tāŋo tīŋreknu 45 ndo minwaig ta ye tumbran̄ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

²⁹ Kile Abraham nu māŋ lato Sun̄go kusnana:

Ata. Tãngo tinreknu 40 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo nu lafumba sana: Nane 40 ndo nzinge minwaig ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina.

³⁰ Tãjaka sana le Abraham nu mañ kusnana: O Sungo, ye mañ lato kusnanamngit ta ne ye tuku ndagari ndanuwa. Tãngo tinreknu 30 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo ndek nu sana: Ye nane 30 ndo kañgerkumba ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina.

³¹ Kile Abraham mañ lato nu kusnana: O Sungo, ye gabat kuilnga ne ndoñ pasatet. Tãngo tinreknu 20 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo nu sana: Nane 20 ndo minwaig ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina.

³² Tãjakina le Abraham nu mañ lato kusnana: O Sungo, ye pasa ndindo te ndo sani le ne ye ndoñ gubra ndata. Tãngo tinreknu 10 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo nu sana: Nane 10 ndo minwaig ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina. ³³ Tãjakina sulumba Sungo nu Abraham ndoñ pasate denpurmba nu kusremba kina le Abraham nu luka nuñe tumbrañ kina.

19

Sodom tuku une mañau

¹ Furirna le eñel ar ta Sodom pronaiik. Lot nu Sodom tumbrañ fonde malañga tugum tãnge minyok minna sulumba nu nale kañgerka tĩga kumba ka nale tugumñge loka sakina: ² O tãngo sugo, mayemba prowaik. Tale kupe minyañga ye tuku wande mbolñge kinymba indole mafewa le

maŋ kape ŋgina le nale ndek Lot sanaik: Kuga. Sile tumbran ŋgamu mayok sinje kinyamŋgik ŋginaik kande ³ Lot nu nale sangrimba sarsarnikmba nu tuku wande mbol kuwaik ŋga sanikina le nale tiŋga nu dubimba nu tuku wande mbol kinaig. Taŋamba Lot nu nuŋe piro mbal saniŋgina le nane nale tuku pagunaig sulumba bret yis kugatok pasokinaig le nu nyamagan ta kilmba nale nikina le nyinaik.

⁴ Isukuse denpurmba nale kinyam bafunaik le Sodom tumbran taŋgo kiŋo kame ta ŋakmba pro Lot tuku wande kornaig sulumba ⁵ wi kuenka nu sanaig: Taŋgo ar furirat le ne sota prowaik ta nale aniŋge minik? Ne nale kile-mayokka le sine nale ndoŋ karbe ŋginaig.

⁶ Taŋakinaig le Lot nu nane sota kilim kina sulumba malaŋga tukulmba saniŋgina: ⁷ Tira kame, tane maŋau ŋayonu te nale mbolŋge ndakap. ⁸ Ye tuku kulim ar minik te nale taŋgo ande ndoŋ kinye ndakinaik. Ye nale kile-mayokka tane tiŋgi le tane ame maŋau kam ndeta nale mbolŋge kap. Taŋgo ar te mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakap. Nale ye tuku gulab prowaik le ye nale kulatket ŋgina. ⁹ Taŋakina le nane Lot sanaig: Ne kua kaye. Ne tumbran tuguk taŋgo kuga. Ne ndaŋam saka sinjine maŋau te kusrewam tuku peusingit? Kua kaye. Kuga ta sine ne mata tumba ŋayo silinamŋgig ŋginaig. Taŋakinaig sulumba nane Lot mbiti-mbitimba malaŋga sambriwam bafunaig le ¹⁰ taŋgo ar taŋge malaŋga talka wai sirmba Lot didikinaik le sinam kina le nale malaŋga tukulnaik. ¹¹ Tukulnaik sulumba nale taŋgo kiŋo kame

malanġa tugumġe minnaig ta nġakmba am tukul-
niġe likinaig le nane malanġa te-sili ndakinaig.

Lot nane Sodom kusrenaig

¹² Kile nale ndek Lot sanaik: Naġe ndare afu minig e? Naġe mbiyel, naġe kiġo, naġe kulim afu turmba minig kande kilmba tumbranġ te kusremba kua kape. ¹³ Sile tumbranġ te te-ġgisiwamġgik. Tumbranġ te tuku taġgo pino nane tuku une maġau suġgokina le taġgo pino nane naġgine naġgine sakade le Suġgo nu isna. Ta tuku Suġgo nu sile tumbranġ te te-ġgisiwam tuku kukulsikina le prowik ġginaik. ¹⁴ Taġakinaik le Lot nu tiġga kumba taġgo armba nu tuku kulim kat nuġe kilam tuku madinikina ta sanikina: Tale tiġgap le sine tumbranġ te kile ndo kusremba kua kab. Suġgo nu tumbranġ te te-ġgisiwamġgat ġgina kande nale nu usre pasa sakate ġga idusmba nale numbik ri ndanaik.

¹⁵ Mafena le Suġgo tuku eġel ar ta nale saġgri mbakmba Lot sanaik: Ne tiġga piyo naġe, naġe kulim ar ta kilmba kile ndo tiġga pitik kua kape. Kuga ta tumbranġ te tuku une nġayonu lafunu ne turmba ġgisinuġgat ġginaik.

¹⁶ Taġakinaik le Lot nu wam nzumbilenġa gitmba minna ta Suġgo nu Lot sinana le taġgo ar ta Lot le piyo nuġe, kulim ar ta nane wainu kilmba kumba tumbranġ tuku fonde kilimġe patikinaik. ¹⁷ Nane kilimġe patikumba eġel inum ta nane saningina: Kua ka kape sulumba mbilka ġgumnem mambil ndawap. Ma guton tenġe mabte ndakap. Kua ka ka tabe si poġgap. Tane ġgisikubekaig ġgina le ¹⁸ Lot nu lafumba sakina: O taġgo suġgo, taġamba kuga.

19 Tale buk ye tuku sinatikina le ye mbolŋge maŋau mayenu kaik. Tabe si masken ŋayo tukunu ye tabe mbol ambe kua ka kambim fuguwet. Kumba mini le ndinŋge pa ta ye tuwa le kummba ŋgisinunŋit. 20 Ta tuku tale maŋ ye mbolŋge maŋau mayenu kap. Tumbranŋ patuk si kaŋgerap. Si fudinŋdo. Maye ndeta ye sinŋe ka mini sulumba kummba ŋgisike nda ŋgina le 21 nu lafumba sana: Ta maye. Ne sakat taŋawamŋgit. Ye tumbranŋ si te-ŋgisiwe nda. 22 Ne patenŋ kua ka tumbranŋ si kaye. Ye ne tairŋgamŋgit. Ne kumba si prowa le ye ma tugu te te-ŋgisiwamŋgit ŋgina.

Lot nu tumbranŋ ta fudinŋdo ŋgina tukunu nane tumbranŋ ta nyunu Soar* ŋginaig.

Kuate nu Sodom Gomora kile-ŋgisikina

23 Ki mbol kina le Lot nu Soar prona le 24 Sunŋo nu ndame pa soŋ ŋak sawe piyanu sukmba Sodom Gomora tuku ma tugu ŋakmba kumuŋge likina. 25 Tumbranŋ ar ta tuku ma gutonŋ ta taŋgo pino aganŋ ŋakmba kilke mbolŋge prowe likinaig ta ŋakmba usarke sulunaig. 26 Taŋanaig le Lot piyo nuŋe mbilka ŋgumnem mambilna kande nuŋe ŋgarosu ta sol kuilka kareŋga makek suk tinŋ minna.

27 Mafena le Abraham nu maratukuk tinŋa kina ka Sunŋo ndonŋ pasata minnaik ma ta tugum prona sulumba 28 mambilmba Sodom Gomora tuku ma gutonŋ kilke ŋakmba kaŋgerkina ta pa guwa sunŋo tafil ŋak tinŋa minna le kaŋgerna.

29 Kuate nu ma gutonŋ ta te-ŋgisiwam bafuna sulumba nu Abraham idusmba Lot kukulna le nu

* 19:22: Soar nyu ta tugunu Fudinŋdo

tinga ma kise kina. Tanjana le nu Lot buk minna tumbran̄ ta ŋakmba kile-ŋgisike suluna.

Lot tuku kulim ar ta kiŋo kile-patikinaik

³⁰ Lot nu Soar tumbran̄ŋge minam tuku kuru-kuruka nuŋe kulim ar ta kilmba tumbran̄ ta kus-remba tabe poŋga kinaig ka ndame burok ande kaŋgermba sinam tan̄ge minnaig.

³¹ Tanjamba tan̄ge minnaig sulumba kulim mulum ta mambo nuŋe sana: Mam buk saibo pilna. Kilke te mbolŋge tan̄go ande sile kilam tuku mine ndakate. ³² Ta tuku ne isa. Sile mam grep kule tupe le nu nyumba ŋginŋankuwa le sile nu ndoŋ kinype. Tanape sulumba sile kiŋo kile-patikupe ŋgina. ³³ Tanjamba furirna le nale mam nakile grep kule tunaik le nu nyumba ŋginŋankina. Ŋgin-ŋgankina le kulim nuŋe mulum ta mam nuŋe ndoŋ kinynaik ta mam nuŋe ŋginŋanka nu wam ta katese ndana.

³⁴ Mafena le kulim mulum ta ndek mambo nuŋe sana: Furir ye mam ndoŋ kinyit. Ngilaŋge sile maŋ mam grep kule tupe le nyumba ŋginŋankuwa le ne suk mam ndoŋ kinya. Tanape sulumba sile kiŋo ŋak minpe ŋgina. ³⁵ Tanakina sulumba nale mam nakile maŋ grep kule tunaik le nu nyumba ŋginŋankina. Ŋgin-ŋgankina le mambo nuŋe suk mam nuŋe ndoŋ kinynaik ta mam nuŋe ŋginŋanka wam ta mata katese ndana.

³⁶ Tanjana le Lot tuku kulim ar ta mam nakileŋge fungul nikina le kutunaik. ³⁷ Kulim mulum ta kiŋo ande te-pilna sulumba kiŋo ta nyunu Moab ŋgina. Kiŋo ta nu Moab mbal tuku mbuŋ nan̄gine.

³⁸ Mambo nuŋe mata kiŋo ande te-pilna sulumba

kiŋo ta nyunu Ben-Ami ŋgina. Ben-Ami nu Amon mbal tuku mbuŋ naŋgine.

20

Abraham le Abimelek

¹ Abraham nu kumba ka Negeb ma baknu mbol prona sulumba Gerar tumbranŋge minna. Gerar nu Kades tumbran Sur tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minna. ² Tanŋe minna sulumba Abraham nu Sara nu yiŋe kulim ŋgina le Gerar tuku gabat suŋgo Abimelek nu tanŋo afu kukulniŋgina le nane pro Sara tumba ka Abimelek tunaig.

³ Tanjamba minmba ait ande furir ŋgamu Abimelek nu kinyna sulumba kiŋatina le Kuatenŋe sana: Ne isa. Ne pino te tanŋo ŋak tina tukunu ne kumamŋgat ŋgina.

⁴ Abimelek nu Sara ndoŋ kinye ndakinaik tukunu nu Suŋgo lafumba sana: O Suŋgo, ye mbar ndawen. Ne tanŋo mbar ndade ta ne baleniŋgam kumuŋ e? ⁵ Abraham nu nuŋe ye sayina: Pino te ye tuku kulim ŋgina le Sara mata ye sayina: Tanŋo te ye tuku leu ŋgina. Ye mbar ndawen. Ye tanŋo pino ŋakmba am mbolŋge ye maŋau te ken ŋgina le ⁶ Kuate nu kiŋambi lafumba sana: Ne tanŋo pino ŋakmba tuku am mbolŋge taŋana ta ye kila. Ta tuku ye ne nu ndoŋ une ndaka ŋga peunen le ne pino ta kire ndana. ⁷ Ne kile pino ta tumba luka ka tanŋo nuŋe tawe. Tanŋo ta nu tuan tanŋo ande. Nu ne tuku yabaŋwa le ne kume nda. Ne pino ta luka nu ndatawe ta ne naŋe kuasmbi ndoŋ tane ŋakmba kume likamŋgaig ŋgina.

⁸ Mafena le maratukuk tinga Abimelek nu nuŋe piro taŋgo ŋakmba kile-maŋgurka pasa ŋakmba Ku-ateŋge sana le isna ta saningina le nane kuru kuru sungo tinaig. ⁹ Taŋanaig le Abimelek nu Abraham wika sana: Ne ame maŋau sine mbolŋge kina? Ye ame mbar ken le ne sine ŋakmba piti sungo te siŋgam bafute? Ne siŋka maŋau ta ŋayonu kina. ¹⁰ Ne ndaŋam saka maŋau teŋenmba kina ŋgina le ¹¹ Abraham lafumba nu sana: Ye idusen tumbraŋ te tuku taŋgo nane Kuate tuku miŋge kumnemŋge minmba nu tuku nyu kurau ndakade tukunu nane ye tuku pino tumba ye baleyubekaig ŋga idusen. ¹² Pino te son ye tuku kulim. Sile mamŋge kilepatikina ta sile ina yimyam le ye nu pinonu ten.* ¹³ Kuate nu ye kukulyina le ye yiŋe tumbraŋ tuguk kusrewen sulumba nu sawen: Ne ye mbolŋge maŋau mayenu kumba ma ŋakmba mbolŋge taŋgo ŋakmba teŋenmba saningina: Taŋgo te ye tuku leu ŋga saka ŋgen.

Abraham nu taŋamba Abimelek sana le ¹⁴ nu kina ka Sara tumba pro Abraham tuna sulumba sipsip makau piro taŋgo piro pino afu turmba kilmba promba Abraham tuna sulumba ¹⁵ sana: Kilke te ŋakmba ye tuku ndo. Ne ma ani nzalinu minam idusmba ndeta ka taŋge minyoka ŋgina. ¹⁶ Taŋamba nu ndek Sara sana: Ne mbar ndana. Taŋgo kame ne ndoŋ minig ta nane katesewaig ŋga ye leu naje ndametiŋ soŋ 100 tuwet. Ye taŋawi le ne mbar ande ke ndakina ta nane ŋakmba katesemba kila palmbimŋgaig ŋgina.

* **20:12:** Hibru mbal tuku maŋau buk taŋamba minanu. Ina yimyam mam ndindo ta nane muŋgu kilanu (2 Samuel 13 kaŋgerap).

17-18 Abimelek nu Abraham piyo nuṅe tina tukunu Kuate nu Abimelek tuku piyo nuṅe, piro pino kat nuṅe nane ṅakmba kiṅo ṅgailniṅgina tukunu Abraham ndek Kuate yabaṅna le Abimelek nale piyo nuṅe ndoṅ, nuṅe piro pino ṅakmba nane wakeikina le nane maṅ kiṅo kilepatike likinaig.

21

Sara nu Isak te-pilna

¹ Sunḡo nu siṅka pasa buk Abraham sana ta nu Sara mbolṅe kina le ² nu funḡul ṅakna. Abraham nu buk saibo pilmba yar 100 ṅak minna le piyo nuṅe Sara nu Kuate nu ait sana ta mbolṅe kiṅo ta te-pilna le ³ Abraham nu kiṅo ta nyunu Isak ṅgina.

⁴⁻⁷ Kile Sara ndek sakina: Kuateṅge ye sinzanyat le ye kiṅo te-pilit. Ta tuku ṅa ye garegareka nzumilket. Nane ṅakmba ye maṅau kit ta iswaig sulumba gare-gareka nzumilkamṅgaig ṅgina. Tanakina sulumba nu maṅ lato sakina: Nane buk idusnaig Sara nu Abraham tuku kiṅo ande te-pile nda ṅa idusnaig ta ye tuku tanḡo saibo pilna le kile ye nu tuku kiṅo ande te-pilit ṅgina.

Isak nu mara 8 kusrena le ki ait ta mbolṅe Kuate nu Abraham buk sana ta kumumba nu kiṅo nuṅe tuku ṅgaro pikna.

Abraham nu Hagar nale Ismael ndoṅ pitaikina le kinaik

⁸ Kiṅo ta sunḡokina le ina nuṅeṅge nu amo ṅgailna. Ki ait ta mbolṅe Abraham nu kiṅo amo kusrena ta tuku pagumba nye sunḡokina. ⁹ Tanjana

le Abraham tuku kiŋo Ismael nu Isipnu pino Hagar ndoŋ te-pilnaik ta nu Isak maim maim pasa tumba minna le Sara nu ismba ¹⁰ tanŋo nuŋe sana: Kiŋo ta Isak ndoŋ ne tuku aŋaŋ ndende tuma kile nda. Piro pino ta kiŋo nuŋe ndoŋ pitaika le kasom kuwaik ŋgina le ¹¹ nu pasa ta ismba kiŋo nuŋe Ismael tuku wamdus pitina le ¹² Kuateŋge nu sana: Piro pino ta kiŋo nuŋe ndoŋ ne wamdus piti ndanuwa. Ne Sara tuku pasa ismba dubiwa. Isak tuku ndare mbolŋge ndo ne tuku mbuŋ mayok kaŋgaig. ¹³ Piro pino ta tuku kiŋo nu mata ne tuku kiŋo tukunu yeŋge ki le nu tuku ndare mbolŋge tanŋo kuasmbi sunŋo ande tugekamŋgat ŋga Abraham sana.

¹⁴ Tanŋakina le maratukuk tinga Abraham nu nyamagaŋ kilmba aŋaŋmor ŋgarombi kule kunyna ta turmba kilmba Hagar tuku kailmane mbolŋge patika kiŋo nuŋe ndoŋ kukulnikina le kinaik kumba ka Berseba tuku ma baknu mbolŋge kine promba lika minnaik. ¹⁵ Lika minnaik ma ma kule kugana le kiŋo nuŋe tumba kumba ka ail fudiŋndo ande kumnemŋge pilna le kinymba minna. ¹⁶ Kinymba minna le Hagar nu kiŋo nuŋe ta kusremba nane tui fat parsinŋade le kumba tinŋate tanŋamba nu kumba ka minyokina sulumba wamdusmbi sakina: Ye kiŋo kaŋgermba mini le kumwa ta ŋayo ŋgina. Tanŋakina sulumba nu tanŋe minyok minmba malmbika minna.

¹⁷ Kiŋo ta mata malmbika minna le Kuate nu isna le samba mbolŋge Kuate tuku Eŋel ndek Hagar wika sana: Hagar, ne ndaŋam wamdus piti-nate? Ne kuru kuru ndaka. Kiŋo naŋe malmbikate ta Kuate nu o buk isat. ¹⁸ Ne tinga kumba ka

kiŋo naŋe tumba wamdus bul sera. Yeŋge ki le nu tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi suŋgo ande mayok kaŋgat ŋgina. ¹⁹ Taŋakina sulumba Kuate nu Hagar tuku am talkina le kule burok ande kaŋgerna sulumba kumba ka agaŋmor ŋgaro tambi kule kunyna. Kunyna sulumba kiŋo nuŋe kule ta tuna le nyina.

²⁰ Kuatenŋe kiŋo ta kulatka minna le suŋgokina sulumba kumba ka Paran tuku ma baknu mbolŋge minyokumba kanzerek taŋgo minna le ²¹ ina nuŋeŋge Isipnu pino ande tumba Ismael te-tuna.

Abraham nu Abimelek ndoŋ wamdus ulendi-naik

²² Ait ta mbolŋge Abimelek nuŋe kame gabat nyunu Pikol tumba Abraham tugum promba sana: Kuate tuku nyaro ne mbolŋge minit. ²³ Ta tuku ne kile Kuate tuku nyu tambi pasa saŋgri pilewa sulumba ye mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndaka. Ye tuku kutu mbolŋge ye tuku wa kame mbolŋge mata maŋau ŋayonu ande ndaka. Ye buk ne mbolŋge maŋau mayenu ken ta kile ne suk ye mbolŋge, kilke kile ne rawe taŋgo taŋaŋ minit ta mbolŋge maŋau mayenu ndo ka ŋgina le ²⁴ Abraham ndek nu sana: Ne sakate taŋamba ye pasa saŋgri pilewet ŋgina.

²⁵ Taŋakina le Abraham nu kule burok ande Abimelek tuku piro taŋgoŋge tinaig ta tuku nu sana le ²⁶ nu ndek Abraham sana: Imaŋge kule burok ta tina ta ye gilai. Ne ye ndasayina. Kile ndo sayate le ye iset ŋgina.

²⁷ Taŋakina le Abraham nu kina ka sipsip makau turmba kilmba promba Abimelek tuna sulumba

nale wamodus ulendinaik. ²⁸ Tanjanaik sulumba Abraham nu sipsip fat 7 kilmba yamokņge patikina le ²⁹ Abimelek nu Abraham kusnana: Ne ndanam sipsip fat 7 ta yamokņge patikat e ŋgina le ³⁰ Abraham lafumba nu sana: Yeņge kule burok ta sarken ta ne son ŋga sulumba sipsip fat 7 te kila ŋgina. ³¹ (Nale wamodus ulendinaik tuku ma ta nane kile nyunu Berseba* ŋgade).

³² Bersebaņge wamodus ulendika Abimelek nuņe kame gabat Pikol ndoņ nale luka Filistia ma mbol kinaik le ³³ Abraham nu Bersebaņge ail ande ŋgukina sulumba Kuate Sungo abo tugu ŋak nu tuku nyu te-duņgina. ³⁴ Tanjamba nu yar gudommba Filistia kilke mbolņge minna.

22

Abraham nu Isak tumba Kuate tuku atraukam bafuna

¹ Mara ande Kuate nu Abraham tuku ŋgamuņgal son tagomba nu wika sana: Abraham ŋgina le nu woka sakina: Ye minet te ŋgina. ² Tanjakina le Kuate nu sana: Ne tinga naņe kiņo naņe ndindo Isak ne nu tuku kume purte ta tumba kumba ka Moria kilke mbolņge tabe ande ye ne tumnamņgit ta mbolņge ne ye tuku atrauka kiņo ta balemba piya le ugmba usarkuwa ŋgina. ³ Tanjamba sana le Abraham nu maratukuk tinga kuaneka doņki inum tumba saņgilnu mbolņge kuminj depolka kusmba nuņe piro taņgo armba kilmba atraukam tuku pa fetka ndaleka tumba Isak ndoņ Kuate nu ma sakina ta kinaig.

* **21:31:** Berseba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule Brok

⁴ Kumba minnaig le mara armba kinaig le mara ken̄nu mbol̄nge Abraham nu tin̄ga mambilmba Kuate nu ma sakina ta masken̄nge kan̄gerna sulumba ⁵ nūnje piro tan̄go ar ta sanikina: Tale don̄ki tumba ten̄ge minap. Ye yīnje kīno ndon̄j kumba amben̄ge Kuate mbarin̄mba nu tuku nyu te-dun̄ga mān luka ndekamkik n̄gina. ⁶ Tan̄jaka sanikmba nu pa ndale n̄ak tumba Isak tuna le kurana le Abraham nu pa wagmbi bagi turmba kilmba nale kigrin̄ga kinaik ⁷ kumba ka ndin̄nge Isak nu mam nūnje wika sana: Mam o n̄gina le mam nūnje ae n̄gina le Isak nu kusnana: Sile pa wagmbi pa ndale n̄ak kil̄kik ta Kuate atraukam tuku sipsip fat anin̄ge n̄gina le ⁸ Abraham lafumba sana: Kīno, Kuate nūnje atraukam tuku sipsip fat ande sile sikam̄ngat n̄gina. Tan̄jamba saka nale mān kigrin̄ga kinaik.

⁹ Nale Kuate nu ma sakina ta mbol̄ pronaik sulumba Abraham nu ndame tur̄n̄anga pa lan̄lan̄ wakeimba pa ndale n̄ak ta kuklimba ta mbol̄nge farna sulumba kīno nūnje Isak kupe wai kusmba pa farna ta mbol̄nge pilna. ¹⁰ Tan̄jana sulumba nu nūnje kīno balewam saka bagi gomba tumba wai sukakina kande ¹¹ Sun̄go tuku En̄el samba mbol̄nge wika sana: Abraham, Abraham n̄gina le nu woka sakina: Ye minet te n̄gina le ¹² En̄el̄nge nu sana: Kīno tuku n̄garosu n̄yayo sili ndawa. Ne nānje kīno nānje ndindo mape ndamba balemba ye atraukam bafuwat ta ye kan̄gerit. Ne ye tuku mīnge dubite ta ye kile kila pilit n̄gina. ¹³ Tan̄jakina le Abraham nu mbilka mambilmba meme pailnu ande ail fudin̄ndo sinam̄nge naunu konka minna le kan̄gerna sulumba kumba ka

meme ta Isak tuku lafuknu tumba balemba Kuate atraukina. ¹⁴ Tanjana sulumba Abraham nu ma ta nyunu “Sunḡonḡe sine tursinḡit” ḡgina. (Kile nane teḡenmba sakade: Sunḡo tuku tabe mbolḡe nu sine tursinḡit ḡgade).

¹⁵ Kile Sunḡo tuku Enel nu samba mbolḡe Abraham wi arnu sana: ¹⁶ Ye Sunḡo. Ne ye tuku miḡe dubimba naḡe kiḡo naḡe balemba ye atraukam bafuwat tukunu ye yiḡe nyu tamba pasa sanḡri pilewamḡit ta ne isa. Ye sinḡa ne mbolḡe wam mayenu kamḡit. ¹⁷ Yeḡe ne tuku ndare te-tugewi le samba mbolḡe mbai minig piyalḡe fulbul minig tanḡan sunḡomba mayok kanḡaig. Ne tuku mbuḡ kat naḡe ḡgueu mbal ndoḡ kame bumba nane kile-ibenḡkamḡaig. ¹⁸ Tanḡo kuasmbi ḡakmba nane ne tuku saka nane afu nyaro niḡe likamḡaig. Ne ye tuku miḡe ismba dubiwat ta tuku ḡga sanet ḡgina.

¹⁹ Tanḡakina le Abraham nale maḡ luka nuḡe piro tanḡo ar ta tugum pronaik sulumba nane luka Berseba tumbranḡ kinaig. Tanḡamba Abraham nu Bersebanḡe minmba minna.

Nahor tuku kiḡo kat nuḡe

²⁰ Tanḡamba minnaig ma ma mara ande nane afu Abraham tugum promba sanaig: Milka nu maib naḡe Nahor tuku kiḡo 8 kile-patikina. ²¹⁻²² Kiḡo mulum ta nyunu Us. Nu tuku mambo kat nuḡe ta nyu nanḡine Bus, Kemuel, Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf, Betuel. Kemuel tuku kiḡo nuḡe Aram ḡga Abraham sanaig.

²³ Betuel nu Rebeka te-pilna. Milka nu kiḡo 8 ta Abraham maib nuḡe Nahor ndoḡ kile-patikinaik

le ²⁴ Nahor nu nuje pino ande nyunu Reuma ndon Teba, Gaham, Tahas, Maka nane kile-patikinaik.

23

Sara nu kumna

¹ Sara nu yar 127 ñak minna sulumba ² Kanan kilke Hebron tumbranje nu kumna. Nu kumna le Abraham nu wamdus tatrunkina le nu kumba Sara tugumnje malmbikina. ³ Malmbikina sulumba tija piyo nuje tuku mindesin ta kusremba Hit mbal tugum promba nane saningina: ⁴ Ye tumbranje tuguk tanjo kuga. Ye rawe tanjo minet. Tane kilke ande ye sap le ye piyawi sulumba yije pino nguki ngina le ⁵ Hit mbal nane lafumba Abraham sanaig: ⁶ O tanjo sunjo, ne isa. Ne gabat sunjo tanjan sine ngamuknje minit. Sine tuku ndame burok mayenu ndo ande kanjermba madiwa sulumba kumba ka piyo nanje nguka. Ne piyo nanje ngukam tuku ndame burok ande madiwa ta tanjo andenje ne ngailne nda nga Abraham sanaig.

⁷ Tanjakinai le Abraham nu Hit mbal ñakmba tugumnje loka saningina: ⁸⁻⁹ Tane son sakade ndeta tane Sohar tuku kinjo nuje Efron sawap le nu nuje ndame burok nyunu Makpela nuje kilke make mbolnje minit ta ye suwa le ye yije pino ngukam tuku piyawi. Tane nu sawap le ndame burok ta tuku piyanu giganmba ta sakuwa le ye tane tuku am mbolnje piyawi sulumba mindesin ngunu tuku ti ngina.

¹⁰ Efron nu Hit mbal tuku gabat ande minna. Nu nane ñakmba ndon tumbranje ta tuku fonde malanja tugumnje minyok minna sulumba nu sakina: ¹¹ O tanjo sunjo, ne isa. Kilke sakat ta

ndame burok turmba ye kile nane njakmba tuku am mbolŋge ne tinet. Ne piyo naŋe tumba kumba ka taŋge ŋguka ŋgina le nane njakmba isnaig.

¹² Kile Abraham ndek Hit mbal njakmba tugumŋge lokina sulumba ¹³ Efron sana: Ye pasa ande sanamŋgit ta ne isa. Ye kilke ta piyawi sulumba ndametinj ne tanmbimŋgit. Taŋawi sulumba ye yiŋe pino taŋge ŋgunuŋgit ŋgina le nane njakmba isnaig le ¹⁴ Efron lafumba Abraham sana: ¹⁵ O taŋgo suŋgo, sile mbolŋge kilke te tuku piya ta suŋgokanu kuga. Soŋ 40 ndo. Ne kilke ta tumba kumba ka piyo naŋe ŋguka ŋgina le ¹⁶ Abraham nu pasa ta ismba ndametinj Efron sakina le Hit mbal nane njakmba isnaig ta nane piyade mbal ndametinj pitinu kaŋgerde ta kumumba Efron tuna.

¹⁷ Taŋamba Abraham nu Efron tuku kilke Makpela tumbranŋge Mamre tugumŋge minna ta tina sulumba kilke ta tuku ndame burok ail njakmba turmba kilna le ¹⁸ Hit mbal tumbran ta tuku malaŋga tugumŋge minyok minnaig ta nane njakmba ismba wokinaig. ¹⁹ Taŋanaig le Abraham nu piyo nuŋe Sara tumba kumba ka Makpela kilke ndame burok ta sinamŋge pilna. (Ma ta Kanan tuku kilke mbolŋge Hebron tumbran patukŋge minna). ²⁰ Taŋamba Hit mbal tuku kilke ta ndame burok turmba mindesinj ŋgunu tuku Abraham tunaig.

24

Isak nu Rebeka tina

¹ Suŋgo tuku nyaro mara mindek Abraham mbolŋge minna le nu yar suŋgomba kusremba

saibo pilna sulumba ² nuṅe piro tanḡo ambokok Abraham tuku aḡaṅ ndende kulatkina ta wika sana: Naṅe wai tumba ye tuku fel karaukṅe pale.* ³ Ne samba le kilke tuku Mbara Sunḡo nuṅe nyu tambi ne pasa saṅgri pilewa sulumba Kananṅe yiṅe kiṅo tuku pino ande ndata. ⁴ Ne kumba ka yiṅe kilke tuguk ta mbolṅe yiṅe ndare tugumṅe Isak tuku pino ande ta ṅgina le ⁵ piro tanḡo tanḡe ndek Abraham kusnana: Pino ta nuṅe kuasmbi kusreka ye dubiyam mbulwa ndeta ye kiṅo naṅe kukuli le nu naṅe tumbranṅ tuguk kuwa e ṅgina le ⁶ Abraham lafumba sana: Tanḡamba kuga. Ne ye tuku kiṅo kukula le kilke ta mbol ndakuwa. ⁷ Samba tuku Mbara Sunḡo nuṅe ye kukulyina le ye yiṅe ndare yiṅe tumbranṅ tuguk yiṅe kilke kusreken le nuṅe ye siṅka son pasa saṅgrinu tenenmba sayina: Ne tuku ndare ye kilke te siṅka serniṅamṅgit ṅga sayina. Nuṅe nuṅe eṅel kukulwa le ambonḡa kaṅgat. Ne kumba tanḡe yiṅe kiṅo tuku pino ande ta. ⁸ Pino ta ne dubinam mbulwa ndeta pasa ta ake ṅgisikuwa. Ne ye tuku kiṅo ta ndoṅ luka kilke ta mbol ndakape ṅga piro tanḡo nuṅe sana. ⁹ Tanḡaka sana le piro tanḡo ta nuṅe gabat Abraham tugum promba wai tumba Abraham tuku fel karaukṅe pilna sulumba Abraham pasa sakina ta kumuwanṅgit ṅga wokina.

¹⁰ Tanḡamba piro tanḡo ta nu Abraham tuku kamel 10 kilmba Abraham tuku aḡaṅ ndende magenu turmba kilna sulumba tinḡa Mesopotamia kilke Nahor tuku tumbranṅ ta kina kumba ka ka ta

* **24:2:** Hibu ru mbal nane tanḡamba pasa saṅgri pilewanu (Mulum Pasa 47.29 kaṅgerap)

prona. ¹¹ Prona sulumba kamel 10 ta saningina le nane tumbran kilimnge kule burok ta tugumnge mabta kinymba minnaig.

Ki butungina le furiram pino kame nane kule kunyam prowam bafunaig le ¹² tanjo ta yabanmba sakina: O Sunjo, yiye gabat Abraham tuku Mbara, ne kite yiye gabat Abraham idusmba ye turya. ¹³ Ye kule burok te tugumnge minet le tumbran te tuku pino mbanzo kame nane kule kunyam prode. ¹⁴ Ye pino ande tenenmba sawamngit: Naŋe waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi ŋa sawamngit. Pino ta nu sakuwa: Ne ilmba nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit ŋguwa ndeta ye katesewamngit. Ne pino ta naŋe piro tanjo Isak tuku pino madina ŋa katesewamngit. Nu tanjakuwa le ne ye tuku gabat buk turat ta ye katesewamngit ŋgina.

¹⁵ Nu yabanmba minna le Betuel tuku kulim nyunu Rebeka nu kilke waim kuramba prona. (Rebeka mam nuŋe Betuel. Betuel nu Nahor le Milka tuku kiŋo nakile. Nahor nu Abraham tuku maib nuŋe). ¹⁶ Rebeka nu ŋgarosu tumail pasi mayenu ndo. Nu buk tanjo ande ndoŋ kinye ndakina. Nu ndeka kule burok ta tugum promba waim kule kunyna sulumba maŋ luka mbuna. ¹⁷ Tanjana le piro tanjo ta nu pinderka nu tugum kina sulumba sana: Waim kule ta ye sa le ye kule nyi ŋgina le ¹⁸ nu ndek sana: O tanjo sunjo, ne ilmba nya ŋgina sulumba nu waim kule te-ibenmba biye ŋak minmba nu tuna le kule nyina.

¹⁹ Nu kule nye denpurna le Rebeka nu sana: Ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi le nane mata nyuwaig ŋgina. ²⁰ Tanjakina

sulumba nu pitik ndo nuṅe waim kule aganmor kule nyade tuku nza ta sinamṅe kutuna sulumba pinderka kumba ka kule burok tugum promba tanṅo ta tuku kamel kame tuku kule kunye niṅmba minna le kamel kame ta ṅakmba nyinaig le ²¹ piro tanṅo ta nu ye Sunṅonṅe buk turyat e ṅga idusmba maninok pino ta kaṅgermba minna.

²² Nu kule kunye denṅurna le tanṅo ta fumbe sikor ande golmbi wakeiwanu ta tumba nu tuku fumbe mbolṅe pilmba sagi armba golmbi wakeikanu ta turmba kilmba nu tuku wai mban mbolṅe siluk tuna sulumba sana: ²³ Ne saka. Ne mam naṅe ima? Mam naṅe tuku wandekṅe yiṅe kuasmbi ye ndoṅ sine kinyam tuku ma ṅak e ṅgina le ²⁴ nu sana: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiṅo. ²⁵ Sine ire sunṅomba kamel kinyam tuku ṅak. Kamel tuku nyamagan mata sunṅomba minig. Tane mata kinyam tuku ma ṅak ṅgina le ²⁶ tanṅo ta pasa ta ismba loka Sunṅo tuku nyu te-dunṅina sulumba ²⁷ sakina: O Sunṅo, yiṅe gabat Abraham tuku Mbara, sine ne tuku nyu te-dunṅube. Ne mara mara ye tuku gabat turte. Neṅe ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiṅe gabat tuku kuasmbi tugum prowit ṅgina.

²⁸ Kile pino ta pinderka ina nuṅe tuku wande mbol kumba pro tanṅe nane wam kubeu niṅgina le ²⁹⁻³⁰ Rebeke tuku leu nuṅe Laban nu kulim nuṅe wam kubeu niṅgina ta isna sulumba fumbe tuku sikor ta kaṅgermba sagi ar kulim nuṅe tuku wai mban mbolṅe minnaik ta turmba kaṅgerka nu pitik ndo kilim ka Abraham tuku piro tanṅo kamel kame ndoṅ kule burok tugum tanṅe minnaig ta sota kina sulumba sana: ³¹ Sunṅo tuku nyaro ne

mbolŋge minit. Ne ndaŋam kilim tenge tiŋ minit? Ne yale le sine wande mbol kab. Ye buk tane tuku ma wakeiwit. Ne tuku kamel kame tuku ma maŋa ŋak ŋgina. ³² Taŋakina le piro taŋgo ta nu wande mbol kina le Laban nu kamel kame tuku kumiŋ depol kame ta paske lika ire fariŋgina sulumba nyamagaŋ kilmba pro niŋgina le nyinaig. Taŋanaig le Laban nu maŋ kumba Abraham tuku piro taŋgo, taŋgo kame nu ndoŋ promba minnaig ta tuku kule tumba luka prona le nane kupe minyaŋginaig.

³³ Taŋanaig le nane piro taŋgo ta tuku pagumba tunaig kande nu sakina: Ye pasa ande ŋak. Nyamagaŋ te minwa le ye pasatumba isukusamŋgit ŋgina le Laban ndek sakina: Ta maye. Saka le sine isbe ŋgina. ³⁴ Taŋakina le nu ndek sakina: Ye Abraham tuku piro taŋgo. ³⁵ Sunŋoŋge ye tuku gabat nyaro mayenu tuna le nu maror taŋgo mayok kina. Nu Sunŋoŋge sipsip meme makau kamel doŋki silwa ndametiŋ, gol ndametiŋ, piro taŋgo, piro pino agaŋ ndende gudommba tuna. ³⁶ Yiŋe gabat tuku pino Sara nu saibo pilmba Abraham tuku kiŋo te-pilna le nu nuŋe agaŋ ndende ta kiŋo nuŋe tuna. ³⁷ Yiŋe gabat nu ye sayina le ye nu tuku pasa saŋgri pilewen. Nu teŋenmba sayina: Ne Kananŋge yiŋe kiŋo tuku pino ande ndata. ³⁸ Ne kumba yiŋe kuasmbi yiŋe ndare kame tugum kaye sulumba nane ŋgamukŋge yiŋe kiŋo tuku pino ande ta ŋga sayina le ³⁹ ye ndek yiŋe gabat teŋenmba kusnawen: Pino ta ye dubiyam mbulwa ndeta ye ndaŋi ŋgen le ⁴⁰ nu lafumba sayina: Ye mara mara Sunŋo tuku miŋge dubiwet tuku. Nu nuŋe eŋel kukulwa le ne turnamŋgat. Taŋawa le ne ye tuku kuasmbi mbolŋge ye tuku ndare

ngamuknge yiŋe kiŋo tuku pino ande tamngat. ⁴¹ Ne ye tuku pasa sanjri pilewat ta pur ndawa. Ne ye tuku kuasmbi tugum prowa le nane pino ta ne ngailnuwaig ndeta pasa ta ake ka ngisikuwa nga ye sayina.

⁴² Ye kite kule burok tugum nziŋge prowit sulumba teŋenmba yabaŋit: O Sungo, yiŋe gabat Abraham tuku Mbara, ye ilit ta tuku agaŋ alonu te-mayokmba tumya le kaŋgeri. ⁴³ Ye kule burok te tugumnge minet. Pino mbanzo ande kule kunyam prowa le ye nu teŋenmba sawamngit: Naŋe waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi nga sawamngit. Pino ta nu sakuwa: ⁴⁴ Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit nguwa ndeta ye katesewamngit. Pino ta neŋge yiŋe gabat tuku kiŋo nuŋe tuku pino madina ŋgit.

⁴⁵ Ye wamduŋmbi yabaŋmba minit le Rebeka nu waim kuramba prowat sulumba ndeka kule burok sinam taŋge waim kule kunyat le ye nu sawit: Ye kule afu nyam nga sawit. ⁴⁶ Taŋakit le nu pitik ndo waim te-ibenjat sulumba sayat: Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi ngat. Ye kule tumba nyit le nu kamel kame tuku mata kule kunyat. ⁴⁷ Taŋawat le ye nu kusnawit: Ne mam naŋe ima ngit le nu sayat: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiŋo nga sayat le ye fumbe sikor ta tumba nu tuku fumbe mbolŋge pilit sulumba sagi armba ta kilmba nu tuku wai mban mbolŋge patikit sulumba ⁴⁸ loka Sungo tuku nyu te-dungit. Nu yiŋe gabat Abraham tuku Mbara. Nuŋge ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiŋe gabat tuku kuasmbi tugum prowit su-

lumba nzamu nuṅe tuku kulim kaṅgerit ta ye yiṅe gabat nu tuku kiṅo nuṅe tuku piṅonu tamṅgit.
⁴⁹ Ta tuku tane ye tuku gabat idusmba pino ta ye sam kumuṅ e ko kuga? Tugusemba ye sayap le ye isi sulumba ame maṅau kam tuku ta kila palmbimṅgit ṅga Laban nane saniṅgina.

⁵⁰ Taṅakina le Laban nale Betuel ndoṅ lafumba sakinaik: Sungoṅge ne kukulnat le ne te prowat tukunu sine ame pasatube? Sine pasa kuga.
⁵¹ Rebeka minit te. Ne nu tumba kaye. Nu naṅe gabat tuku kiṅo nuṅe tuku pino minamṅgat. Ne Sunṅo tuku miṅge dubimba taṅamba ka ṅginaik le ⁵² Abraham tuku piro taṅgo ta pasa ta ismba truk kumba Sunṅo tuku nyu te-duṅgina sulumba ⁵³ mindepiyam tuku agaṅ ndende silwa golmbi wakeikinaig tuku tawi afu turmba kilmba Rebeka tuna sulumba agaṅ ndende magenu afu leu nuṅe nale ina nuṅe ndoṅ nikina. ⁵⁴ Taṅana sulumba nu taṅgo kame nu ndoṅ pronaig ta nane ṅakmba isukusmba kule nyumba furirna le taṅge kiny-naig.

Mafena le maratukuk tiṅga nu nane saniṅgina: Ye kile luka yiṅe gabat sota kambimṅgit ṅgina le ⁵⁵ Rebeka leu nuṅe nale ina nuṅe ndoṅ sakinaik: Kulim te kusem ndindo ait 10 taṅamba sine ndoṅ minwa le tumba kape ṅginaik. ⁵⁶ Taṅakinaik le nu ndek sanikina: Tane ye ṅgail ndakap. Sungoṅge ye turyina le alonu mayok ket tukunu ye dalke nda. Ye kile ndo maṅ luka yiṅe gabat sota kaṅgit ṅgina. ⁵⁷ Taṅakina le nale sakinaik: Sile kulim wika kusnawamkik ṅginaik sulumba ⁵⁸ Rebeka wika kusnanaik: Ne taṅgo te ndoṅ kambimṅgat e ṅginaik

le nu sakina: Au. Ye kambimngit ngina.

⁵⁹ Tanjakina le Rebeka nuŋe kulat pino ndoŋ nale Abraham tuku piro tanjo kame ndoŋ kambim bafunaig le ⁶⁰ nale Rebeka nyaro pasa tumba sakinaik: O sile tuku kulim, ne tanjo kuasmbi sunjokanu tuku ina nanjine minwa. Ne tuku mbuŋ kat naŋe nane njeueu mbal ndoŋ kame bumba nanjine tumbran yaika kilwaig nginaik. ⁶¹ Tanjakinaik le Rebeka nuŋe piro pino mbanzo afu ndoŋ nane kamel ponja mbolŋe minyokinaig le Abraham tuku piro tanjo ta Rebeka tumba kinaig.

⁶² Ait ta mbolŋe Isak nu Negeb ma baknu mbolŋe minna tuku. Mara ande nu kule burok nyunu “Sunjo abo tugu njak nu ye kanjeryate” ta kusremba ⁶³ furiram tintinka ake kaloymba kina sulumba mambilmba kamel afu promba ilnaig le kanjerkina. ⁶⁴ Rebeka nu mambilmba Isak kanjermba kamel mbolŋe iben kina sulumba ⁶⁵ Abraham tuku piro tanjo ta kusnana: Tanjo ilit si imanje ngina le piro tanjo ta lafumba sana: Tanjo si yiŋe gabat ngina le Rebeka nu kumin tumba tumail pasi soŋgina.

⁶⁶ Piro tanjo ta promba nu manau kina ta njakmba Isak kubeu tuna le ismba ⁶⁷ Rebeka tumba ina nuŋe Sara tuku baibai sinamnje pilmba nuŋe pinonu tina. Tanjamba nu Rebeka tuku kume purna sulumba ina nuŋe buk kumna le nu ngamuŋgal tatraka minna ta kile nu garena.

25

Abraham tuku ndare

¹ Abraham man pino ande nyunu Ketura tina le ² nu Simran, Yoksan, Medan, Midian, Isbak, Sua nane kile-patikina. ³ Yoksan nu kiŋo armba kile-patikina ta ande Seba ande Dedan. Dedan tuku mbuŋ ta Asur mbal Letus mbal Leum mbal. ⁴ Midian nu kiŋo ⁵ kile-patikina. Nane tuku nyu ta teŋenmba. Efa, Efer, Hanok, Abida, Elda. Kiŋo kame ta ŋakmba Ketura tuku ndare.

⁵ Abraham nu nuŋe agaŋ ndende ŋakmba Isak tuku wai mbolŋge kusrekina sulumba ⁶ nuŋe kiŋo kat nuŋe pino afu ndoŋ kile-patike likina ta mata gare agaŋ afu niŋgina sulumba nane kukulniŋgina le kinaig. Abraham nu kume ndaka minna le nane Isak kusremba ki prote kumam kinaig ka taŋge minnaig.

Abraham nu kumna

⁷⁻⁸ Abraham nu saibo pile mayemba yar 175 ŋak minna sulumba nu kumna. ⁹⁻¹⁰ Kiŋo kat nuŋe ar ta Isak nale Ismael nale mam nakile tuku mindesiŋ tumba ka Makpela ndame burok ta sinamŋge nu tumba pilnaik. Ndame burok ta Abraham nu o buk piyo nuŋe Sara tumba pilna. Makpela kilke ta Mamre tugumŋge minna ta o buk Hitnu taŋgo Soar tuku kiŋo nuŋe Efron nu tuku kilke minna le Abrahamŋge nu tugumŋge piyana tuku.

¹¹ Abraham nu kumna le Kuate nu Abraham tuku kiŋo nuŋe Isak nyaro tuna le nu mine mayena. Nu kule burok nyunu “Sunŋo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ta tugumŋge minna.

Ismael tuku ndare

¹² Sara tuku piro pino Isipnu Hagar nu Abraham ndoŋ Ismael te-pilnaik. ¹³ Ismael tuku kiŋo kat

nuṅe ta teṅenmba. Kiṅo mulum ta nyunu Nebayot. Kiṅo afu nu dubimba pronaig ta nyu naṅgine teṅenmba. Kedar, Adbel, Mibsam, ¹⁴ Misma, Duma, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Yetur, Nafis, Kedema. ¹⁶ Nane ṅakmba Ismael tuku kiṅo kat nuṅe. Nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuṅ kat naṅgine tuku nyu ta tumba nane afu tumbranṅ yimyam ninde lika minnaig le nane afu ma yimyam mbol kine promba minnaig. Nane 12 ta tumbranṅ mboṅ 12 ta tuku gabat minnaig.

¹⁷ Ismael nu yar 137 ṅak minna sulumba nu kumna. ¹⁸ Ismael tuku mbuṅ kat nuṅe nane Awila tuku kilke Sur tuku kilke ma ṅgamu-ṅgamuṅge minnaig. (Ma ta Isip limba ki prote kumamṅge Asiria kambim tuku ndin ta tugumṅge minit). Nane Isak tuku mbuṅ kat nuṅe ndoṅ purka yimyam minnaig.

Isak tuku kiṅo armba

¹⁹ Abraham tuku kiṅo nuṅe Isak tuku wam kube ta teṅenmba.

²⁰ Isak nu yar 40 ṅak minna sulumba Rebeka tina. Rebeka nu Aramnu Mesopotamia kilke mbolok pino. Mam nuṅe Betuel. Leu nuṅe Laban.

²¹ Isak nu piyo nuṅe niṅkina le nu Suṅgo yabaṅna le Suṅgo nu tuku yabaṅ pasa ismba piyo nuṅe wakeina le kiṅo konna ta ²² funṅul sinamṅge kiṅo armba ṅak. Kiṅo ar ta nale funṅul sinamṅge suṅgomba muṅgu signa-signaṅga minnaik le nu kamusmba wamdusmbi sakina: Ndaṅam tuku ye tuku kiṅo ar te muṅgu signa-signaṅga minik ṅgina. Taṅakina sulumba nu katesewam tuku Suṅgo kusnawam kina le ²³ Suṅgoṅge nu sana: Kiṅo armba

ne tuku fungul sinamnge minik ta kile-patika le nale tuku ndare tugeka tanjo kuasmbi armba mayok ka nane purka yimyam minamngaig. Andenge ande tuku sangri liwamngat. Kiŋo mulum nu kiŋo ngumneŋgamngat ta tuku miŋge kum-nemnge minamngat nga sana.

²⁴ Rebeka nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumungina le nu kiŋo armba kile-patikina. ²⁵ Kiŋo mulum te-pilna ta ngarosu gurgurnu ngue kumuk. Ta tuku nane nyun ta Esau* nginaig. ²⁶ Nu dubiknu maib nuŋe nu Esau tuku kupe tugu biyamba ŋak prona. Ta tuku nane nyun ta Yakob† nginaig. Isak nu yar 60 ŋak minna le Rebeka nu nale ar ta kile-patikina.

²⁷ Nale sugokinaik sulumba Esau nu kanzerek tanjo minmba nu mara mindek sayokam duŋe kambinu le Yakob nu tanjo mukuknu minmba nu mara mindek tumbraŋnge ndo minanu. ²⁸ Esau nu agaŋmor bale farmba mam nuŋe tambinu le kuapika nyumba minanu tukunu nu Esau tuku kume purna le Rebeka nu Yakob tuku kume purna.

²⁹ Ait ande Yakob nu pagumba minna le Esau nu duŋenge sayokmba minna sulumba guba mayena le luka tumbraŋ prona sulumba ³⁰ Yakob sana: Kule pak gurgur ta ye inum sa le nyi. Ye guba mayeyumba isu baklelyumba am kuilkuilyate ngina. (Ta tuku nane nu tuku mape nyu ande kitek Edom‡ nginaig).

* **25:25:** Esau nyu ta tugunu Ngue Kumuk † **25:26:** Yakob nyu ta tugunu Kupe Tugu ‡ **25:30:** Edom nyu ta tugunu Gurgur

³¹ Tanjakina le Yakob nu lafumba sakina: Ne kiŋo mulum tuku agañ ndende nyaro pasa ŋakmba ye samngat kande ye kule pak te ne tini le nya ŋgina le ³² Esau nu ndek sakina: Ta maye. Ye guba mayeyate. Ye kumi le nyaro pasa ta ye turye nda. Kule pak ta ye inum sa le nyi ŋgina le ³³ Yakob ndek nu sana: Kuga. Ambonnga ne siŋka son pasa sangrinu ye saya ŋgina le Esau nu pasa ta san gri pilemba kiŋo mulum tuku agañ ndende ta Yakob tuna. ³⁴ Tanjakina le Yakob nu kule pak bret afu turmba Esau tuna le nyina. Nyina sulumba nu tiŋga kina. Tanjamba Esau nu mulum maŋau ta ake agañ taŋaŋ ŋga bukŋgina.

26

Isak nu Gerar tumbranŋge minna

¹ O buk Abraham tuku ait mbolŋge guba suŋgo prona taŋamba kile maŋ guba suŋgo prona le Isak nu Filistia mbal tuku gabat suŋgo Abimelek sota Gerar tumbran kina.

² Tanjana le Suŋgo nu Isak tugum promba sana: Ne Isip kilke mbol ndakaye. Ne ye tuku miŋge dubimba kilke te mbolŋge ndo mina le ³ ye ne ndoŋ mini sulumba ne nyaro tanmbimŋgit. Kilke te ŋakmba ye ne naŋe ndare ndoŋ sertinŋi sulumba siŋka son pasa buk mam naŋe Abraham sawen ta kumuwaŋgit. ⁴⁻⁵ Yeŋge ne tuku ndare te-tugewi le taŋgo pino gudommba samba mbolŋge mbai minig taŋaŋ mayok kuwaig le ye kilke te ŋakmba nane serniŋgamŋgit. Mam naŋe nu ye tuku miŋge dubina sulumba pasa ŋakmba nu sawen ta kumuna. Ta tuku taŋgo kuasmbi ŋakmba nane

tane tuku saka nane nanjine nanjine afu nyaro ninje likamnjagaig nga Isak sana.

⁶ Isak nu Gerar tumbranje minna le ⁷ tumbran ta tuku tanjo kame nane piyo nuje tuku Isak kusnanaig le nu nane saningina: Pino te yije kulim ngina. Rebeka nu tumail pasi ngarosu mayenu ndo tukunu nu tanjo kame nane Rebeka tam tuku ye baleyamnjagaig nga idusmba kuru-kuruka pino te yije pino ngam mbulna.

⁸ Tanjamba minnaig le mara ande Filistia mbal tuku gabat sunjo Abimelek nu bubre malanjambi mambilna kande Isak nu Rebeka kire-kiremba minna le kanjerna. ⁹ Kanjerna sulumba nu tanjo afu kukulningina le pro Isak tumba Abimelek tuku wande mbol kinaig le Abimelek nu sana: Ne ndanam saka pino ta yije kulim ngina. Pino ta nanje pino nga Isak sana le nu ndek sakina: Ye idusen ye tanjaki le nane ye baleyamnjagaig nga idusen ngina. ¹⁰ Tanjakina le Abimelek nu sana: Ne ame manjau sine mbolnje kina tuku? Ye tuku tanjo ande piyo nanje ndon kinyna kande nenje sine une singina kande ngina. ¹¹ Tanjakina sulumba Abimelek nu nuje mbal njakmba saningina: Tanjo andenje tanjo te ko piyo nuje njayo siliwa ta nu kumamngat ngina.

¹² Sunjo tuku nyaro Isak mbolnje minna le Isak nu aganj tumunu bareningina ta yar ta mbolnje nyamagan sunjomba pronaig le kanjerkina.

¹³ Tanjamba nu aganj ndende sunjomba kilmba maror tanjo mayok kina. ¹⁴ Nu sipsip makau piro mbal sunjomba njak minna le Filistia mbal nane nu kanjermba am kikon tinginaig le ¹⁵ nane kule burok kame mam nuje Abraham kume ndakina le nuje piro tanjo kamenje sarke likinaig ta luka

kilke kainiŋginaig. ¹⁶ Taŋanaig le Abimelek nu Isak sana: Ne taŋgo suŋgo nyu ŋak. Ne sine ŋakmba lisingit. Ne sine tuku kilke te kusremba kaye ŋgina. ¹⁷ Taŋakina le Isak nu ma ta kusremba Gerar tuku ma gutoŋ ta mbol kina sulumba taŋge nane baibai patika minnaig.

¹⁸ Taŋamba minnaig ma ma Isak nane kule burok kame mam nuŋe Abraham tuku ait mbolŋge sarke likinaig le Filistia mbalŋge luka kilke kainiŋginaig ta maŋ luka sarke likinaig. Sarke likinaig sulumba Isak nu mam nuŋe kule burok ta buk nyu patike likina ta taŋamba maŋ nyu ndui ta ndo patike likina. ¹⁹ Taŋamba Isak tuku piro taŋgo nane ma gutoŋ taŋge burok inum maŋ sarkinaig le kule bulbulmba prona. ²⁰ Prona le Gerar tumbraŋ tuku agaŋmor kulat taŋgo nane Isak tuku kulat taŋgo kame ndoŋ kualeyauka kame pasa tumba minnaig sulumba sakinaig: Kule burok te sine tuku ŋginaig. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Kame Pasa ŋgina.

²¹ Kile Isak tuku piro taŋgo nane maŋ burok inum sarkinaig le kame pasa maŋ tiŋgina. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Muŋgu Gubra ŋgina. ²² Taŋamba nu ma ta kusremba ma ande mbol kina sulumba burok inum sarkina le kile kame pasa pro ndana tukunu Isak nu kule burok ta nyun ta Mine Mayenu ŋgina. Taŋakina sulumba sakina: Suŋgoŋge kilke suŋgokanu siŋgina le sine mine mayewamŋgig ŋgina.

²³ Kile Isak nu ma ta kusremba Berseba tumbraŋ prona le ²⁴ furir ŋgamu Suŋgo nu nu tugum promba sana: Ye mam naŋe Abraham tuku

Mbara. Ne kuru kuru ndaka. Ye ne ndon minmba siŋka son pasa buk mam naŋe Abraham sawen ta kumuwi sulumba yeŋge ne tuku ndare te-tugewi le taŋgo pino suŋgomba mayok kaŋgaig ŋgina. ²⁵ Taŋakina le Isak nu ndame turŋaŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina sulumba Suŋgo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋgina. Taŋamba nane taŋge baibai patika minnaig le nu tuku piro taŋgo kame nane maŋ kule burok ande sarkinaig.

Isak nale Abimelek ndon wamdus ulendinaik

²⁶ Abimelek nu Ahusat le kame gabat Pikol ndon nane Gerarŋge Isak sota pronaig. (Ahusat nu kame ait mbolŋge nu Abimelek wam paguwanu taŋgo).

²⁷ Nane pronaig le Isak nu nane kaŋgerka kusnaniŋgina: Tane buk ye kasuryumba pitaiyinaig. Tane kile ndaŋam tuku ye tugum prode ŋgina le ²⁸ nane nu sanaig: Suŋgo nu ne ndon minit ta sine kila. Ta tuku sine ne ndon wamdus ulendiwam proweg. Ne pasa saŋgri pilemba ²⁹ sine mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndaka. Sine mata buk ne mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakigeŋ. Sine ne mbolŋge maŋau mayenu kumba mine mayegeŋ le ne sine kusreka kina. Kile Suŋgo tuku nyaro ne mbolŋge minit ŋginaig. ³⁰ Taŋakinaig le nu nane tuku paguna le nane nyinaig.

³¹ Mafena le nane pasa katmba ŋgamuŋgal tumanaig sulumba nane kinaig le Isak nu nane mindeka ndinŋge mbilningam kina.

³² Ki ait ndui ta mbolŋge ndo Isak tuku piro taŋgo kame nane pro kule burok ande sarkinaig ta tuku Isak kila samba sanaig: Sine buk kule

inum kanjergig nginaig le ³³ nu kule burok ta nyun ta Seba* ngina. Ta tuku tumbran ta kile Berseba tumbran ngade.

Esau tuku pino afu

³⁴ Esau nu yar 40 kusremba Hitnu pino armba kilna. Pino ar ta ande Yudit ande Basemat. (Yudit nu Beri tuku kulim nuje. Basemat nu Elon tuku kulim nuje). ³⁵ Esau nu pino ar ta kilna le Isak nale Rebeka ndonj nale pino ar ta tuku ngamuŋgal piti ŋak minnaik.

27

Isak nu nyaro pasa Yakob tuna

¹ Isak nu saibo pilmba am tukulok minna le nu kiŋo nuje mulum Esau wika sana: Mam o ngina le nu ndek sakina: Ye minet te ngina. ² Tanjamina le mam nuje nu sana: Ye buk saibo pilmba kumam tuku ait patukate ta ne kila. ³ Ne kile tui tumba duje kumba ye tuku aganjmor ande nguikok balewe sumba ⁴ ye nzaliyate tanjamba pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi ngina.

⁵ Isak nu Esau wam pagumba minna le Rebeka nu kagmamba ismba minna. Esau nu sayokam kina le ⁶ Rebeka nu kiŋo nuje Yakob sana: Mam naje aba naje Esau ndonj pasataik le ye isit. ⁷ Nu tenenmba aba naje sawat: Ne aganjmor ande balemba ye tuku pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba Sunjo am mbolŋge nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi ŋga sawat. ⁸ Ta tuku kiŋo, ne kile

* **26:33:** Seba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule

ye isa sulumba ame wam kam tuku sani kande ne kumu-kumuwa. ⁹ Ne aganmor tuku fonde ta sinam kaye sulumba meme fatnu armba butuknu kilmba ye tugum te prowa le mam naje nzalite tanamba paguwi le ¹⁰ ne tumba ka mam naje tawe. Mam naje nyamagan ta nyumba nuje nyaro pasa ta ne tinwa sulumba nu kumwa nga Yakob sana.

¹¹ Tanakina le Yakob ndek ina nuje sana: Ye tuku aba Esau nu nge kumuk. Ye ngarusu basleñnu. ¹² Mamnge ye kireyuwa sulumba ye nu yabriwi ta nu kateseyumba ye nyaro pasa se nda. Nu ye kasuryumba nguspeyamngat ngina le ¹³ ina nuje nu sana: Kiño, nu tanawa ndeta kasur pasa ta ye mbolnge minamngat. Ne kile ndo pasa ne sanit ta kumumba ka meme sakit ta kilmba yale ngina.

¹⁴ Tanakina le Yakob nu kumba meme armba ta kilmba ilmba ina nuje tuna le ina nuñenge mam nuje nzalina tanamba paguna sulumba ¹⁵ Esau tuku tawi mayenu ndo wande mbolnge minna tuku ta tumba Yakob tuna le silikina. ¹⁶ Silikina le Rebeka nu meme ngaronu kilmba Yakob tuku wai mbolnge ninfok basleñnu ta mbolnge turmba patikina sulumba ¹⁷ nyamagan kikonnu kuapikina ta tumba bret piyna ta turmba tumba Yakob tuna.

¹⁸ Tanana le Yakob nu mam nuje tugum kina sulumba sana: Mam a ngina le mam nuje woka sakina: Ae ne kiño ima e ngina le ¹⁹ Yakob nu sakina: Ye kiño naje mulum Esaunge. Ne pasa sakat ta ye ne tuku minje kumuwit. Ne ndem ye kilmba prowit te nya sulumba ye nyaro pasa sa ngina le ²⁰ mam nuje nu sana: O kiño, ne ndanmba pitik ndo aganmor te-silikat ngina le Yakob nu lafumba

sana: Ne tuku Mbara Sunḡo nuḡe ye turyat le ye agaḡmor inum te-silikit ḡgina. ²¹ Taḡakina le mam nuḡe nu sana: Ne dirka ye tugum te yale le ye ne kireni. Ne sonndo Esau e ko kuga ḡgina le ²² nu dirka mam nuḡe tugum kina le mam nuḡe nu kiremba sakina: Ne tuku ḡin tugu Jakob tuku ḡin tugu taḡaḡ ta wai Esau tuku wai taḡaḡ ḡgina. ²³ Ta ndaḡam? Jakob tuku wai ta Esau tuku wai taḡaḡ ḡgue kumuk tukunu Isak nu ḡinḡganka Jakob kila pile ndakina sulumba nu Jakob nyaro pasa tambim bafumba ²⁴ nu maḡ lato kusnana: Ne sonndo Esaḡḡe e ḡgina le au ye nuḡe ḡgina.

²⁵ Taḡakina le mam nuḡe nu sana: Ndem kilmba prowat ta ye sa le ye nyi. Ye isukuse deḡpurmba ne nyaro pasa sani ḡgina. Taḡakina le Jakob nu nyamaḡaḡ tumba mam nuḡe tuna sulumba nu greḡ kule tumba turmba mam nuḡe tuna le nyina. ²⁶ Nyina sulumba mam nuḡe ndek nu sana: Kiḡo, ne ilmba ye mumuya ḡgina le ²⁷ nu dirka mam nuḡe tugum kumba nu mumuna. Taḡana le nu tawi mundur ta kamusmba nyaro pasa tuna sulumba sakina: Yiḡe kiḡo tuku tawi te piro ande Sunḡoḡe nyaro tuna le mundur mayete taḡamba mundurkate. ²⁸ Kuatenḡe sakuwa le mbai ḡgislu ne tuku piro mbolḡe minwa le nyamaḡaḡ sunḡomba prowamḡgaig. Nu wit, greḡ sunḡomba ne tanmbimḡgat. ²⁹ Kuasmbi sunḡomba ne naḡe mbuḡ kat naḡe ndoḡ kumnemḡe sanzalnu piroka minamḡgaig. Tane taḡine tira kame tuku gabat minap le nane tane kumnemḡe minamḡgaig. Nane afu tane kasurḡḡuwaig ta Kuatenḡe mata nane kasurniḡgamḡgat. Nane afu

tane nyaro tingwaig ta Kuatenge mata nane nyaro ningamngat nga Yakob sana.

Esau nu mata nyaro pasa tam sakina

³⁰ Isak nu nyaro pasa saka denpurna le Yakob nu mam nuŋe kusremba kina le kile ndo aba nuŋe Esau duŋenge luka prona. ³¹ Nu mata nyamaŋ mayenu kikoŋnu kuapika tumba mam nuŋe tugum promba sana: Mam, ne ndem ye tumba prowit te tumba nya sulumba ye nyaro pasa sa ŋgina. ³² Tanakina le mam nuŋe nu kusnana: Ne imanŋe ŋgina le nu lafumba sana: Ye ne tuku kiŋo naŋe mulum Esaunŋe ŋgina le ³³ mam nuŋe ndek pirerek purka sakina: i ... Imanŋe ambonŋa ye tuku aganmor inum balemba kuapika tumba prowat le ye nyit? Ye buk nyit le ne prote. Ye buk nyaro mayenu ta nu tuwit. Nyaro pasa ta nduiye nu mbolŋe minamngat ŋgina.

³⁴ Tanaka sana le Esau nu pasa ta ismba ŋgamunŋal ŋayonŋina le sungomba mindesimba sakina: Mam, nyaro pasa ande ye sa ŋgina le ³⁵ mam nuŋe nu sana: Mambo naŋe promba ye yabriyat le ye nyaro pasa ne tanmbim tuku ta nu tuwit ŋgina le ³⁶ Esau ndek sakina: Nu kile buk ye yabriyam aryate. Nu tuku nyu Yakob* ŋgade ta kumumbi. Ambonŋa nu kiŋo mulum tuku agan ndende ta kilna. Kile maŋ ye tuku nyaro mayenu tat. Nyaro pasa inum ye sam tuku mine ndakate e ŋgina ³⁷ le mam nuŋe nu sana: Ye buk nyaro pasa nu tuwit le nu ne tuku gabat minwa le ne nu tuku kumnemŋe minamngat. Nu tuku tira kame mata

* **27:36:** Yakob nyu ta tugunu ande Yabri

nu kumnemnge sanzal minamngaig. Ye buk wit le grep nakmba nu tuwit. O kiŋo, ye kile ne mbolnge maŋau ande kam kumuŋ kuga ŋgina.

³⁸ Tanakina le Esau nu maŋ sanŋri tiŋga mam nuŋe sarsarumba sana: Mam, ne nyaro pasa ndindo not ndo e? Ye mata nyaro pasa inum sa ŋgina sulumba nu sunŋomba malmbikina le ³⁹ mam nuŋe nu sana: Mbai ŋgislu ne tuku piro mbolnge nde ndakuwa le nyamagan sunŋomba prowe nda. ⁴⁰ Ne mbuŋ kat naŋe ndoŋ tane kame bumba nyamagan kilmba nyamgaig. Tane mambo naŋe tuku mbuŋ kat nuŋe kumnemnge sanzal minamngaig. Tane sanŋri tiŋgap ta tanŋine sanŋrimbi minamngaig ŋga Esau sana.

Yakob nu ŋga nuŋe Laban sota kina

⁴¹ Esau nu mam nuŋenge Yakob nyaro pasa tuna le nu Yakob kasurumba gubra tumba ndek sakina: Mam kumam tuku ait buk patukate. Nu kumwa le nu tuku kuamel minmba ta kugawa le ye Yakob balewamngit ŋgina le ⁴² tanŋo ande nu Esau pasatina ta kagmamba minna sulumba kumba ka Rebeka sana le nu tanŋo ande kukulna le kumba Yakob sana le prona. Prona le Rebeka nu sana: Kiŋo, ne isa. Aba naŋe Esaunŋe ne maŋau nu mbolnge kat ta lafumba ne balenam sakate. ⁴³ Ta tuku ne kile ye isa. Ne paten tiŋga ŋga naŋe Laban sota Haran kaye ⁴⁴ kumba ka tanŋe ŋga naŋe ndoŋ mina le aba naŋe ŋgamunŋal mukuwa le ⁴⁵ maŋau ne nu mbolnge kat ta gilainguwa le ye tanŋo ande kukuli le ne tam prowamngat. Kuga ta ye tuku kiŋo tale arŋen ait ndindo mbolnge kumamngaik ŋgina.

⁴⁶ Tanjakina sulumba Rebeka nu Isak tugum kumba sana: Esau nu Hitnu pino armba kilna tukunu ye nale kanjerka kanyum mayeyate. Yakob nu mata Hitnu pino ande tuwa ta ye abo minam para ndayikat ngina.

28

¹ Tanjakina le Isak nu Yakob wika wam pagu pasa sana: Kiŋo, ne Kanan pino ande ndata. ² Ne tinŋa wa naŋe Betuel tuku kuasmbi sota Mesopotamia kilke mbol kaye sulumba tanŋe nga naŋe Laban tuku kulim ande ta. ³ Kuate Sangri Nayo nuŋge kuwa le ne tuku ndare tugeka tanŋo pino gudommba mayok kuwaig le ne kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ nanŋine minamngat. ⁴ Kuate o buk wa naŋe Abraham nyaro tuna tanjamba kile ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ mata nyaro tinŋuwa le ne buk Kuatenŋe wa naŋe Abraham kilke serna le ne rawe tanŋo tanjaŋ minyokate ta yaika minyokap nga Yakob sana.

⁵ Tanjamba Isak nu Yakob kukulna le nga nuŋe Laban sota Mesopotamia kilke mbol kina. Laban nu Aramnu tanŋo Betuel ta tuku kiŋo nuŋe. Laban tuku kulim Rebeka nu Yakob le Esau tuku ina nakile.

Esau nu maŋ pino ande tina

⁶⁻⁷ Isak nu Yakob nyaro pasa tumba nu Kanan pino ande ndatuwa nga wam pagu pasa sana sulumba nu kukulna le nu ina mam nuŋe tuku miŋge dubimba pino tam tuku Mesopotamia kilke mbol kina le Esau nu wam ta kila pilna sulumba ⁸ mam nuŋe Isak nu Kanan pino tuku nzali kuga ta kamusmba ⁹ nu nzamu nuŋe Ismael sota kina

sulumba Ismael tuku kulim Mahalat pinonu tina. Ismael nu Abraham tuku kiŋo ande. Ismael tuku kulim ande nyunu Nebayot.

Yakob nu Betelŋge kiŋatina

¹⁰ Yakob nu Berseba kusremba Haran kambim tuku ŋga kumba ¹¹ tukul ma ande mbol promba furirna le ndame ande tumba gabat tatu pilmba nu kinyna. ¹² Nu kinyna sulumba nu kiŋata mbili ande kuen ŋayo ndumornu samba mbolŋge tugunu kilke mbolŋge tiŋgina ta kaŋgerna. Mbili ta mbolŋge Kuate tuku eŋel kame muŋgu lilika min-naig le kaŋgerkina. ¹³ Tanjana le Sunŋo nu nu tugum tanŋe mayok ka ndek sana: Ye wa naŋe Abraham mam naŋe Isak tuku Mbara Sunŋo. Ne kinymba minit kilke te ta ye ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ sertinŋamŋgit. ¹⁴ Ne tuku ndare tugeka kilke mbolŋge tub tub minig taŋawamŋgaig. Ma ŋakmba tugeka kumuŋge likamŋgaig. Taŋawaig le taŋgo kuasmbi ŋakmba tane tuku saka nane naŋgine naŋgine afu nyaro niŋge likamŋgaig. ¹⁵ Ye siŋka sanet. Ye ne ndoŋ mara mindek minmba mini sulumba ne kigraibkamŋgit. Ne ma aniŋge minamŋgat ta ye ne ndoŋ mini sulumba ŋgumneŋga maŋ tumba luka te prowamŋgit. Ye pasa te kumumba ne kusrene nda ŋgina.

¹⁶ Tanjakina le Yakob nu aboŋga sakina: Ake ma ŋgamuŋge ye kinyit ŋga idusit ta Sunŋo nu ma te mbolŋge minit ŋgina sulumba ¹⁷ nu piriri ŋayomba kuru-kuruka sakina: Ma te tukul ma ande. Kuate minit tuku ma. Samba malaŋga tenŋe minit ŋgina.

¹⁸ Mafena le maratukuk tiŋga Yakob nu ndame gabat tatu pilna ta tumba kilke mbolŋge te-timba

gurenj manza njak ndame ta mbolnje kutuna sulumba ¹⁹ ma ta nyunu Betel* ngina. (O buk nyunu minna ta Lus). ²⁰ Tanjaka sakina sulumba nu Kuate ndonj pasa katmba sakina: O Sunjo, ne ye ndonj minmba ye kigraibka sulumba nyama-ganjmbi tawimbi ye turyumba ²¹ ne manj ye tumba luka mam tuku tumbranj tuguk prowa ndeta ne ye tuku Mbara Sunjo mina le ye ne tuku minje kum-nemnje minamngit. ²² Ndame te-tiwit ma te ne tuku nyu te-dungam tuku ma minamngat. Ne aganj ndende njakmbambi ye turya ta ye aganj ndende ta manjur 10 patika ande tumba ne tanmbimngit ngina.

29

Yakob nu nga nuje Laban tugum prona

¹ Yakob nu manj tinja ki prote kumam kina ka ² ma baknu mbolnje kule burok ande tugum prona. Kule burok ta tugumnje sipsip kuanj kenmba kinymba minnaig le kanjerkina. Tumbranj ta tuku sipsip kulat tanjo nane kule burok ta sipsip kule ninjanu ta ndame sunjo ande tumba kule burok ta tukanu. ³ Tumbranj ta tuku sipsip furiram njakmba ta prowanu le sipsip kulat tanjo nane ndame ta barimba talka sipsip kule ninjanu. Nane kule nye denjpuranu le nane ndame ta manj tumba luka kule burok ta tukanu.

⁴ Kile Yakob nu sipsip kulat tanjo kame ta kus-naningina: Tira kame, tane anikok ngina le nane nu sanaig: Sine Harannu nginaig. ⁵ Tanjakinaig le nu ndek nane saningina: Tane Nahor tuku kinjo nuje

* **28:19:** Betel nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

Laban tane kila e ngina le nane lafumba sanaig: Au. Sine kila nginaig le ⁶ nu nane kusnaniᅅgina: Nu maye minit e ngina le nane nu sanaig: Au. Nu maye minit. Ai si. Kulim nuᅅe Rahel mam nuᅅe tuku sipsip kilmba ilit si nginaig le ⁷ Yakob nu ndek nane saniᅅgina: Ki mbolᅅge minit te tane ndaᅅam sipsip kile sinam kambim bafude? Tane sipsip kame kule niᅅmba kilmba kape le nyamagaᅅ sota nyuwaig ngina le ⁸ nane nu sanaig: Sineᅅge ndo maᅅau ta kam kumuᅅ kuga. Nane ᅅakmba sipsip kilmba prowaig le sine ndame suᅅgo si barimba talkube sulumba sipsip kame kule niᅅgamᅅgig nginaig.

⁹ Yakob nu nane ndoᅅ pasata minna le Rahel nu sipsip kilmba prona. ¹⁰ Yakob nu Rahel kaᅅgermba ᅅga nuᅅe Laban tuku sipsip turmba kaᅅgerkina sulumba kule burok ta tugum kumba ndame suᅅgo ta barimba talkumba sipsip kame ta kule niᅅgina. ¹¹ Taᅅamba nu nuᅅem nuᅅe Rahel mumumba gare tormba malmbikina sulumba ¹² nu sana: Mam naᅅe ta ye tuku ᅅga. Kulim nuᅅe Rebeka ta yiᅅe ina ngina. Taᅅaka sana le nu pinderka mam nuᅅe sota kina le ¹³ mam nuᅅe Yakob prona pasa ta ismba nu pinderka ᅅga nuᅅe te-silika bagailmba mumuna. Taᅅamba nu ᅅga nuᅅe tumba wande mbol kinaik.

Yakob nu ᅅga nuᅅe ndoᅅ maᅅau ᅅakmba kina ta kubeu tuna le ¹⁴ Laban nu ismba sana: Son. Ne siᅅka ye tuku ndare ngina. Taᅅakina le Yakob nu tambun ndindo ᅅga nuᅅe ndoᅅ minna.

Yakob nu Laban tuku piro taᅅaᅅ taᅅaᅅ minna

¹⁵⁻¹⁷ Laban nu kulim armba ᅅak minna. Kulim mulum ta nyunu Lea. Mambo nuᅅe nyunu Rahel.

Lea nu am magenu kuga* ta Rahel nu pino n̄garosu tumail pasi mayenu ndo.

Kile Laban nu Yakob sana: Ne ake pirokate ta n̄ayo. Ne yiñe ndare. Ne mata piya fudiñ tam tuku. Ne saka. Ne ame piya tam tuku iduste n̄gina le ¹⁸Yakob nu Rahel tuku nzali sun̄gokanu n̄ak minna tukunu nu n̄ga nuñe sana: Ye yar 7 ne tuku piro tan̄go mini sulumba kulim nane Rahel tamn̄git n̄gina le ¹⁹Laban nu lafumba sana: Ta maye. Ye tuku kulim nene tamn̄gat. Ye tan̄go ande tambim tuku idus ndawet. Ne ye ndon̄ piroka mina n̄ga Yakob sana.

²⁰Tan̄akina le Yakob nu Rahel tam tuku yar 7 n̄ga nuñe tuku piro tan̄go tan̄an̄ minna ta nu Rahel tuku nzali sun̄gokanu n̄ak minna tukunu yar 7 ta ait armba ko keñmba tan̄an̄ n̄ga idusna.

²¹Ait ta kumun̄gina le Yakob nu n̄ga nuñe sana: Ne ait sakina ta kile kumun̄gat. Ye kile kulim nane tamn̄git n̄gina. ²²Tan̄akina le Laban nu nale mun̄gu kilam tuku nane n̄akmba wikina sulumba pagumba nye sun̄gokina. ²³Isukuse den̄purmba furir ta mbol̄ñge Laban nu Lea tumba Yakob tugum kina le nu Lea tumba nu ndon̄ kinynaik.† ²⁴(Laban nu nuñe piro pino Zilpa tumba kulim nuñe Lea tuna).

²⁵Mafena le Yakob nu Lea tunaig ta kan̄ger timba nu kumba ka mbiyel nuñe Laban tugum kumba sana: Ne ndan̄am saka man̄au te ye mbol̄ñge kat? Rahel tam tuku ye piroken ta

* **29:15-17:** Hibru pasa te purfeñnu kuga. Nu tuku am n̄aigonu e ko magenu ta sine katesewam kumun̄ kuga † **29:23:** Lea nu nan̄gine man̄au dubimba tumail son̄gina tukunu Yakob nu Rahel sat n̄ga nu tumba kinynaik

ndaŋam saka ne ye yabriyumba Lea sat ŋgina le
²⁶ Laban ndek lafumba nu sana: Sine tuku maŋau
 ta kulim mulum ta aboŋga taŋgo tuweg tuku.
²⁷ Tale muŋgu kilnaik tuku kusem mineg ait 7 te
 kugawaig le ye ne Rahel tini le ne maŋ lato yar 7
 ye tuku piro taŋgo taŋaŋ mina ŋga Jakob sana.

²⁸ Taŋakina le Jakob nu wokina le muŋgu kilnaik
 tuku kusem ta ka kugana le Laban nu kulim nuŋe
 Rahel tumba Jakob tuna. ²⁹ (Laban nu nuŋe piro
 pino Bila tumba kulim nuŋe Rahel tuna).

³⁰ Jakob nu Rahel ndoŋ kinymba Rahel tuku
 kume purmba Lea tuku kume pur ndana.
 Taŋamba nu maŋ lato yar 7 Laban tuku piro taŋgo
 taŋaŋ minna.

Lea nu kiŋo bailkamba kile-patikina

³¹ Jakob nu Lea tuku kume pur ndana ta Suŋgo
 nu katesemba Lea turna le kiŋo afu kile-patikina
 le Rahel nu niŋka kiŋo kugatok minna.

³² Lea nu fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-
 pilmba sakina: Suŋgo nu ye tuku piti kaŋgerna.
 Kile yiŋe taŋgo nu ye tuku kume puramŋgat ŋgina.
 Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Ruben[‡] ŋgina.

³³ Lea nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande
 te-pilmba sakina: Yiŋe taŋgo nu ye tuku kume
 pur ndate ta Suŋgo nu ismba kiŋo te turmba ye
 sat ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu
 Simeon[§] ŋgina.

³⁴ Nu maŋ lato fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande
 te-pilmba sakina: Kile yiŋe taŋgo nu ye ndoŋ

[‡] 29:32: Ruben nyu ta tugunu: Piti kaŋgerna § 29:33: Simeon
 nyu ta tugunu: Nu isna

sailkamngat. Ye kile buk nu tuku kiŋo kenmba kilepatikit ngina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Levi* ngina.

³⁵ Kile nu maŋ lato fungul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Ye kile Sungo tuku nyu te-dungamngit ngina sulumba kiŋo ta nyunu Yuda† ngina. Tanjakina sulumba nu maŋ lato kiŋo ande te-pile ndakina.

30

Lea le Rahel nale Yakob piraibka kiŋo afu kilepatikinaig

¹ Rahel nu Yakob tuku kiŋo ande te-pile ndakina tukunu nu aba nuŋe tuku tirakina sulumba Yakob sana: Ne ye kiŋo ande nda te-sa ta ye kumamngit ngina. ² Tanjakina le Yakob nu Rahel ndoŋ gubrana sulumba sana: Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. Nuŋge ne kiŋo ngailnate ngina le ³ nu ndek sakina: Ai te. Ye tuku piro pino Bila minit te. Ne nu ndoŋ kinyap le nu ye tuku kiŋo ande te-pile suwa. Tanjawa le ye kiŋo ŋak mini ngina. ⁴ Tanjakina sulumba nu Bila tumba tanjo nuŋe tuna le nu nu ndoŋ kinynaik.

⁵ Tanjamba Bila nu fungul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ⁶ Rahel nu ndek sakina: Kuate nu maŋau tinreknumbi ye turyat. Nu ye tuku yabaŋ pasa ismba kiŋo ande ye sat ngina sulumba nu kiŋo ta nyunu Dan* ngina.

* **29:34:** Levi nyu ta tugunu: Sailka minit † **29:35:** Yuda nyu ta tugunu: Nyu te-dunga * **30:6:** Dan nyu ta tugunu: Kumumbi pilengate

⁷ Tanjamba minnaig ma ma Bila nu maŋ fungul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo arnu te-pilna le
⁸ Rahel ndek sakina: Ye yiŋe aba ndoŋ tango piraibkek ta kile ye nu te-ibenit ŋgina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Naftali[†] ŋgina.

⁹ Lea nu maŋ kiŋo ande te-pile nda ŋga kate-semba nu nuŋe piro pino Zilpa tumba Yakob pinonu tuna. ¹⁰ Tanjana le Zilpa nu Yakob ndoŋ kinynaik sulumba nu tuku kiŋo ande te-pilna le
¹¹ Lea nu sakina: Ye yiŋe mambo liwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Gat[‡] ŋgina.

¹² Tanjamba minnaig ma ma Zilpa nu maŋ Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ¹³ Lea nu sakina: Ye siŋka gare sungo tet. Pino kame ŋakmba nane sanunŋaig: Pino ta gare sungo ŋak minit ŋga sanunŋaig ŋgina. Tanjaka nu kiŋo ta nyunu Aser[§] ŋgina.

¹⁴ Wit alonu kilam tuku ait mbolŋge Ruben nu piro mbol kumba ail waŋe* afu kilna ta kumba ka ina nuŋe Lea tuna le Rahel nu ndek aba nuŋe sana: Naŋe kiŋo naŋe tuku ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ŋgina le ¹⁵ aba nuŋe nu lafumba sana: Ne buk ye tuku tango tina ta kile ne maŋ yiŋe kiŋo tuku ŋgirman agaŋ te kilam sakate ŋgina le Rahel lafumba nu sana: Ne ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ta ne furir Yakob ndoŋ kinyamŋaig ŋgina le Lea nu wokina.

¹⁶ Furiram bafuna le Yakob nu piro mbolŋge prona le Lea nu tugum kumba sana: Furir te ne

[†] **30:8:** Naftali nyu ta tugunu: Piraib [‡] **30:11:** Gat nyu ta tugunu: Nu lina [§] **30:13:** Aser nyu ta tugunu: Gare sungo

* **30:14:** Ail waŋe ta nane pino fungul wakeika pino ŋgirman turmba wakeiwana

ye ndonj kinyamkik. Ye yiŋe kiŋo tuku ŋgirman aganj tambu ye ne piyanit ŋgina. Ta tuku Jakob nu furir ta mbolŋge Lea ndonj kinynaik le ¹⁷ Kuate nu Lea tuku yabaŋ pasa ta isna le nu fungul ŋakna sulumba Jakob tuku kiŋo 5-nu te-pile tuna. ¹⁸ Tanjamba Lea nu ndek sakina: Ye buk yiŋe piro pino ta tumba yiŋe tanjo tuwen le kile Kuate nu ye tuku lafu mayenu sat ŋgina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Isakar† ŋgina.

¹⁹ Tanjamba minnaig ma ma Lea nu maŋ fungul ŋakna sulumba Jakob tuku kiŋo 6-nu te-pile tuna sulumba ²⁰ sakina: Kuate nu aganj mayenu ye sat. Kile yiŋe tango ye ndonj minamŋgat. Ye buk kiŋo 6 kile-patike tuwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Sebulun‡ ŋgina. ²¹ Ngumneŋga nu kulim ande tepilna ta nyunu Dina ŋgina.

²² Kile Kuate nu Rahel idusna sulumba nu tuku yabaŋ pasa ta ismba Rahel tuku fungul wakeina le nu kiŋo konmba fungulok minna sulumba ²³ kiŋo ande te-pilmba sakina: Kuateŋge ye tuku kiko pitaiwat ŋgina. ²⁴ Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Yosef§ ŋgina sulumba sakina: Sunjo nu maŋ kiŋo ande turmba ye suwa ŋgina.

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban tuku aganjmor kulatkina

²⁵ Rahel nu Yosef te-pilna le Jakob nu mbiyel nuŋe Laban sana: Ne woka le ye maŋ luka yiŋe tumbraŋ tuguk ka. ²⁶ Ye yiŋe pino pirokumba kilen ta yiŋe kutu kame ta turmba kilmba kaŋgit.

† **30:18:** Isakar nyu ta tugunu: Lafu mayenu ‡ **30:20:** Sebulun nyu ta tugunu: Gare aganj § **30:24:** Yosef nyu ta tugunu: Kiko pitaina

Ye ne sinzan mayenen ta ne kila ngina le ²⁷ mbiyel nuñe ndek nu sana: Yauk. Ne isa. Sungo nu ne idusnumba ye nyaro mayenu sina ta ye katesemba kila pilen. ²⁸ Ne ame piya tam nga idusmba ndeta ye saya le ne tini ngina le ²⁹ Yakob lafumba nu sana: Ye ne tuku piro tanjo minen le ne tuku aganjmor ye kulatken ta njakmba tugekinaig ta ne kila. ³⁰ Ye te nda prowen ta ne aganj ndende sunjomba njak nda minna. Ye ne tugum te prowen le ne tuku aganjmor puluka tugekinaig. Sunjo nu ye idusyumba ne nyaro mayenu tinna. Ye kile yiñe kuasmbi idusningamngit nga mbiyel nuñe sana.

³¹ Tanjakina le mbiyel nuñe nu sana: Ye ame piya ne tini ngina le Yakob ndek sana: Ye ndametiñ kilam tuku idus ndawet. Ne ye tuku wamdus ismba ye tuku nzali dubiwa ta ye man ne tuku aganjmor kulatkamngit. ³² Ye tuku nzali ta teñenmba. Ye kite ne tuku aganjmor ta njakmba pileningamngit. Sipsip fat baseunu ta ye njakmba kilmba meme kitek ngarosu kalbob njak ngarosu bagli njak ta turmba njakmba kilamngit. Aganjmor kame ta ye tuku piya aganj tanjan minamngaig. ³³ Ye ne yabrini ta ne pitik ndo katesewamngat. Ne ngumneña ye tuku piya ta pileniñmba meme ande ngarosu bagli kugatok ngarosu kalbob kugatok ko sipsip ande baseunu kuga ta kanjgermba ye aganjmor ta kuayaren ta ne kila palmbimngat ngina le ³⁴ mbiyel nuñe ndek nu sana: Ne sakate ta maye. Sile tanjape ngina.

³⁵ Ki ait ta mbolñge ndo Laban nu kumba ka meme pailnu ngarosu mambrin njak ngarosu kalbob njak meme pangarnu ngarosu bagli njak

ngarosu kalbob ᅇak ta ᅇakmba kilna sulumba sip-sip baseunu ta ᅇakmba turmba kilna sulumba aganmor ta kiᅇo kat nuᅇe kulatkam tuku ningina. ³⁶ Tanamba nu aganmor ta kilmba Yakob kusremba ma masken kina. Ait keᅇmba kuganaig le ma ta tugum prona le Yakob nu mbiyel nuᅇe aganmor afu kusrekina ta ndo kulatkina.

³⁷ Tanamba Yakob nu ail tugu keᅇmba ta tuku wainu afu kilna sulumba bagimbi waswas pike likina le ndemnu kaukauk prowe likinaig.

³⁸ Tananaig le nu waswas pike likina ta kilmba kumba ka aganmor kule nyade tuku nza sinam tanᅇe patikina. Patikina le aganmor kame kule nyam promba pailnuᅇe paᅇgarnu dubikinaig.

³⁹ Meme kame nane waswas patikina ta tugumᅇe paᅇgarnu dubikanu ta nane meme fatnu ᅇgarosu mambrin ᅇak ᅇgarosu bagli ᅇak ᅇgarosu kalbob ᅇak ta ndo kile-patike likinaig. ⁴⁰ Tananaig le Yakob nu sipsip kilmba ᅇakmba kasomᅇe Laban tuku aganmor ᅇgarosu mambrin ᅇak baseunu ta tumailamᅇe patikina. Tanana le Yakob tuku aganmor tugekinaig le nu ndek aganmor kame ta pileᅇga mbiyel nuᅇe tuku aganmor kasomᅇe patika nu nuᅇe ta kasomᅇe patikina.

⁴¹ Aganmor ᅇgarosu sanᅇri ᅇak paᅇgarnu dubikanu ta Yakob nu waswas pike likina ta kilmba aganmor kule nyade tuku nza ta sinamᅇe patikanu. Tanawanu le nane waswas ta tugumᅇe paᅇgarnu dubikanu. ⁴² Aganmor baklelok prowanu ta Yakob nu waswas pike likina ta nane tugumᅇe nda patikanu. Tanawanu le Laban nu aganmor baklelok ndo kilna le Yakob nu aganmor ᅇgarosu sanᅇri ᅇak ta ᅇakmba kilna.

⁴³ Wam ta mbolŋge Yakob nu maror taŋgo mayok kumba aganmor, piro mbal, kamel, doŋki, agan ndende suŋgomba ŋak minna.

31

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban kusremba kua kina

¹ Laban tuku kiŋo kat nuŋe nane nanŋine nanŋine sakinaig: Yakob nu mam tuku agan ndende ŋakmba kile likina. Nu tuku agan ndende ta ŋakmba buk mam tuku minnaig ŋginaig le Yakob nu pasa ta isna. ² Mbiyel nuŋe buk nu ndoŋ gulab mayemba minnaik ta kile nu wamdus karenŋina ta Yakob nu mata kamusna. ³ Taŋana le Suŋgo nu ndek Yakob sana: Ne luka wa mbuŋ tuku kilke mbol naŋe ndare kame sota kaye le ye ne ndoŋ minamŋgit ŋgina.

⁴ Ta tuku Yakob nu taŋgo ande kukulna le nu kumba ka Rahel nale Lea kile-siglika sanikina le Yakob sota kinaik ka nu piro mbolŋge aganmor kulatka minna le te-silikinaik. ⁵ Te-silikinaik le nu nale sanikina: Mam takile buk ye ndoŋ gulab mayemba minken ta kile nu wamdus karenŋate le kamuset ta yiŋe mam tuku Mbara nu ye kusre ndayina. ⁶ Ye mam takile tuku piro taŋgo minmba piro karen suŋgowen ta tale kila. ⁷ Nu ye yabri-yabryumba ye tuku piya mata mbilmbilam gu-domna ta Kuate nu ye kulat mayeyina le nu ye ŋayo sili ndayina. ⁸ Mam takile nu meme ŋgarosu bagli ŋak ta ne tuku piya naŋe ŋgina ta meme ŋakmba fatnu ŋgarosu bagli ŋak ndo kile-patikinaig. Nu ndek meme ŋgarosu mambriŋ ŋak ta ne tuku piya naŋe ŋgina ta meme ŋakmba fatnu ŋgarosu

mambriŋ ŋak ta ndo kile-patikinaig. ⁹ Kuatenŋe mam takile tuku aganmor kilmba ye sina ŋga sanikina.

¹⁰ Tanakina sulumba nu maŋ lato sanikina: Aganmor paŋgarnu dubikam tuku ait mbolŋge ye kinymba kiŋaten sulumba meme paŋgarnu dubikinaig maŋau ta kaŋgeren. Meme pailnu kaŋgerken ta ŋakmba ŋgarosu mambriŋ ŋak ŋgarosu kalbob ŋak ŋgarosu bagli ŋak kaŋgerken le ¹¹ Kuate tuku Enjel kiŋambi ye wika sayina: Yakob ŋgina kande ye minet te ŋgen. ¹² Nu maŋ lato sayina: Ne kaŋgera. Meme kame paŋgarnu dubikade ta ŋakmba ŋgarosu mambriŋ ŋak ŋgarosu kalbob ŋak ŋgarosu bagli ŋak minig. Laban nu ne mbolŋge maŋau ŋayonu kate ta ye kaŋgeren. Ta tuku maŋau te yeŋge ken. ¹³ Ye Kuate. Ye Betelŋge ne tugum prowen le ne ndame ande pilmba kilke mbolŋge te-timba gureŋ manza ŋak ndame ta mbolŋge kutuna sulumba siŋka son pasa saŋgrinu sakina ta kile ne tiŋga luka naŋe tumbranŋ tuguk kaye ŋgina ŋga nale sanikina.

¹⁴ Tanakina le nale ndek Yakob sanaik: Mam nu sile tuku wai mbolŋge agan ande kusrewam tuku mine ndakate. ¹⁵ Nu sile rawe tango taŋaŋ ŋga iduste. Ambonŋa nu sile tuku ŋga nu ndametiŋ sunŋokanu tina sulumba ŋgumneŋga maŋ ndametiŋ ta ŋakmba panke suluna. ¹⁶ Mam tuku agan ndende ŋakmba Kuatenŋe yaina ta sine tuku siŋgine kiŋo kame tuku. Kuate ne sanina taŋamba ka ŋginaik. ¹⁷⁻¹⁸ Tanakinaik le Yakob nu kuaneka mam nuŋe sota Kanan kilke mbol kambim bafuna sulumba kutu kat nuŋe piyo kat nuŋe ta ŋakmba kilmba kamel mbolŋge patike likina. Taŋamba nu aganmor Mesopotamia kilke mbolŋge

kilna ta ñakmba sisilaniŋgina sulumba nu tuku agañ ndende ñakmba ta turmba kilmba kina.

¹⁹ Laban nu nuñe wande kusremba sipsip ŋguenu kugernu kina le Rahel nu mam nuñe tuku wande mbol kumba mbara kanunu saike likina ta kuayar kilna. ²⁰ Yakob nu mbiyel nuñe yabrimba nu kila sa ndamba kua kina. ²¹ Nu nuñe agañ ndende ñakmba kilmba pitik ndo kua ka kina sulumba Yufretis kule ulmba Gilead ma taknu mbol kina.

Laban nu mbiyel nuñe Yakob ŋgumnem dubimba kina

²² Ait keŋmba kinaig le Yakob nu kua kina ta sakinaiŋ le Laban nu isna. ²³ Isna sulumba nu nuñe gageu ta kilmba mara 7 Yakob dubimba kinaig ka ka Gilead ma taknu mbolŋge nu te-silikinaig. ²⁴ Furir ta mbolŋge Laban nu kinymba kiŋatina le Kuate nu tugum promba sana: Ne kurauka. Ne Yakob tuku ñerñerka pasa pitinu sa ndawa ŋgina.

²⁵ Yakob nu nuñe baibai Gilead ma taknu inum mbolŋge patike likina le Laban nu nuñe kuasmbi ndoŋ nuñe baibai ma taknu inum mbolŋge patike likinaig. ²⁶ Kile Laban nu Yakob te-silika sana: Ndaŋam ne ye yabriyumba yiñe kulim ar ta kame ait mbolŋge pino didika kilig tañamba kilmba kua kina? ²⁷ Ne ndaŋam ye yabriyumba ye nda sayumba siñsiñndo kua kina? Ne ye sayina kande ye ne mindenumba ndinŋge sine gare-gareka mune ulmba gita katmba tambariñ katmba mbilnumba ne kusreniñeñ kande. ²⁸ Ne sonndo mañau ŋayonu kina. Ye mata yiñe wa kame yiñe kulim ar ta mumu ndaniñmba kañger ndaken le kinaig. ²⁹ Ye ne ŋayo silinam kumuñ ta furir ŋgamuñge mam

naŋe tuku Mbara nu ye ne ɲerɲerka pasa pitinu nda sanam tuku ɲga rironɲ pasa sat. ³⁰ Ne naŋe tumbranɲ tuguk kambim paranina le ye kusreyina ta ye kila ta ndaŋam tuku ne ye tuku mbara kanunu saike liken ta kuayar kilna ɲga Yakob sana le ³¹ nu mbiyel nuŋe tuku pasa lafumba sana: Ne naŋe kulim ar te ɲgailka yayiyikat ɲga ye kuru-kuruka taŋawen ɲgina.

³² Rahel nu mbara kanunu afu mam nuŋeŋge saike likina ta kuayar kilna ta Yakob nu gilai tukunu nu ndek mbiyel nuŋe sana: Ne kumba kaŋgerka. Andeŋge ne tuku mbara kanunu kilna ndeta nu balewamɲgig. Ne kile ndo taŋgo te ɲakmba tuku am mbolɲge mambila sulumba ne tuku agaŋ inum kaŋgermba ndeta agaŋ ta luka ta ɲgina. ³³ Taŋakina le Laban nu kumba ka Yakob tuku baibai sinamɲge mambilna sulumba ka Lea tuku baibai sinamɲge mambilmba ka piro pino ar ta tuku baibai sinamɲge mambilna ta agaŋ inum kaŋger ndana. ³⁴ Rahel nu mbara kanunu ta kilmba baibai sinamɲge kamel tuku kumiŋ saŋgil mbolɲge depolka kusam tuku pale ta sinamɲge sigrikina sulumba nu ta mbolɲge minyokina. Taŋge minyokina le mam nuŋe pro baibai sinamɲge mambilna ta agaŋ inum kaŋger ndana le ³⁵ Rahel ndek nu sana: Mam, ne ye tuku gubra ndanuwa. Ye wandek kat tukunu ye ne tuku am mbolɲge ye tiŋgam kumuŋ kuga ɲgina. Taŋakina le Laban nu mambilna ta nu nuŋe mbara kanu kame ta kaŋger ndakina.

³⁶ Taŋana le Yakob nu gubra mayena le mbiyel nuŋe sana: Ye ame maŋau mbaren le ne ye

aganmor yokeranu sukte? ³⁷ Ne ye tuku agan ndende nakmba kanjerka mambilat. Ne nane agan inum te-silikat ndeta tenge pale le sile tuku piro tango te nakmba kanjerwaig. Tanamba nane sile tuku manau pilenguwaig. ³⁸ Ye yar 20 tana ne tuku piro tango minen. Ne tuku sipsip ne tuku meme nane mara mara kutunaig. Ye ne tuku meme pailnu ande kuayarmba nda nyen. ³⁹ Aganmor nguikok ande ne tuku sipsip ande balewanu ta ye ta lafumba yiye sipsip inum tumba ne tinmba minen. Aganmor ande ki mbol ko furir ngamu ngisikanu ta ne ye pasa sangrinu sayanu le ye yiye aganmormbi lafumba ne tinen. ⁴⁰ Mara afu ki mbolkanu ta ye ngaro pa tinganu ko furir ma tido nayo prowanu ta ye murkenu kinyam kumuḡ kuga. ⁴¹ Tanamba minmba ma ma ye yar 20 ne tuku piro tango tana minen. Ye yar 14 ne tuku kulim ar ta kilam tuku piroken sulumba man lato yar 6 ne tuku aganmor kilam tuku piroken ta ne ye tuku piya mbilmbilam gudomna. ⁴² Yiye mam Isak yiye wa Abraham tuku Mbara nu ye nda turyina kande ake sina ne kusrenen kande. Ta tuku Kuate nu ye tuku piti kanjerna sulumba furir ne riron pasa tanet nga mbiyel nuḡe sana.

Yakob nu mbiyel nuḡe Laban ndoḡ wamdus ulendinaik

⁴³ Kile Laban nu ndek mbiyel nuḡe sana: Kulim ar te yiye. Kinjo kame te mata ye tuku. Aganmor te nakmba mata yiye. Agan ndende nakmba ne kile kanjerkate ta yiye ta ye nane ngailningam kumuḡ kuga. ⁴⁴ Kile sile wamdus ulendipe sulumba ndame afu kilmba pro tenge patikupe. Tanamba

sile maṇau ta gilaiṅge nda ṅgina. ⁴⁵ Tanakina le Yakob nu ndame ande tumba kilke mbolṅge tetina sulumba ⁴⁶ nuṅe kuasmbi kile-maṅgurka nane saniṅgina: Tane kumba ndame afu kilmba pro te taṅge ndame ta ṅakmba turṅaṅgap ṅgina. Nane taṅanaig le nane ndame turṅaṅginaig ta tugumṅge isukusnaig. ⁴⁷ Tanamba Laban nu ma ta Yegar Saduta ṅgina le Yakob nu ndek ma ta Galed* ṅgina. ⁴⁸ Ta ndaṅam? Laban nu Yakob sana: Sile ṅgumneṅga ndame maṅgur ta kaṅgermba wamdus ulendiwik ta idusamṅgik ṅgina. Ta tuku nane ma ta nyunu Galed ṅginaig.

⁴⁹ Laban nu maṅ sakina: Sile pur yimyam ka minpe le Kuate nu sile kaṅgerkuwa ṅgina. Ta tuku nane ma ta nyunu ande Mispa† ṅginaig.

⁵⁰ Kile Laban maṅ lato mbiyel nuṅe sana: Ne ye tuku kulim ar te ṅaigo siglika ko pino afu kitek kila ta ye kila pile nda ta Kuate nu maṅau ta kaṅgeramṅgat. ⁵¹ Ai te. Ndame turṅaṅgit ndame ne kilke mbolṅge te-tiwat minig te. ⁵² Agaṅ ta kaṅgerka sile wamdus ulendiwik ta maṅ idusamṅgik. Ye ne ṅayo silinam tuku ndame te liwe nda. Ne mata ye ṅayo siliyam tuku ndame te nda liwa. ⁵³ Abraham le Nahor tuku Mbara sile pilesikuwa ṅgina. Tanakina le Yakob nu mam nuṅe Isak tuku Mbara nyu mbolṅge mbiyel nuṅe ndoṅ pasa katmba saṅgri pilena. ⁵⁴ Tanamba Yakob ndek kumba ka agaṅmor inum tumba balemba tabe ta mbolṅge atraukina. Atraukina

* **31:47:** Yegar Saduta ta Aramek pasa. Galed ta Hibru pasa. Nyu tugunu ta ndindo: Pasa katam tuku ndame maṅgur † **31:49:** Mispa nyu ta tugunu: Nu sile kaṅgerkuwa

sulumba nuŋe kuasmbi wikina le nane promba isukusnaig. Isukuse denŋpurmba nane tabe ta mbolŋge kinynaig.

⁵⁵ Mafena le Laban nu wa kat nuŋe nuŋe kulimar ta mumuniŋgina sulumba nane kusreka luka nuŋe tumbran kina.

32

Yakob nu aba nuŋe te-silikam tuku kuanekina

¹ Kile Yakob nu tinŋa ndin dubimba kina le Ku-ate tuku enel afu promba nu te-silikinaig le ² nu kanŋerka sakina: Ma te Kuate nuŋe kuasmbi minig tuku ma ŋgina sulumba ma ta nyunu Mahanaim* ŋgina. ³⁻⁵ Tanakina sulumba Yakob nu tanŋo afu wam paguka saniŋgina: Tane kumba ka yiŋe aba Esau te-silika teŋenmba sawap: Ye Yakob. Ye ne tuku piro tanŋo. Ye sikile ŋa Laban tugumŋge rawe tanŋo tanŋan minen ma ma kile ndo makau donki sipsip meme piro tanŋo piro pino sunŋomba kilmba luka prowet. Ye tanŋo afu kukulniŋgen le nane ne kila pasa tinwaig le ne ye mbolŋge maŋau mayenu ka. Tane ka tanjamba nu sawap ŋgina. Nu wam paguniŋge denŋpurmba nu nane kukulniŋgina le ambonŋa Esau sota Edom kilke mbol kinaig. ⁶ Kinaig ka ndinŋge nane Esau te-silika maŋ luka Yakob tugum promba sanaig: Sine aba naŋe Esau sota kagen ta ka ndinŋge nu tanŋo 400 kilmba ne sota ilit ta kanŋergen ŋginaig.

⁷ Tanakinaig le Yakob nu ndek kuru kuru sunŋo tumba wamdus pitina le nu nuŋe kuasmbi nuŋe sipsip meme makau kamel aŋanmor ta ŋakmba

* **32:2:** Mahanaim nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

fet arna sulumba ⁸ nuñe wamdusmbi sakina: Aba Esau promba kuasmbi ande ndoñ kame buwa ndeta kuasmbi ande kua kuwa nga idusna. ⁹ Tanjamba Yakob nu yabanmba sakina: O yiñe wa Abraham yiñe mam Isak tuku Mbara ne ye isa. Ne Sungo, neñge ye sayina le ye luka yiñe tumbran tuguk yiñe ndare tuma mbal sota ka le ne ye kulatka turyam tuku sayina. ¹⁰ Ye ame mañau mayenu ken le ne tanjamba ye turyina? Ye ne am mbolñge tanjo mayenu kuga ta ne nañe pasa dubimba mara mindek ye tuku kume purmba tur mayeyina. O buk ye agañ ndende kugatok ndumndum ndo biymba Yordan kule pakarken ta kile ye tanjo kuasmbi armba ñak minet. ¹¹ O Sungo, ye kile ne yabanñet. Aba Esañge ye yiñe pino kiño kame ndoñ balesingikat nga ye kuru-kuruket. Ta tuku ne sine kigraibka nga ne yabanñet. ¹² Ne o buk ye sayina: Ne tuku ndare piyañge fulbul minig tanjañ gudommaba tugekamñgaig burnu kumuñ kuga nga sayina. Ta tuku neñge sine kigraibka nga yabanñet ñgina.

¹³ Furirna le nu kinyna ka mafena le maratukuk tiñga Yakob nu agañ ndende afu Esau tambim tuku walmba patikina. ¹⁴ Meme pañgarnu 200 pailnu 20 kilmba sipsip pañgarnu 200 pailnu 20 kilmba ¹⁵ kamel pañgarnu fat ñak ñak ta 30 kilmba makau pañgarnu 40 pailnu 10 kilmba ¹⁶ agañmor ta ñakmba fetkina sulumba nuñe piro tanjo afu agañmor kuañ ndui ndui kulatkam tuku niñgina sulumba saniñgina: Tane kuit nduimba ndakape. Agañmor kuañ mindek muñgu dubi-dubikuwaig ñgina. ¹⁷ Tanjakina sulumba nu nuñe piro tanjo

ambonḡa kambim tuku ta wam pagumba sana: Ne yiḡe aba te-silika le nu ne kusnanuwa naḡe gabat aninḡe minit? Ne ani kinit? Aḡaḡmor te ḡakmba ima tuku ḡa ne kusnanuwa kande ne teḡenmba nu tuku pasa lafuwa: ¹⁸ Aḡaḡmor te ḡakmba ne tuku piro taḡo Yakobḡe ne tanmbim tuku patikina le kilmba prowet. Nu mata sine dubika ilit ḡa sawa ḡgina.

¹⁹ Yakob nu taḡo afu piro taḡo ambonḡa kina ta dubimba aḡaḡmor kilmba kambim tuku ta mata taḡamba ndo wam pagukina sulumba saninḡina: Tane yiḡe aba te-silika teḡenmba sawap: ²⁰ Naḡe piro taḡo Yakob nu sine dubika ilit ḡa sawap ḡgina. Yakob nu teḡenmba idusna: Nu aḡaḡmor te ḡakmba kaḡgerka ye tuku mbar gilainḡamḡat. Taḡamba nu ye kaḡgeryumba ye ndoḡ wamduḡ tu-mawamḡgik ḡa idusna.

²¹ Yakob nu aḡaḡmor ta ḡakmba patikina le kilmba kinaig le furir ta mbolḡe nu bubre tam tuku ma ta mbolḡe nu kinyna.

Yakob nu Penielḡe Kuate ndoḡ kame bunaiḡ

²² Furir ndui ta mbolḡe ndo Yakob nu tinḡa nuḡe pino ar ta, nuḡe piro pino ar ta, nuḡe kinḡo kame 11 ta nane ḡakmba kilmba kumba ka Yabok kule pakarka sim kinaig. ²³ Taḡamba nu maḡ luka nuḡe piro taḡo kame tugum kumba nane kukulinḡina le nu tuku aḡaḡ ndende ḡakmba kilmba kule ta pakarka kinaig le ²⁴ Yakob nu nuḡe ndo taḡe minna.

Taḡe minna le taḡo ande nu tugum prona sulumba nu ndoḡ kame bumba muḡḡu bagailka

minnaik le ka mafena. ²⁵ Tanjo tanje Yakob te-kinye ndana tukunu nu ndek Yakob tuku manunsu katna le supikina. ²⁶ Tanjana le tanjo ta nu Yakob sana: Mafete le ye kusreya le ka ngina le Yakob nu ndek sana: Ne ye nyaro sa ta ye ne kusrenamngit ngina. ²⁷ Tanjakina le tanjo ta nu Yakob kusnana: Ne tuku nyu ima ngina le ye Yakobnge ngina le ²⁸ tanjo ta nu sana: Ne tuku nyu Yakob kuga. Ne tuku nyu kitek Israelnge. Ne Kuate ndon tanjo kame ndon mata ne sangri mungu tumka minna ta ne buk nane kile-iberjina tukunu ne tuku nyu kitek Israel† ngina.

²⁹ Kile Yakob nu tanjo ta kusnana: Ata. Ne tuku nyu ima ngina le tanjo ta nu sana: Ne ndanam ye tuku nyu kila palmbim sakate ngina. Tanjakina sulumba nu Yakob nyaro tuna. ³⁰ Tanjana le Yakob nu sakina: i‡ Ye Kuate tuku tumail pasi kanjerit ta ye kume ndakit ngina. Ta tuku nu ma ta nyunu Peniel ngina. ³¹ Maratukuk nu Peniel ma ta kusremba nu grisemka gitmba kumba minna le ki prona.

³² Tanjo ta nu Yakob tuku manunsu katna le supikina. Ta tuku kile nane Israel mbal aganjmor manunsunu nda nyade tuku.

33

Yakob nu aba nuje te-silikina

¹ Kile Esau nu nuje piro tanjo 400 ta ndon ilmba minna le Yakob nu nane kanjerka nuje kinjo kat nuje kilmba walna sulumba afu Lea tumba afu Rahel tumba afu nuje piro pino ar ta nikina.

† **32:28:** Israel nyu ta tugunu: Kuate ndon sangri mungu tumkam tuku ‡ **32:30:** Peniel nyu ta tugunu: Kuate tuku tumail pasi

² Tanjamba nu piro pino ar ta nakile kiŋo kat nakile ndoŋ tumailamŋge kile-tidingina le tiŋginaig. Tiŋginaig le kile Yakob nu Lea kiŋo kat nuŋe ndoŋ piro pino ar ta ngumnemŋge kile-tidingina le tiŋginaig. Nane ngumnemŋge maŋ Rahel nale Yosef ndoŋ kile-tidingina le tiŋginaig. ³ Tanjamba Yakob nu nane kusreka kina ka aba nuŋe tuku tumailamŋge truk kam 7-na le ⁴ Esau nu pinderka nu sota kina sulumba Yakob bagailmba mumuna. Tanjamba nale muŋgu malmbi-malmbikinaik.

⁵ Kile Esau ndek mambilmba pino kame kiŋo kame ta kaŋgerka mambo nuŋe kusanana: Te ima kate tuku kuasmbi ne ndoŋ prowaig ŋgina le Yakob nu sana: O aba, te yiŋe kuasmbi. Kuate nu ye tur mayeyina sulumba kiŋo kame te ŋakmba ye sina ŋgina. ⁶ Tanjakina le nuŋe piro pino ar ta nakile kiŋo kame kilmba pro Esau tugumŋge lokinaig. ⁷ Lokinaig le kile Lea ndek nuŋe kiŋo kat nuŋe ndoŋ nane dubika pro Esau tugumŋge lokinaig le Yosef nale Rahel ndoŋ nale ndek nane dubika pro Esau tugumŋge lokinaik. ⁸ Tanjanaig le nu mambo nuŋe kusanana: Kuasmbi amboŋga ye tugum prowaig ta ndaŋam tuku ŋgina le mambo nuŋe nu sana: Ye ne tuku wamdus te-ibenam tuku nane kukulningit le ne sota kagig ŋgina le ⁹ aba nuŋe nu sana: O aba, ye mata agaŋ ndende sunŋomba ŋak. Agaŋ ndende ta ŋakmba naŋe min-waig ŋgina le ¹⁰ mambo nuŋe nu sana: Kuga. Sile gulab mayewik ŋga idusmba ndeta ne agaŋ ndende te ŋakmba kila. Ne maŋ ye ndoŋ gulab mayewik tukunu ne tuku tumail pasi kaŋgeret ta Kuate tuku tumail pasi kaŋgeranu suk. ¹¹ Agaŋ

ndende ne tanmbim tuku kilmba prowit te ne kila. Kuate nu ye tur mayeyina le ye agan ndende sunḡomba ḡak minet ḡgina. Tanamba Yakob nu aba nuḡe sarsarḡba pasa sanḡrinu sana le nu agan ndende ta kilna.

¹² Kile Esau nu sakina: Kile sine kab. Ye ambonḡa kanḡit ḡgina le ¹³ mambo nuḡe nu sana: Kiḡo kame te sanḡri kugatok ta ne kila. Sip-sip makau afu mata fat ḡak ḡak. Sine aganmor ta mara ndindo mbolḡe sunḡomba sisilaninḡbe ta nane ḡakmba kume suluwamḡgaig. ¹⁴ Ne ambonḡa sila le ye gitmba aganmor kiḡo kame te ḡakmba kilmba ne dubinamḡgit. Tanamba ye Edomḡe ne maḡ te-silikamḡgit ḡgina. ¹⁵ Tanakina le aba nuḡe ndek sakina: Tanamba ndeta ye yiḡe piro tanḡo afu ne ndoḡ kusreki ḡgina le Yakob nu lafumba sana: Kuga. Ye maye. Ne nane ḡakmba kilmba kaye ḡgina.

¹⁶ Tanakina le ki ait ta mbolḡe Esau nu maḡ tinḡa luka Edom kilke mbol kina le ¹⁷ Yakob nu Sukot kilke mbol kina sulumba nuḡe wande pilmba aganmor tuku baibai afu turmba patikina. Ta tuku nu ma ta nyunu Sukot* ḡgina. ¹⁸ Yakob nu Mesopotamia kilke kusremba ndinḡe piti ande te-sili ndaka Sehem tumbranḡ Kanan kilke mbolḡe prona sulumba tumbranḡ sunḡo ta tugumḡe nuḡe baibai patike likina. ¹⁹ Nu silwa ndametinḡ soḡ 10 tambḡ nuḡe baibai patike likina kilke ta Sehem mam nuḡe Hamor tuku kiḡo kat nuḡe tugumḡe piyana. ²⁰ Tanamba nu tanḡe ndame turnanḡa atraukam tuku pa lanlanḡ ande

* **33:17:** Sukot nyu ta tugunu Baibai

wakeina sulumba pa lanlan ta Israel Mbara tuku nyu tumba El ngina.

34

Sehem nu Dina biye timba tumba totona

¹ Mara ande Yakob le Lea tuku kulim Dina nu tinga Kanan pino afu kanjerkam kina. ² Kilke ta tuku gabat sunjo ta nyunu Hamor. Hamor nu Hiwinu tanjo.

Dina nu ma ta mbol prona le Hamor kinjo nuje Sehem nu Dina kanjermba biye timba tumba totona. ³ Tanjamba nu kulim ta tuku nzali mayena sulumba nu Dina pinonu tam tuku wamdus sunjo tumba nu tuwa nga sarsarumba sanjri tingina sulumba ⁴ nu nuje mam nuje sota kumba sana: Mam, ne kulim ta ye tuku pinonu ta ngina.

⁵ Yakob nu Dina kiko manjau tina ta nu buk isna ta nu tuku kinjo kat nuje nane aganjmor kulatkam tuku ma ande mbol kinaig tukunu Yakob nu nane ndo tairnga minna. ⁶ Tanjamba minna le Sehem nu mam nuje Hamor ndonj Yakob ndonj pasatam pronaik le ⁷ ait ndui ta mbolnge ndo Yakob tuku kinjo kat nuje mata luka pronaig. Sehem nu Israel mbal mbolnge manjau njayonu kumba Yakob tuku kulim nuje biye timba tumba totona ta nane ismba wamdus njagonginaig sulumba gubra mageningina.

⁸ Kile Hamor nu Yakob sana: Yije kinjo Sehem nu kulim naje tuku nzali sunjo njak. Ne kulim naje ta ye tuku kinjo tambim kumu e? ⁹ Sine wamdus ulendika kulim kame kinjo kame nane munju kile-kile kuwaig. ¹⁰ Tanjamba tane

kilke te mbolŋge minap sulumba ma aningge minam ŋga idusmba ndeta ka tanje minmba agan afu piyawam ŋak ndeta piyawap sulumba agan ndende afu kilap ta tanjine minmba minwaig ŋgina. ¹¹ Tanakina le Sehem nu ndek Dina mam nuŋe leu kat nuŋe teŋenmba saningina: Tane ye mbolŋge maŋau mayenu kap le ame agan kilam ŋga idusap ta tane tingamŋgit. ¹² Tane ame piya kilam ŋga idusde ta ye sayap. Kulim ta tuku piya mata sunŋokanu mbolŋge madiwap. Tane tanjine kulim ye sap le tane ame piya kilam sakap ta tane tingamŋgit ŋgina.

¹³ Sehem nu kulim nanjine Dina kiko maŋau tuna tukunu Yakob tuku kiŋo kat nuŋe nane Sehem le mam nuŋe Hamor yabrinikmba sanikinaik: ¹⁴ Tanjo ŋgaro pike ndakanu ta nu sine tuku kulim te nda. Wam ta sine mbolŋge kiko ŋak. ¹⁵ Sine buk tanjo ŋakmba tuku ŋgaro pike likigenj. Tane tanjamba ndo tanjo ŋakmba tuku ŋgaro pike likap ta sine sinjine kulim ta sertingamŋgig. ¹⁶ Tane tanjapawap le sine muŋgu kile-kile kube sulumba tane ndoŋ sine tugu ndindo tanjan ulendika minbe. ¹⁷ Tane wam sakeg te kam mbulap ndeta sine sinjine kulim tumba ma tugu te kusrewamŋgig ŋginaig le ¹⁸ Hamor le kiŋo nuŋe Sehem nale pasa ta ismba maye ŋginaik.

¹⁹ Tanjo mo ta nu nu nuŋe kuasmbi ŋgamukŋge tanjo sunjo nyu ŋak minna. Nu Yakob kulim nuŋe tuku nzali mayena tukunu nu dal ndaka nuŋe mbal kila saningam kina.

²⁰ Hamor nale kiŋo nuŋe Sehem ndoŋ nale kinaik ka nakile tumbran tuku fonde malanja

tugum promba nakile mbal maŋgurka minnaig ta saniŋginaig: ²¹ Taŋgo kame ta sine ndoŋ gulab mayenu. Nane sine tuku kilke mbolŋge minwaig sulumba ma ŋakmba mbol kuwaig. Kilke te sunŋokanu sine ŋakmba minam kumuŋ. Sine nane tuku kulim kame kilbe le nane sine tuku kulim kame kilwaig. ²² Nane sine wam ndindo ndo kam tuku sasikaig ta teŋenmba. Sine taŋgo ŋakmba tuku ŋgaro pikam tuku sakaig. Nane buk naŋgine taŋgo kame ta ŋakmba tuku ŋgaro pike likinaig. Sine mata taŋamba kube ta nane sine ŋgamukŋge tugu ndindo taŋaŋ minamŋgig. Nane taŋamba sile sasikaig le iskik. ²³ Sine taŋabe ta nane tuku agaŋmor nane tuku agaŋ ndende ŋakmba sine tuku minamŋgaig. Ta tuku sine wokube le nane sine ŋgamukŋge minwaig ŋginaik le ²⁴ tumbraŋ ta tuku taŋgo ŋakmba nane Hamor le Sehem tuku pasa ta ismba pasa katmba wokinaig sulumba nane taŋgo ta ŋakmba tuku ŋgaro pike likinaig.

²⁵ Mara keŋmba kuganaig le taŋgo kame ŋgaro pike likinaig ta nane ŋgaro rar ŋak minnaig tukunu nane tambik ri ndamba minnaig le Dina tuku leu kat nuŋe ndinok armba Simeon nale Levi ndoŋ nale kame bagi kilmba tumbraŋ ta kinaik sulumba taŋgo ta ŋakmba bale far sulu-naik. ²⁶ Taŋamba nale Hamor le kiŋo nuŋe Sehem turmba bale farnaik sulumba Sehem tuku wande mbol kumba Dina te-silika tumba kinaik. ²⁷ Taŋanaik le Yakob tuku kiŋo afu nane pro kulim naŋgine kiko maŋau tuna ta lafumba tumbraŋ sunŋo ta tuku gabis agaŋ ndende ŋakmba yomba kilmba kinaig. ²⁸ Nane sipsip makau doŋki tumbraŋ ta tuku agaŋ ndende ŋakmba kilmba ka piro

mbolŋge mata agan ndende ŋakmba yomba kilmba kinaig. ²⁹ Tanjamba nane tumbraŋ ta tuku gabis agan ndende ta ŋakmba kilmba kiŋo kame fonfon pino kame ta ŋakmba turmba kilmba kinaig.

³⁰ Tanjanaig le Yakob nu ndek Simeon nale Levi sanikina: Kile Kanan mbal Peris mbal kilke te tuku tanjo ŋakmba nane ye kasuryamŋgaig. Ye mata piro tanjo sunjomba kuga. Nane ŋakmba ulendika pro ye ndoŋ kame bumba sine ŋakmba bale farsinŋamŋgaig ŋgina le ³¹ nale ndek sakinaik: Tanjo ta nu sine tuku kulim ma ŋgamukok pino tanjan ŋga idusmba nu biye timba tumba totona. Manjau ta sine mapewam kumuŋ kuga ŋginaik.

35

Kuate nu Yakob Betelŋge nyaro tuna

¹ Kile Kuate nu Yakob sana: Ne tinŋa Betel kaye sulumba kumba ka tanje mina. Tanje mina sulumba ne ndame turnanŋa ye atraukam tuku pa lanlan ande wakeiwa. Ye Kuate. Ne aba nanje Esau kusremba kua kina ait ta mbolŋge ye ne tugum prowen ŋgina. ² Tanjakina le Yakob nu nuŋe kuasmbi nuŋe piro tanjo ta wam paguka saninŋina: Tane tanjine mbara kise ta ŋakmba pitaike likap. Ngarosu purfeŋnu mayok kuwaig le tawi purfeŋnu silikap. ³ Sine ma te kusremba Betel kab kumba ka tanje ye Kuate atraukam tuku pa lanlan wakeiwamŋgit. Ye piti sunjomba ŋak minen le Kuateŋge ye turyina sulumba ye ma ŋakmba liken ta nu mata ye ndoŋ minna ŋgina.

⁴ Tanjakina le nane mbara kanu sai ke likinaig ta ŋakmba Yakob kile tunaig sulumba nanjine kilba

sikor ta turmba nu kile tunaig. Taņanaig le Jakob nu agañ ndende ta ņakmba kilmba Sekem tumbranņge ail sunņgo ande kumnemņge ņguke likina. ⁵ Taņamba Jakob nane tiņga ma ta kusrenaig le tumbranņ sugo ta ņakmba Kuateņge kuru kuru serniņgina le nane dubi ndakinaig.

⁶ Jakob nu nuņe taņgo kuasmbi ņak ndoņ kinaig ka Lus tumbranņ Kanan kilke mbol pronaig. Lus tumbranņ ta kile Betel ņgade. ⁷ Tumbranņ ta prona sulumba Jakob nu Kuate atraukam tuku pa laņlaņ ande wakeina sulumba nu buk aba nuņe tuku kuru-kuruka kua kina le Kuateņge nu tugum prona ta idusmba nu ma ta nyunu Betel tuku Mbara ņgina.

⁸ Nane taņge minnaig ma ma Rebeka tuku piro pino Debora nu kumna le nane nu tumba ail sunņgo ande Betel patumba minna ta kumnemņge ņgukinaig sulumba ail ta nyunu Malmbikam tuku Ail ņginaig.

⁹ Jakob maņ luka Mesopotamiange prona le Kuate maņ nu tugum promba nu nyaro tuna sulumba ¹⁰ sana: Ne tuku nyu Jakob ta kile ne tuku nyu Israel palmbimņgit ņgina. Taņamba Kuate nu Jakob nyunu Israel tuna. ¹¹ Taņakina sulumba Kuate nu sana: Ye Kuate Saņgri ņayo. Tane kiņo kame kile-patikap le ne tuku ndare mbolņge kuasmbi sunņgomba mayok kaņgaig. Ne gabat sugo kame tuku mbuņ naņgine prowamņgat. ¹² Ye o buk Abraham le Isak kilke te serniken ta kile ne tanmbimņgit. ņgumneņga nane ndare kame tuku kilke minamņgat ņgina. ¹³ Taņaka sakina sulumba Kuate nu kusremba kina le ¹⁴ Jakob nu ndame sunņgo ande tumba Kuate nu Jakob ndoņ pasatina ma ta

mbolŋge te-tina sulumba grep kule tumba gurenj butol ŋak ta turmba tumba ndame ta mbolŋge kutuna sulumba ¹⁵ ma ta nyunu Betel ŋgina.

Rahel nu kumna

¹⁶ Yakob nuŋe kuasmbi ndonj Betel tumbranj kusremba Efrat tumbranj patu ndanaig le Rahel nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumuŋgina le nu ŋgaro rar torna. ¹⁷ Ŋgaro rar torna le nuŋe kulat pinonje nu sana: Ne kuru kuru ndaka. Nu buk kiŋo te-palet ŋgina. ¹⁸ Taŋakina le Rahel nu kumam bafuna le nu tuku sanjri buk kuganaig le nu kiŋo ta Ben-Omi* ŋgina le mam nuŋenje kiŋo ta Benyamin† ŋgina.

¹⁹ Rahel nu kumna le nane nu tuku minde-sij tumba Efrat tumbranj kambim tuku ndin ta tugumŋge ŋgukinaig. (Kile nane tumbranj ta nyunu Betlehem ŋgade). ²⁰ Taŋamba Yakob nu ndame ande tumba Rahel ŋgukinaig ma ta mbolŋge te-tina. Ndame ta kile minit.

²¹ Taŋana sulumba Israel nane tiŋga kumba ka Eder tumbranj tuku wande kuen ŋayo ta kusremba bubre tam tuku baibai patika minnaig.

Yakob tuku kiŋo kame 12

²² Yakob nu kilke ta mbolŋge minna le Ruben nu mam nuŋe tuku piro pino nyunu Bila ta ndonj kinyna. Taŋana le Yakob nu kiŋo nuŋe wam kina ta ismba nu gubra suŋgo tina.

Yakob tuku kiŋo kame ta ulendika 12 minnaig. ²³ Piyo nuŋe Lea tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Yakob tuku kiŋo mulum ta nyunu Ruben ande

* **35:18:** Ben-Omi nyu ta tugunu: Sina suŋgo tuku kiŋo † **35:18:** Benyamin nyu ta tugunu: Maye minam tuku kiŋo

Simeon ande Levi ande Yuda ande Isakar ande Sebulun.

²⁴ Piyo nuņe Rahel tuku kiņo ar ta Yosef le Benyamin.

²⁵ Rahel tuku piro pino Bila nuņe kiņo ar ta Dan le Naftali.

²⁶ Lea tuku piro pino Zilpa nuņe kiņo ar ta Gat le Aser.

Yakob nu kiņo kame ta ŋakmba Mesopotamia kilke mbolņge kile-patikina.

Isak nu kumna

²⁷ Kile Yakob nu tiņga mam nuņe Isak sota Mamre tumbraņ Hebron kilke mbol kina. O buk Abraham nale Isak rawe taņgo taņaņ taņge min-naik.

²⁸ Isak nu yar 180 kusremba ²⁹ saibo pile mayena sulumba nu kumna le kiņo kat nuņe ar ta Esau le Yakobņge nu tumba ŋgukinaik.

36

Esau tuku ndare

¹ Esau tuku ndare tuturmba teņenmba kina. Esau tuku mape nyu ande Edom. ²⁻³ Esau nu Kanan pino keņmba kilna ta ande Ada ande Oholibama ande Basemat.

Ada mam nuņe Elon nu Hitnu. Oholibama mam nuņe Ana wa nuņe Sibeon. Sibeon nu Hiwinu. Basemat nu Ismael tuku kulim nuņe. Leu nuņe Nebayot.

⁴ Ada nu Elifas te-pilna le Basemat nu Ruel te-pilna le ⁵ Oholibama nu Yeus Yalam Kora nane kile-patikina. Esau tuku kiņo kame Kanan kilke mbolņge kile-patikina ta taņamba ndo.

6-7 Esau le Yakob nale aganmor sunḡomba ḡak minnaig tukunu kilke nale tuma minnaik ta nale turkam kumuḡ kuga. Ta tuku Esau nu pino kat nuḡe, kiḡo kat nuḡe, kulim kat nuḡe, nuḡe wande tuma mbal ta ḡakmba kilmba nuḡe aganmor nuḡe agan ndende ḡakmba Kananḡe kile likina ta turmba kilmba maib nuḡe Yakob kusremba kilke ande mbol kinaig. ⁸ Tanḡamba Esau nu Edom tuku ma taknu ta mbolḡe minna.

⁹ Esau tuku ndare tuturmba teḡenmba kina. Esau nu Edom mbal ḡakmba tuku mbuḡ nanḡine.

¹⁰⁻¹³ Esau piyo nuḡe Ada nu kiḡo ndindo te-pilna ta nyunu Elifas. Elifas nu kiḡo kame 5 Teman, Omar, Sefo, Gatam, Kenas nane kile-patikina. Elifas tuku piyo nuḡe ande nyunu Timna nu kiḡo ande nyunu Amalek te-pilna.

Esau piyo nuḡe Basemat nu kiḡo ande nyunu Ruel te-pilna. Ruel nu kiḡo bailkamba Nahat Sera Sama Misa nane kile-patikina.

¹⁴ Esau piyo nuḡe Oholibama nu Sibeon kiḡo nuḡe Ana tuku kulim. Nu kiḡo keḡmba Yeus Yalam Kora nane kile-patikina.

¹⁵ Esau tuku ndare mbolḡe kuasmbi afu pron-aig ta teḡenmba. Esau tuku kiḡo mulum Elifas nu Teman mbal Omar mbal Sefo mbal Kenas mbal ¹⁶ Kora mbal Gatam mbal Amalek mbal ta ḡakmba tuku mbuḡ nanḡine. Nane ḡakmba Esau piyo nuḡe Ada tuku ndare.

¹⁷ Esau tuku kiḡo nuḡe ande Ruel nu Nahat mbal Sera mbal Sama mbal Misa mbal ta ḡakmba tuku mbuḡ nanḡine. Nane ḡakmba Esau piyo nuḡe Basemat tuku ndare.

18 Esau piyo nuŋe Oholibama nu Ana kulim nuŋe. Oholibama nu Yeus mbal Yalam mbal Kora mbal ta ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine.

19 Mbal ta ŋakmba Esau tuku ndare.

Seir tuku ndare

20-21 Edom kilke tuguk mbal nane buk purka tumbranŋ mboŋ 7 minnaig. Tumbranŋ mboŋ 7 ta tuku mbuŋ kat naŋgine ta ŋakmba Hornu tango Seir tuku ndare. Nane tuku nyu naŋgine ta teŋenmba. Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Disan.

22 Lotan nu Hori tumbranŋ mboŋ le Hema tumbranŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine. Lotan tuku kulim nuŋe nyunu Timna.

23 Sobal nu Alwan tumbranŋ mboŋ, Manahat tumbranŋ mboŋ, Ebal tumbranŋ mboŋ, Sefo tumbranŋ mboŋ, Onam tumbranŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine.

24 Sibeon nu kiŋo armba. Ande nyunu Aia ande Ana. Mara ande Ana nu mam nuŋe tuku doŋki kame kulatka minna sulumba ma baknu mbol tanŋe nu kule mbam paknu kaŋgerkina.

25-26 Ana tuku kiŋo nuŋe nyunu Dison. Dison nu Hemdan tumbranŋ mboŋ, Esban tumbranŋ mboŋ, Itran tumbranŋ mboŋ, Keran tumbranŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine. Ana tuku kulim nuŋe nyunu Oholibama.

27 Eser nu Bilan tumbranŋ mboŋ, Sawan tumbranŋ mboŋ, Akan tumbranŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine.

28 Disan nu Us le Aran tumbranŋ mboŋ tuku mbuŋ naŋgine.

²⁹ Edom kilke tuku Hor mbal ta tenjenmba. Lotan mbal Sobal mbal Sibeon mbal Ana mbal ³⁰ Dison mbal Eser mbal Disan mbal.

Edom tuku gabat sugo

³¹ Israel mbal nane buk gabat sugo kugatok. Ait ta mbolnge Edom tuku gabat sugo afu nane Edom kilke kulatkinaig. ³² Gabat sugo dubike likinaig ta tenjenmba.

Beor kiño nuñe Bela nu Dinabanu.

³³ Sera kiño nuñe Yobab nu Bosranu.

³⁴ Husam nu Temannu.

³⁵ Bidad kiño nuñe Hadad nu Awitnu. (Kame sunngo ande mbolnge nu Moab kilke mbolnge Midian mbal ndonj kame bumba nane kile-ibenjina).

³⁶ Samla nu Masrekanu.

³⁷ Saul nu Rehobotnu tango. (Rehobot tumbran ta kule sunngo ande tugumnge minna).

³⁸ Akbor kiño nuñe Baal-Hanan.

³⁹ Hadad nu Paunu tango. (Hadod piyo nuñe nyunu Mehetabel. Mehetabel mam nuñe nyunu Matred. Matred mam nuñe nyunu Mesahab).

⁴⁰ Esau nu Edom tumbran mbonj sunngomba tuku mbonj nanjine. Tumbran mbonj ta tuku nyu nanjine ta tenjenmba. Timna, Alwa, Yetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenas, Teman, Mibsar, ⁴³ Magdiel, Iram. Nanjine kilke ta mata tumbran mbonj ta tuku nyu tinaig.

37

Yosef nu kinjatina

¹ Yakob nu Kanan kilke mbolnge minna. O buk mam nuñe rawe tango tanañ nu kilke ta mbolnge

minna. ² Yakob nuñe ndare tuku wam kube ta teñenmba.

Yosef nu kiño mo yar 17 ñak minmba nu mam nuñe tuku agañmor aba kat nuñe afu ndoñ kulatka minnaig. Aba kat nuñe ta Bila le Zilpa tuku kiño kame. (Bila le Zilpa nale Yakob tuku pino kame). Yosef nu mañau ñaigonu aba kat nuñe ke likanu ta pro mam nuñe tugumñge kile-mayokka sawanu.

³ Israel nu saibo pilmba Yosef te-pilna tukunu nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna. Kiño kame ñakmba tuku nzalina ta liniñgina. Tañamba Israel nu Yosef tuku tawi kuen wainu kuennu ñak mindepiye yeki yeki ñak wakeimba tuna. ⁴ Tañana le Yosef tuku aba kat nuñe mam nañgine nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna ta kañgermba nane Yosef kasurnaig sulumba gulab mayenu tañañ nu ndoñ pasate ndakinaig.

⁵ Furir ande Yosef nu kiñatina sulumba mafena le maratukuk tiñga nu kumba ka aba kat nuñe kubeu niñgina sulumba ⁶ saniñgina: Tane ye kiñatit te kubewi le isap. ⁷ Sine ñakmba wit ndaleke likig ta ye tuku ndale ta tiñreknu tiñgat le tane tuku ndale ta ye tuku ndale ta laipmba loke likaig le kañgerkit ñgina. ⁸ Tañakina le aba kat nuñe ndek nu kusnanaig: Ne iduste nenje ndo gabat sungo mina le sine ñakmba ne kumnemñge minbe ñga iduste e ñginaig. Tañamba nane Yosef kiñatina pasa ta tuku nane gubra lato sunğomba tumba nu kasur mayenaig.

⁹ Ngumneña Yosef nu mañ kiñatina sulumba aba kat nuñe tugumñge mañ kiña ta kubeu niñmba saniñgina: Ye mañ kiñatit sulumba ki tambun mbai

11 ɲakmba ye tugumɲge lokaig le ye kaɲgerkit ɲgina.
 10 Taɲamba nu kumba ka kiɲa ta mam nuɲe ndoɲ
 mata sakina le mam nuɲeɲge nu sigair-sigairmba
 kusnana: Anikok kiɲa taɲaɲ. Ne iduste ye, ina
 naɲe, aba kat naɲe sine ɲakmba ne tugumɲge
 lokamɲgig ɲga iduste e ɲgina.

11 Yosef tuku aba kat nuɲe ta nane Yosef ndoɲ
 tironaig. Mam nuɲe nu Yosef tuku kiɲa ta idus
 timba minna.

Nane Yosef piyanaig le tumba Isip kinaig

12 Mara ande Yosef tuku aba kat nuɲe ta nane
 agaɲmor kulatkam tuku Sekem tumbraɲ kinaig.
 13 Taɲanaig le Israel nu kiɲo nuɲe Yosef sana:
 Ne kaye sulumba kumba ka Sekemɲge aba kat
 naɲe agaɲmor kulatkade ta kaɲgerka ɲgina le nu
 lafumba sakina: Ta maye. Ye kaɲgit ɲgina le
 14 Israel nu ndek sana: Ne kaye sulumba aba
 kat naɲe tuku mine agaɲmor tuku mine kaɲgerka
 nane mage minwaig kande luka promba ye saya
 le isi ɲgina. Taɲamba Israel nu Yosef kukulna le
 nu Hebron ma gutoɲ ta kusremba kina ka Sekem
 tumbraɲ prona. 15 Pro taɲge nu kine promba
 minna le taɲgo andeɲge nu kaɲgermba kusnana:
 Ne ima sota te prote ɲgina le 16 nu lafumba sana:
 Ye yiɲe aba kame sotet. Nane agaɲmor kulatka
 tembi ndekinaig ɲgina. Taɲakina sulumba nu ndek
 taɲgo ta kusnana: Ne nane kaɲgerkat e ɲgina le
 17 taɲgo taɲge nu sana: Nane buk ma te kusremba
 Dotan kambim sakinaig le ye isen ɲgina. Taɲakina
 le Yosef nu aba kat nuɲe ɲgumnem dubika kina ka
 Dotanɲge nane kile-siglikina.

¹⁸ Yosef nu maskenᅇge ilmba minna le nane nu kaᅇgernaig sulumba Yosef balewam tuku pasa katmba ¹⁹ naᅇgine naᅇgine sakinaig: Ai si. Kiᅇa tugu taᅇgo prote si. ²⁰ Kile sine nu balemba mindesiᅇ nuᅇ tumba kule kugatok sambu ande sinamᅇge bukᅇgube. Taᅇamba sine teᅇenmba mam sabe: Nu agaᅇmor ᅇguikok andeᅇge balemba nyina ᅇgube. Taᅇamba sine nu tuku kiᅇa alonu prowa le kaᅇgerbe ᅇginaig.

²¹ Nane taᅇamba sakinaig ta Ruben nu isendo ka ismba nu Yosef mapewam idusmba nane saniᅇgina: Sine nu balemba ²² ake sinaᅇ nu tuku ndare kutu ndabe. Ake nu biye timba tumba sambuk teᅇge bukᅇgube le ma ᅇgamu teᅇge minwa ᅇgina. Ruben nu Yosef turmba maᅇ luka mam nuᅇ sota kukulam tuku ᅇga taᅇakina.

²³ Kile Yosef nu aba kat nuᅇ tugum ta prona le nane nu biye timba tawi kuen wainu kuennu ᅇak ta biymba sambrinaig sulumba ²⁴ nu tumba kumba ka sambu sakina ta sinamᅇge bukᅇginaig le minna. Sambu ta kule buk parakina tuku. ²⁵ Taᅇamba nane isukusmba minnaig le kile ndo Ismael kuasmbi ande Gileadᅇge Isip kambim tuku pronaig le kaᅇgerkinaig. Nane agaᅇ ndende suᅇgomba gureᅇ magenu afu kilmba kamel mbol patike likinaig.

²⁶ Kile Yuda ndek aba kat nuᅇ saniᅇgina: Sine Yosef balemba yubeᅇgube wam ta mayenu kuga. ²⁷ Sine nu ᅇayo sili ndamba nu tumba Ismael mbal prode si nane mbol piyabe. Nu mata sine tuku maib. Sine ndare ndui ta ndo ᅇgina. Taᅇakina le nane wokinaig le ²⁸ Midian mbal pronaig le nane

Yosef sambuk sinam taŋge tumba silwa ndametin soŋ armbambi nane mbolŋge piyanaig le tumba Isip kinaig.

²⁹ Taŋanaig le Ruben nu luka sambu miŋge ta tugum promba mambilna kande Yosef sambu sinam ta mine ndakina le nu nuŋe tawi silikina ta fetfetna sulumba ³⁰ luka mambo kat nuŋe sota kumba saningina: Kiŋo ta siŋge mine ndakate. Ye kile ndaŋamŋgit e ŋgina.

³¹ Taŋakina le nane meme ande tumba balemba Yosef tuku tawi ta tumba meme ndarenu pisne-naig sulumba ³² tawi ta tumba kumba ka mam naŋgine tumnaig sulumba sanaig: Sine agaŋ te-silikig te kiŋo naŋe tuku tawi e ŋginaig le ³³ Yakob nu tawi ta kaŋgermba katesemba sakina: Son. Tawi te nu tuku tawi. Yiŋe kiŋo ta agaŋmor ŋguikok andeŋge balemba make purpurmba nyina ŋgina.

³⁴ Taŋakina sulumba Yakob nu sina suŋgona sulumba nuŋe tawi kat fetfetmba tawi ŋayonu ande tumba silikina. Taŋamba nu ait kuen ŋayo kiŋo nuŋe tuku malmbika minna le ³⁵ nu tuku kiŋo kat nuŋe kulim kat nuŋe nane ŋakmba mam naŋgine wamdus te-ibenam tuku pronaig ta nu nane ise ndakina sulumba sakina: Ye yiŋe kiŋo tuku ninanka malmbika ma ma kumi sulumba kumanu mbal tuku ma mbolŋge nu ndoŋ minamkik ŋgina. Taŋakina sulumba Yakob nu kiŋo nuŋe Yosef tuku wamdus tatrakina le ninanka minna.

³⁶ Yakob nu kiŋo nuŋe tuku ninanka minna le Midian mbal ta nane Yosef tumba pro Isipŋge taŋgo ande nyunu Potifar nu mbol piyanaig. Potifar nu Farao tuku gabat suŋgo ande. Nu Farao tuku wande kulatkanu gabat minna.

38

Yuda le Tamar tuku wam kube

¹ Ait ta mbolŋge Yuda nu aba kat nuŋe kusreka Adulamnu taŋgo ande nyunu Hira sota kumba nu ndoŋ minnaik. ² Minnaik ma ma nu Kanan kulim ande kaŋgermba pinonu tina. Pino ta mam nuŋe nyunu Sua.

³ Minnaig ma ma pino ta nu fuŋgul ŋakna sulumba Yuda tuku kiŋo ande te-pilmba nyunu Er ŋgina. ⁴ Taŋamba nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba nyunu Onan ŋgina. ⁵ Nu maŋ lato fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande nyunu Sela te-pilna. Yuda nu Kesibŋge minna le piyo nuŋe kiŋo ta te-pilna.

⁶ Er nu suŋgokina le mam nuŋe Yuda nu kiŋo nuŋe mulum ta tuku pino ande nyunu Tamar tumba tuna. ⁷ Er tuku mine ŋayonu ta Suŋgo nu kaŋgermba ndagarina le Suŋgoŋge nu balena le kumna. ⁸ Taŋana le Yuda nu kiŋo nuŋe Onan sana: Ne kumba ka siŋgine maŋau ta dubimba aba naŋe tuku pino pinonu tumba nu ndoŋ kinya le aba naŋe tuku kiŋo te-pilwa ŋgina.

⁹ Taŋakina le Onan nu kiŋo ta ye tuku kiŋo kuga ŋga idusna sulumba pino ta aba nuŋe tuku kiŋo ande nda te-pilwa ŋga nu pino ta ndoŋ kinymba nuŋe minde kule ta ake kilke mbolŋge kutuna. ¹⁰ Taŋana le Suŋgo nu maŋau ta kaŋgermba nu gare ndana le nu mata balena le kumna. ¹¹ Taŋana le Yuda nu rukan nuŋe Tamar sana: Ne luka mam naŋe sota kaye sulumba pino kuembol taŋaŋ mina le yiŋe kiŋo Sela nu suŋgokuwa le ne tini ŋgina.

Sela nu mata kumat nga mam nuje nu tanakina. Tanakina le Tamar nu luka mam nuje sota kina.

¹² Tanamba minnaig ma ma Yuda piyo nuje kumna. Nu tuku kuamel kugana le Yuda ndek nuje Adulamnu gulab Hira ndon nuje sipsip nguenu kugerkam Timna tumbran kinaik.

¹³ Tananaik le tanjo ande pro Tamar sana: Rugan naje sipsip nguenu kugerkam tuku Timna ket ngina.

¹⁴ Yuda tuku kiyo ngimbik ta buk sungokina ta Yuda nu kiyo ta ngailka Tamar nda tuna. Ta tuku Tamar nu kuembol tawi o buk silikina ta paska tawi kitek silika tumail pasi tawimbi songina sulumba kumba ka Timna kambim tuku ndin Enaim tumbran tuku fonde malanga ta tugumnge minyok minna.

¹⁵ Pino ta tumail pasi songina le Yuda nu kangermba ndin ngamukok pino ande nga idusmba

¹⁶ nu tugum ndin dabil inum kumba pino ta rugan nuje ta katese ndamba sana: Ye ne ndon kinyamngit ngina le nu ndek sakina: Ne ame aganj ye samngat ngina.

¹⁷ Tanakina le nu sakina: Ye yiye meme fatnu inum tumba tanjo ande tuwi le tumba ilmaba ne tanmbimngat ngina le nu sakina:

Ta maye. Naje aganj inum ye sa le meme fatnu ta prowa le naje aganj ta man luka tini ngina le

¹⁸ Yuda nu kusnana: Ye ame aganj ne tini ngina le nu sakina: Naje sikor muli njak naje ndumndum ta turmba ye sa ngina le nu aganj ndende ta pino ta kile tuna.

Tanamba nu nu ndon kinyna le nu kiyo konna.

¹⁹ Tanamba Tamar nu luka nuje tumbran kina sulumba tumail pasi songina tawi ta paska kuembol tawi man silikina.

²⁰ Kile Yuda nu gulab nuje Hira kukulna le

meme ande pino ta tambim tuku tumba kina ta nu pino ta kaŋger ndana sulumba agaŋ ndende pino ta kilna ta mata luka kile ndakina. ²¹ Tanjamba nu tumbran ta tuku taŋgo afu kaŋgerka kusnaniŋgina: Pino ande ndin teŋge minyok minna ta kile ani taŋge minit ŋgina kande nane nu sanaig: i ... Pino ande ndin teŋge mine ndakate ŋginaig. ²² Tanjamba sanaig le Hira nu luka Yuda tugum kumba sana: Ye pino ta te-sili ndakit. Tumbran ta tuku taŋgo kame nane pino ande kaŋger ndanaig ŋga sakaig ŋgina le ²³ Yuda nu ndek sakina: Taŋgo kame sine nzumilsinbekaig ŋga agaŋ ndende ta nuŋe kilwa ŋgina. Nu nuŋe piya ye tambim tuku sakit ta ne nu te-sili ndakat ŋgina.

²⁴ Tanjamba minnaig ma ma tambun keŋmba kinaig le nane afu pro Yuda sanaig: Rugan naŋe Tamar nu fare-farekina sulumba kile nu fungul ŋak minit ŋginaig le Yuda ndek nane saniŋgina: Tane kumba ka pino ta tumba te-kilimba pambi piyap le kumwa ŋgina.

²⁵ Nane nu tumba te-kilimam bafunaig le Tamar nu pino ande kukulna le rugan nuŋe Yuda sota kumba sana: Rugan naŋe teŋenmba sakate. Taŋgo nu fungul ye sina ta nu tuku agaŋ ndende noten. Ne sikor muli ŋak te ndumndum te turmba kaŋgerka ŋga sakate ŋgina. ²⁶ Tanjakina le Yuda nu agaŋ ndende ta kaŋgerka katesena sulumba sakina: Pino ta nu son sakate. Ye mbaren. Ye yiŋe kiŋo Sela nu tambim tuku ta tuwe ndaken ŋgina. Tanjamba Yuda nu maŋ Tamar ndoŋ kinye ndakina.

²⁷ Tamar nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumunŋina le nu kiŋo armba kile-patikam tuku ŋgaro

kamusna. ²⁸ Nu kutumba minna le kiŋo ande tuku wai prona le kulat pino tanĝe wai ta tumba muli ande gurgur wai mbol kusna sulumba sakina: Te ta mulum ŋgina kande ²⁹ kiŋo ta wai te-lukina le kiŋo inum ta ambonga prona. Taŋana le kulat pino ta nu sakina: Ne sonndo sambrimba prote ŋgina. Ta tuku nane kiŋo ta nyunu Peres* ŋginaig. ³⁰ Taŋakinaig le maib nuŋe wainu muli gurgur ŋak ta prona le nyunu Sera† ŋginaig.

39

Yosef nu Potifar tuku piro tanĝo minna

¹ Ismael mbal nane Yosef tumba Isip pronaig le Isipnu tanĝo Potifar nu Isip tuku gabat sunĝo kumnemŋge nuŋe wande kulatkade mbal ta kulatka minna ta nuŋge Yosef piyamba tina.

² Yosef nu nuŋe kulat tanĝo tuku wandekŋge minna le Sunĝo nu Yosef sinzaŋna le nu tuku mine mayenu ndo mayok kina le ³ nuŋe kulat tanĝo ta nu tuku piro mayenu ta kaŋgerna sulumba ⁴ nu Yosef tuku garena le Yosef nu nu kumnemŋge pirokina. Taŋamba nu nu tuku wande, wande mbolŋge agaŋ ndende, nu tuku tanĝo kame ta ŋakmba Yosef tuku wai mbolŋge patikina le nuŋge nane kulatkina. ⁵ Taŋana le Sunĝo nu Isip tanĝo ta tuku agaŋ ŋakmba wandekŋge piro mbolŋge nyaro niŋgina le mine mayemba minnaig. ⁶ Taŋamba Yosefŋge nu tuku agaŋ ndende ŋakmba kulatka minna le nuŋe kulat tanĝo ta nu nuŋe agaŋ ndende

* **38:29:** Peres nyu ta tugunu: Sambrimba prote † **38:30:** Sera nyu ta tugunu: Ma tuguramte

ta tuku idus ndana. Nu isukusam tuku ta ndo idusmba minna.

Yosef tuku ngarosu tumail pasi maditaknu ndo. ⁷ Mara ande Potifar piyo nuje nu Yosef kanjermba am kikonj tingina le Yosef sana: Ne ilmaba ye ndonj karpe ngina ta ⁸ nu mbulmba wo ndamba nuje kulat tango tuku piyo nuje ta tenjenmba sana: Yinje kulat tango nu wande te mbolnje aganj ndende njakmba ye tuku wai mbolnje patikina le ye kulatka minet. Nu aganj ande tuku idus ndate. ⁹ Wande te mbolnje tango ande ye li ndayate. Aganj inum ye ngail ndayina. Nenge ndo nu tuku piyo nuje ye ne kulat ndaket. Ta tuku ye ndanjmba manjau njayonu sunjo te ki? Ye sinja Kuate tuku minje lukamba une te kam kumuŋ kuga ngina. ¹⁰ Pino ta mara mindek Yosef te-saimba minanu ta Yosef nu nda womba nu ndonj minam mbulanu.

¹¹ Tanjamba minnaig ma ma mara ande Yosef nu pirokam wandek sinam kina. Ait ta mbolnje piro tango ande mine ndakina le ¹² pino ta manj pro Yosef tuku tawi kuennu silikina ta pakarka biymba sana: Sile karpe ngina kande Yosef nu mbulmba nuje tawi kuennu ta pino ta tuku wai mbolnje kusremba kua ka mayok kina. ¹³ Tanjana le pino ta tawi kuen nu tuku wai mbolnje kusrena ta kanjermba ¹⁴ nuje piro tango kame wike lika saningina: Ai te. Hibu tango ta sine kiko pile-singam tuku sine tugum prona. Nu ye ndonj minam tuku ye tugum prowat le ye sunjomba witiwit le ¹⁵ nu ye tuku wi ismba tawi kusremba kua ka mayok ket ngina. ¹⁶ Tanjamba saninjmba nu tawi ta pilna le minna.

Tango nuje luka prona le ¹⁷ nu wam kubeu

tumba sana: Ne Hibru tango tumba sine tugum prona ta nu ye kiko pileyam tuku ye tugum prowat le ¹⁸ sungomba witiwit le ismba nu tawi kusremba kua ka mayok ket nga sana le ¹⁹ Yosef tuku kulat tango nu piyo nuŋe tuku pasa ta ismba gubra mayena le ²⁰ nu Yosef muliŋtumba wandekŋge pilna le minna. Muli wande ta Farao tuku tango muliŋ kilanu le nane kilmba wandek sinam tanje patikanu le minanu.

²¹ Yosef nu muli wandek sinam tanje minna le Sunjo nu mara mindek nu sinzanmba nyaro mayenu tambinu. Ta tuku muli wande tuku kulat tango ta nu Yosef tuku garena le ²² muliŋ kilanu tango ŋakmba nu tuku wai mbolŋge patikina le nu piro ŋakmba kulatka minna. ²³ Sunjo nu Yosef sinzanba tukunu muli wande tuku kulat tango ta nu Yosef agaŋ ndende kulatkina ta nu idus ndaniŋgina. Agaŋ ndende ŋakmba nu kulatkina ta mine magenaig.

40

Yosef nu kiŋa tugu kukliniŋgina

¹ Mara afu kuganaig le Isip tuku gabat sunjo tuku grep kule kulatkanu gabat nale bret pasokanu gabat ndoŋ nale nakile gabat sunjo Farao tugumŋge maŋau ande mbarnaik le ² Farao nu piro gabat ar ta tuku gubra sunjo tina sulumba ³ nale muliŋ kilmba kame gabat tuku wandekŋge patikina le minnaik. Yosef nu mata muli wande ndui ta sinamŋge minna. ⁴ Tanjamba minnaig ma ma kame gabat sunjo ta Yosef nale tuku kulat tango minwa nga madina.

⁵ Furir ait ande Farao tuku bret pasokanu gabat nale grep kule kulatkanu gabat ndonj nale kinjatinaik ta kinja ta tugunu yimyam. ⁶ Mafena le maratukuk Yosef nu nale tugum prona le nale wamdus sulumba minnaik le nu katesemba ⁷ nale kusnanikina: Tale ndanam tumail pasi kume ngurngurka minik ngina le ⁸ nale ndek sanaik: Sile kinjatik ta andenje sile tuku kinja tugu ta biteknjam tuku mine ndakate nginaik. Tanjakinaik le Yosef ndek nale sanikina: Kuatenje ndo nu sine tuku kinja tugu biteknjam kumun. Tane ye ndonj kubewap le ye isi ngina le ⁹ grep kule kulatkanu gabat ta nu nunje kinjatina ta ndek Yosef kubeu tuna sulumba sana: Ye kinjatumba grep muli ande ye tugumnje minat le kanjerit. ¹⁰ Grep muli ta wainu kenmba. Nu pitik ndo nzumba silo promba alonu mayok ka pitik ndo manderke suluwaig le kanjerkit. ¹¹ Tanjamba ye ndek Farao tuku murko biye njak grep muli alonu afu kilmba waimbi piske likit le kulenu murko sinam ket le murko njak tumba ka Farao tuwit nga Yosef sana.

¹² Tanjaka sana le Yosef nu ismba sakina: Ne tuku kinja tugunu ta tenjenmba. Grep muli wainu kenmba kanjerkat ta mara kenmba tuku. ¹³ Mara kenmba ta kuwaig le Farao nu ne manj te-luka tamngat. Tanjamba nu ne manj nane piro mbolnje palmbimngat. Tanjawa le ne buk Farao tuku grep kule murko njak Farao tumba minna ta ne manj piro ta kamngat. ¹⁴ Ta tuku ne isa. Ne tanjamba mine mayewa sulumba ye idusyumba mina. Ne ye tuku nga Farao sawa le ye muli wandek sinam tenje minet ta ye te-kilimyuwa. ¹⁵ O buk nane ye Hibru mbal tuku kilke mbolnje ye sanzal tanjo

tañañ kuayar tumba te pronaig. Ye Isip kilke te mbolñge minen ta ye mañau ande mbar ndawen. Nane ye ake sinañ mulinjtumba wande te sinamñge pilnaig le ye minet ñgina.

¹⁶ Tanakina le bret pasokanu gabat ta kiña tugu mayenu ta ismba nu suk ndek Yosef sana: Ye mata kiña ande tit ta teñenmba. Ye sambe keñmba kilmba babokit ta sinamñge bret yeki yeki sambe ta liganu ñak. ¹⁷ Sambe keñnu mbolmba babowit ta Farao tuku bret kikoñnu fonfon yeki yeki minaig le sar umañge pro nye suglukaig le kañgerkit ñgina.

¹⁸ Tanakina le Yosef nu kiña ta isna sulumba sana: Kiña ta tugu teñenmba. Sambe keñmba ta mara keñmba tañañ. ¹⁹ Mara keñmba kugawaig le Farao ne tumba te-kilimnuwa le nane ne tuku ñinfok kat puramñgaig. Tanawaig sulumba ne tuku mindesin ta tumba ail darok ande mbolñge taikuwaig le sar umañge pro ne tuku ndem paska nyamñgaig ñgina.

²⁰ Mara keñmba kuganaig le Farao te-pilna tuku pagumba nye sungo ait ta mbolñge nu nuñe gabat kame ta ñakmba wike likina. Tanamba nu mulin kilanu taño ar ta turmba kile-kilimka nuñe gabat kame tumailamñge kile-tidinñina sulumba ²¹ nu grep kule kulatkanu gabat ta mañ luka tumba nuñe piro mbolñge pilna sulumba ²² bret pasokanu gabat ta ndo tumba nuñe kame mbal ñinñina le nanenñe nu tuku ñinfok kat purnaig le kumna. Yosef nu nale tuku kiña tugu kuklinñina ta tañamba ndo kumñgina. ²³ Tanana le grep kule kulatkanu gabat ta nu Yosef idus ndamba ndo gilai mayena.

41

Yosef nu Farao tuku kiņa tugu kukliwe tuna

¹ Bret pasokanu gabat ta balenaig le yar armba kinaig le Farao nu kiņatina sulumba nu Nail kule make mbiņge tiņ minna. ² Nu tanġe tiņ minna le makau butuknu 7 kule sinam tanġe pron-aig sulumba pibi nyumba minnaig le kaņġerkina. ³ Kaņġerka minna le makau nzironġsu prowanu 7 kule sinam tanġe pron-aig sulumba kuasmbi ambonġa prona ta tugumġge kule make mbiņge tiņginaig. ⁴ Taņamba makau nzironġsu prowanu kame tanġe makau butuknu ta kile-ņinke sugluk-inaig. Taņanaig le Farao nu birtekiņġa abonġina.

⁵ Taņamba nu maņ kinyna sulumba maņ lato kiņatumba wit tugu ndindo ta mbolġge alonu 7 kaņġerkina. Nane alonu tikġganu magekinaig. ⁶ Wit tugu ndui ta mbolġge maņ alonu 7 pron-aig ta nane alo pirik-parak ndo ma paknu tuku bubrenuņġe fruņņingina tuku. ⁷ Taņamba wit alo pirik-parak tanġe wit alo tikġganu ta ŋakmba kile-ņinke suglukinaig. Taņanaig le Farao nu abonġa kiņatina ta idusmba minna.

⁸ Mafena le nu kiņa ta tuku wamdus sulumba minna. Taņamba nu Isipnu kila tanġo kagmaikanu mbal ta ŋakmba wike likina le nane promba maņġurkinaig le nu ndek kiņa kilna ta kubeu niņgina ta ande nu kiņa ta tugunu kukliwam tuku mine ndakina.

⁹ Taņamba minnaig le grep kule kulatkanu gabat ta nu ndek Farao sana: Kile ye mbaren ta ne ndoņ sanuņġit. ¹⁰ O buk ne tuku piro tanġo ar sile bret pasokanu gabat ndoņ ne sile tuku

gubra tina sulumba ne sile muliŋ kilmba ka kame gabat tuku wandekŋge patikina le sile minkeŋ. ¹¹ Tanŋe minkeŋ sulumba furir ande mbolŋge sile kiŋatikeŋ. Kiŋatikeŋ ta tugunu yimyam. ¹² Hibru taŋgo mbanzo ande nu kame gabat tuku piro taŋgo nu sile ŋak minna le sile kiŋatikeŋ ta nu kubeu tukeŋ le nuŋge kiŋa tugunu kukliniŋmba sasikina. ¹³ Sasikina ta kumumba mayok kina. Ne ye luka tina sulumba yiŋe piro mbolŋge pilna. Bret pasokanu gabat ta ne tumba ŋinfok kuerka ail mbolŋge taikina ŋgina.

¹⁴ Tanakina le Farao ndek taŋgo afu kukulniŋgina le nane pitik ndo kinaig ka muli wandek sinamŋge Yosef te-mayoknaig. Tananaig le Yosef ndek gigloka tawi mayenu tiŋmba Farao tugum prona. ¹⁵ Prona le Farao ndek nu sana: Ye kiŋa ande ten ta taŋgo ŋakmba nane kiŋa tugunu bitekŋgam kumuŋ kuga le taŋgo ande teŋenmba ye sayat: Ne kiŋa ismba ta ne tugunu bitekŋgam kumuŋ ŋgat le ye isit ŋgina. ¹⁶ Tanakina le Yosef ndek sakina: O taŋgo sunŋo, yeŋge kumuŋ kuga. Kuate nuŋge ndo ne tuku kiŋa tugu bitek mayewam kumuŋ ŋgina le ¹⁷ Farao nu sana: Ye kiŋaten ta teŋenmba. Ye Nail kule make mbiŋge tiŋ minen le ¹⁸ makau butuknu 7 kule sinam taŋge promba kule make mbiŋge pibi nyumba minnaig le kaŋgerken. ¹⁹ Ngumneŋga maŋ makau 7 nzironŋsu prowanu kule sinam taŋge pronaig. Ye buk Isip ma te mbolŋge makau taŋaŋ ande kaŋger ndawen. ²⁰ Makau nzironŋsu prowanu taŋge ndek makau butuknu ta ŋakmba kile-ŋinkinaig. ²¹ Nane kile-ŋinkinaig ta nane ndanyanu sukmba nane

nzironṣu prowanu taṅamba ndo minmba minnaig. Taṅamba kaṅgerken sulumba ye aboṅgen. ²² Kile ye maṅ kinyen sulumba maṅ kiṅaten. Ye wit tugu ndindo mbolṅge alonu 7 kaṅgerken ta alonu sugokanu tikṅganu. ²³ Tugu ndui ta mbolṅge maṅ alonu 7 pronaig ta alonu pirik-parak ndo ma paknu tuku bubrenuṅge fruṅṅina tuku. ²⁴ Kile wit alo pirik-parak taṅge wit alo tikṅganu ta ṅakmba kilmba kile-ṅinke suglukinaig. Ye taṅamba kaṅgeren sulumba kiṅa ta kagmaikade mbal saninṅen ta nane ṅgamukṅge ande kiṅa tugu kuklimba sa ndayina ṅgina.

²⁵ Taṅaka sakina le Yosef ndek Farao sana: Kiṅa armba ta tugunu ndindo ndo. Kuate nu maṅau kam bafute ta ne tumnina. ²⁶ Makau butuknu 7 ta yar 7 taṅaṅ. Wit alo tikṅganu 7 ta mata yar 7 taṅaṅ. Kiṅa ar ta tugunu ndui ta ndo. ²⁷ Makau 7 nzironṣu prowanu ṅgumnṅga pronaig le wit alonu pirik-parak ndo 7 bubre paknuṅge fruṅṅiṅge likina tuku ta teṅenmba. Yar 7 guba suṅgo tuku ait prowamṅgat. ²⁸ Ye buk ne sanit taṅamba ndo Kuate maṅau kam bafute ta ne tumnina. ²⁹ Yar 7 ta sinamṅge Isip kilke te mbolṅge nyamagaṅṅe ndo kumuṅgamṅgat. ³⁰ Yar 7 ta kugawaig le maṅ yar 7 guba suṅgo prowamṅgat. Isip kilke ṅakmba gubak minwaig sulumba nyamagaṅ ṅak ait ta iduse nda. Nane gilainṅamṅgaig. Guba ait suṅgoṅge kilke tugu te ṅayo siliwamṅgat. ³¹ Guba ait ta sonndo ait ṅayonu tukunu taṅgo pino nane maro suṅgo te-silikuwaig sulumba nyamagaṅ ṅak ait ta iduse nda. ³² Kuate nu o buk wam ta kam tuku wamdus kuyarkina. Nu siṅka maṅau ta kamṅgat. Ta tuku ne kiṅa ta tam arna. Mine minemba Kuate nu

wam kame ta kile-mayokkamngat. ³³ Ta tuku ne tanngo ande wamdus kuyar mayenu njak te-silika le nunge Isip ma tugu te njakmba kulatkuwa. ³⁴ Gabat kame afu turmba madininga le nane yar 7 nyamagan sunngomba njak ta sinamnge nane Isip mbal tuku nyamagan njakmba walmba patike likuwaig. Bailkamba tanngo pino nyam tuku ndindo minam tuku. ³⁵ Ne gabat kame ta saninga le nane yar magenu 7 ta tuku wit ta njakmba kile-mangurka patikuwaig sulumba kulat magekuwaig. ³⁶ Guba tuku yar 7 ta Isip kilke mbolnge prowa le Isip tanngo pino nane nyamagan mangurkuwaig ta nyumba nane gubanu kume nda nga Farao sana.

Farao nu Yosef tumba Isip tuku gabat sunngo pilna

³⁷ Farao nu nunge gabat sugo ta ndon pasa ta ismba maye nginaig sulumba ³⁸ nu ndek nane saningina: Tanngo te nu Kuate tuku Guwa njak. Sine tanngo tenen inum animnge te-silikube ngina.

³⁹ Tanjamba nu ndek Yosef sana: Kuate nu nunge miroj wam kame te tumnat. Ta tuku tanngo ande wamdus kuyar mayenu njak ne minit tanjan mine ndakate. ⁴⁰ Kile ye ne tumba yije kilke tugu te tuku gabat sunngo palmbimngit. Yije kuasmbi njakmba nane ne tuku mingge kumnemnge minamngaig. Yenngendo ye gabat sunngo minmba nyu njak mbolnge minamngit. ⁴¹ Kile ye ne tumba Isip kilke tugu te njakmba tuku gabat sunngo madinet ngina. ⁴² Tanjakina sulumba Farao nu nunge waitok yubi ta paska Yosef tuku waitok mbolnge pilna. (Waitok yubi ta gabat sunngo tuku waitok yubi ndo. Farao tuku kuyar njak). Tanjamba nu ndek

tawi mayenu ande tumba Yosef siluk tuna sulumba kalolai mayenu ande golmbi wakeinaig tuku tumba nu tuku ñinfok mbolñge birñeñ tuna sulumba ⁴³ nu ndek Farao dubiknu tuku karis mayenu ta tumba Yosef tuna le nu tambi likina. Kame mbal nane ñgumbeyumba kumbañge saki-naig: Ndin kusrewap o, ndin kusrewap o ñginaig. Mañau ta mbolñge Farao nu Yosef tumba Isip kilke ñakmba tuku gabat sungo pilna.

⁴⁴ Kile Farao nu ndek Yosef sana: Ye gabat sungo Farao ye ne sanet. Isipnu tanjo kame nane nañgine nzalimbi mañau afu ke nda. Nane mañau ande kam idusmba ne kusnanuwaig le ne woka ta nane mañau ta kamñgaig ñgina. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tanjamba nu Yosef tuku nyu kitek tuna ta Safenat-Paneya ñgina sulumba nu pino ande tumba Yosef tuna le tina. Pino ta nyunu Asenat. Mam nuñe nyunu Potifera. Nu Heliopolis tumbran sungo tuku pris minna. Yosef nu yar 30 ñak minna sulumba Farao tuku piro tugu pilna. Nu Farao kusremba Isip tuku ma tugu ñakmba mbol likina.

⁴⁷ Yar magenu 7 ta sinamñge kilke nyamaganñge ndo kumunñgina le ⁴⁸ nu nyamagan ta kilmba tumbran ñakmba tuku nyamagan wandek sinamñge patike likina sulumba tumbran mindek sinamñge wit yeki yeki kile-wandek ke likina. ⁴⁹ Yosef nu wit sungomba mañgurkina ta burnu kumuñ kuga piyalñge fulbul minig tarañ.

⁵⁰ Guba tuku ait ta pro ndamba minna le Yosef piyo nuñe Asenat nu kiño armba kile-patikina.

⁵¹ Tanjana le Yosef ndek sakina: Kuate nu ye sinzanyina le ye yiñe piti ñakmba yiñe ndare tuma tuku mañau ñaigonu ta ñakmba gilaingen ñgina. Ta tuku

nu nuŋe kiŋo mulum ta nyunu Manase* ŋgina.
⁵² Taŋamba nu maŋ lato sakina: Ye kilke piti ten te mbolŋge Kuate nu kiŋo te ye sat ŋgina sulumba kiŋo arnu ta nyunu Efraim† ŋgina.

⁵³ Kile yar 7 nyamagan ŋak ta kuganaig le ⁵⁴ yar 7 guba tuku ait Yosef tuku pasa kumumba tugu pilna le kilke ŋakmba guba sunŋo te-silikinaig. Isip kilke mbolŋge ndo nane nyamagan ŋak minnaig.

⁵⁵ Taŋamba minnaig ma ma Isip mbal nane mata guba sunŋo tinaig sulumba Farao tugum kumba sanaig: Sine nyamaganmbi turka ŋginaig le nu ndek nane saniŋgina: Tane Yosef tugum kape le ndaŋmba satinŋuwa ndeta taŋamba kap ŋgina.

⁵⁶ Guba ta kile sunŋo ŋayomba Isip ma tugu ŋakmba kumunŋina le Yosef nu ndek nyamagan wande ŋakmba talke likina le Isip mbal nane pro wit piyawe likinaig. ⁵⁷ Kilke ŋakmba guba sunŋo tinaig tukunu kilke tugu ŋakmba nane mata wit piyawam tuku Isip kilke mbol Yosef tugum prowe likinaig.

42

Yosef aba kat nuŋe wit piyawam Isip kilke mbol kinaig

¹ Kile Yakob Isipŋge wit minnaig ta isna sulumba nuŋe kiŋo kat nuŋe saniŋgina: Ndaŋam saka tane guba tuku ri ndamba ake minig? ² Isipŋge wit minig ŋga sakade le iset. Tane kumba ka afu piyawap. Kuga ta sine gubanu kumamŋgig ŋgina.
³ Taŋakina le Yosef tuku aba kat nuŋe 10 ta tiŋga

* **41:51:** Manase nyu ta tugunu: Mbar gilainŋen † **41:52:** Efraim nyu ta tugunu: Kiŋo ye sina

wit piyawam tuku Isip kilke mbol kinaig ta ⁴Yakob nu Yosef tuku mambo nuŋe ndinok Benyamin piti ande te-silikikat ŋga nane ndoŋ pilna le ndakina.

⁵ Kanannge guba sungo prona tukunu Israel tuku kiŋo kat nuŋe mbal afu ndoŋ wit piyawam Isip kilke mbol pronaig. ⁶Yosef nu Isip tuku gabat sungo minna tukunu nuŋe wit ŋakmba kulatka piyamba minna. Ta tuku nuŋe aba kat nuŋe nane pro nu tumailamŋe dagol tidronga lokinaig le ⁷Yosef nu nuŋe aba kat nuŋe kanŋerka katesena sulumba nu ndek nane-naneniŋmba ŋerŋerka pasa sangrimbi nane kusnaniŋgina: Tane aniŋge prowaig ŋgina le nane nu sanaig: Sine Kanannge nyamagan piyawam tuku te prowig ŋginaig.

⁸Yosef nu aba kat nuŋe kateseniŋgina ta nane nu kanŋermba wam lislisnaig le ⁹nu o buk kiŋatina ta kile idusmba saniŋgina: Tane ma wam katesewam tuku likade. Tumbran ndaŋ ndaŋ nu kame buwam tuku sanŋri kuga ta kanŋermba likade ŋgina le ¹⁰nane nu sanaig: O tanŋo sunŋo, tanjamba kuga. Sine ne tuku piro tanŋo ndo. Sine nyamagan piyawam prowig. ¹¹Sine tugu ndindo ndo. Sine ma wam katesewam tuku li ndakeg. Sine yabri pasa sa ndaka son pasa sakeg ŋginaig kande ¹²Yosef ndek nane saniŋgina: Kuga. Tane sine tuku kilke tugu te ndaŋ ndaŋ nu kame buwam tuku sanŋri kuga ta kanŋeram prowaig ŋgina. ¹³Tanjakina le nane ndek sakinaig: O tanŋo sunŋo, sine tanŋo ndindo tuku kutu. Mam nu Kanannu. Sine ŋakmba tanŋo 12 ta sine tuku mambo ande kumna. Siŋgine maib fudiŋ kusregeŋ le mam ndoŋ minit ŋginaig kande ¹⁴Yosef ndek nane saniŋgina: Ye sakit not

ndo. Tane ma wam katesewam tuku likade. ¹⁵ Ye katesewam tuku tane tejenmba tagotingamngit. Ye sonndo Farao tuku nyu mbolnge pasa sangri pilewet. Tane tuku maib tangine te nda prowa ta tane njakmba man luka tangine tumbran kine nda. ¹⁶ Tane tuku ande luka kumba ka maib tangine tumba te prowa. Tane afu njakmba muli wande kape le tane son sakade e ko yabrikade ta ye kanjeramngit. Ye sinka Farao tuku nyu mbolnge saket. Maib tangine nda prowa ta ye kila tane ma wam katesewam tuku likade ngina. ¹⁷ Nu tanamba sake denpurmba nane kilmba muli wandek sinamnge patikina le ait kenmba minnaig.

¹⁸ Ait kennu mbolnge Yosef ndek nane saningina: Ye Kuate kumnemnge minmba nu tuku nyu kurauket tuku. Tane ye tuku minge dubiwap ta tane maye minamngaig. ¹⁹ Tane son pasa sakade ndeta tane tuku ande muli wandek sinam tenge minwa le tane afu njakmba tangine wit piyanaig ta kilmba ka tangine kuasmbi gubak tawondo minig ta ningap. ²⁰ Tanamba tangine maib tangine fudin ta tumba ye tugum rowap. Tanawap le ye tane son sakade ta kanjermba ye tane baletinge nda ngina.

²¹ Tanakina le Yosef aba kat nuje nangine nangine tejenmba sakinaig: Son. Sine singine mironj singine maib tumba njayo siligenj le nu wamdus fagka sarsarka ye turyap e ngina ta sine ismba nda isanu sukgenj. Wam ta tuku kile sine piti teg nginaig. ²² Tanakinaig le Ruben ndek sakina: Ye o buk satingen: Singine maib njayo sili ndawap ngen ta tane ye tuku pasa nda isnaig. Kile ndare ta lafunu piti teg ngina.

²³ Yosef nu nane tuku pasa ta kagmanja minna

ta aba kat nuŋe nane katese ndanaig. Ta ndaŋam? Yosef nu nane ndoŋ Hibuŋ pasa ndatina. Nane pasatanu le pasa mbilam taŋgo andeŋge pasa mbilmba Yosef aba kat nuŋe sanaŋganu.

²⁴ Kile Yosef nu nane kusreka ka malmmbikina. Nu malmmbi denŋpurmba maŋ pro nane ndoŋ pasatumba minna sulumba Simeon madimba aba kat nuŋe tumailamŋge ndaleka kusnaig.

Yosef aba kat nuŋe luka Kanan kinaig

²⁵ Kile Yosef ndek nane afu wam pagukina le nu tuku pasa dubimba aba kat nuŋe tuku bek ta wit fuluknye likinaig sulumba nane tuku ndametiŋ mata luka wit bek sinam taŋge sigrikaig. Taŋanaig sulumba nyamagaŋ afu ndinŋge nyam tuku turmba niŋginaig. ²⁶ Taŋanaig le aba kat nuŋe nane wit piyanaig ta kilmba naŋgine doŋki kame mbolŋge patikinaig sulumba kinaig kumba ka ²⁷ furirna le kinyanu ma ande mbol promba nane tuku ande nuŋe doŋki tuku nyamagaŋ kilam saka nuŋe bek talka mambilna kande nuŋe ndametiŋ bek sinam taŋge minnaig le kaŋgerkina. ²⁸ Kaŋgerkina sulumba aba kat nuŋe wika sanaŋgina: Ai te. Ye tuku ndametiŋ luka sigrikaig te ŋgina. Taŋakina le nane wamdus fulilka kuru-kuruka naŋgine naŋgine sakinaig: i ... Kuate nu ame maŋau sine mbolŋge teŋenmba kat ŋginaig.

²⁹ Nane ndek kumba ka Kanan kilke mbol promba mam naŋgine tugum kinaig sulumba wam ŋakmba ta nu kubeu tumba sakinaig: ³⁰ Isip tuku gabat suŋgo ta ŋerŋerka pasa saŋgrimbi sine ndoŋ pasatina sulumba tane ma wam katesewam tuku likade ŋgina le ³¹ sine lafumba sakigen: Sine

ma katesewam tuku mbal kuga. Sine son pasa ndo sakeg. ³² Sine tanjo ndindo tuku kutu. Sine njakmba tanjo 12 ta mambo ande kumna le sine tuku maib fudin kile mam ndon Kanannge minit nga sagen le ³³ tanjo ta nu sakina: Tane son sakade e ko kuga ta ye kanjeramngit. Tane ande ye ndon minwa le tane afu njakmba wit kilmba ka tangine kuasmbi gubak tawondo minig ta ningap. ³⁴ Tanjamba tangine maib tangine tumba ye tugum prowap le tane ma katesewam tuku mbal kuga tane son pasa sakade ta ye kanjeramngit. Tane tanjapaw le ye tangine aba tangine paska luka tane tingi le tane tenge ndo nyamagan piyamba minap nga sasingina nginaig.

³⁵ Nane tanjamba mam nangine sanaig sulumba nangine bek wit njak ta kutuningmba nangine pale fat yimyam ndametin njak njak ta kanjerka mam nangine ndon kuru kuru sungo tinaig sulumba ³⁶ mam nangine ndek saningina: Tane ndanam saka yiye kiyo kame njakmba kile-ngisikade e? Yosef buk ngisikina. Simeon kile man ngisikat. Kile tane man Benjamin tumba kambim tuku sakade. Ye sonndo piti sunjomba kile-sigliket ngina.

³⁷ Tanakina le Ruben ndek mam nuje sana: O mam, ne isa. Ye Benjamin nda tumba ne tugum luka prowi ndeta ne yiye kiyo ar ta bale fara. Sine kumba yenje Benjamin kulatki sulumba man luka ne tugum prowanngit ngina le ³⁸ Yakob nu sana: Yiye kiyo ta tane ndon kine nda. Aba nuje buk kumna. Kile nu nuje ndo minit. Nu mata ndinngge piti ande te-silikikat. Ye buk saibo pilen. Nu kumwa ta tane ye tuku ngamungal kuerkap le

ye wamdus tatrukuwa le kumamngit ngina.

43

*Yosef aba kat nuŋe nane Benjamin tumba luka
Isip kilke mbol kinaig*

¹ Kile Kananŋe guba ait ta sunŋokina le ² Yakob tuku kuasmbi wit Isipŋe kilnaig ta buk nye suglukinaig sulumba Yakobŋe kiŋo kat nuŋe kukulningina le maŋ luka nyamagan piyawam tuku Isip kuwaig ngina. ³ Tanakina le Yudaŋe nu sana: Mam, sine buk ne pasa sanigen ta Isip tuku gabat sunŋo ta nu sine kanŋerka ŋerŋerka pasa sangrinu sasingina. Nu sakina sine maib tumba kine ndakube ta nu sonndo sine kanŋerke nda. ⁴ Ne siŋgine maib fudiŋ ta ngail ndaka ta sine maŋ kumba ka ne tuku nyamagan afu piyaningamngig. ⁵ Kuga ta sine kine nda. Isip tuku gabat ta nu buk sakina sine maib nda tumba kab ta nu sine kanŋerke nda nga mam nuŋe sana.

⁶ Tanakina le Israel ndek sakina: Tane ndanam tuku gabat sunŋo ta mambo tanŋine tuku sanaig le ye kile piti sunŋoyate ngina le ⁷ nane ndek nu sanaig: Tango ta nu sine kusnasiŋmba lok ndeka minna sulumba nu sine tuku tugu mata kusnanŋina le sine maŋau ke fugugen. Ne tuku mata kusnanŋina. Nu teŋenmba sakina. Tane mambo tanŋine ande minit e ko kuga ngina. Tanakina le sine nu sagan. Nu siŋgine mambo tumba nu tugum kambim tuku ta sine kila kande nu sa ndagen kande nginaig.

⁸ Tanakinaig sulumba Yuda nu maŋ mam nuŋe sana: Mam, Benjamin sine ndoŋ kukula le yeŋge

kulatki. Ne tanjawa le sine kile ndo kanjig. Tanjamba sine gubanu kume nda. ⁹ Ye nu kulat maye ndamba luka tumba pro ndawi ndeta piti ta ye mbolnge minmba minamngat. ¹⁰ Sine dal ndakigenj kande sine buk Isip kilke mbol kumba lukam argenj kande ngina.

¹¹ Tanjamba sana le Mam nanjineŋge nane saniŋgina: Tanjamba ndeta tane siŋgine nyamaganj magenu kikonu afu kilmba sigrika gabat sunjo ta tambim tuku kilmba kape. Grep alonu pagranu, nguimzanj kulenu, aganj ndende mundur magenu afu ta njakmba kilmba kape sulumba kanair alonu pistasio le amon afu turmba kilmba kumba nu tape. ¹² Tane ndametiŋ soŋ amboŋga nyamaganj tuku kilnaig ta kilmba manj nyamaganj kitek tuku ta ulendimba kilmba manj luka kape. Nane mbarmba ndametiŋ ta luka sigrikinaig inde. ¹³ Mambo tanjine te tap sulumba pitik tango ta sota luka kape. ¹⁴ Kuate Sanjri Njajo nuŋge tanjo ta wamdus biye mbilwa le nu tane sinatiŋmba Benyamin nale aba tanjine ande ta turmba manj patikuwa le luka prowap. Yiŋe kiŋo kame njakmba ngisikuwaig ndeta tanaig ta Kuate nuŋe aganj ngina.

¹⁵ Tanjakina le Israel tuku kuasmbi nane Isip gabat tuku gare tambim tuku aganj ndende ta kilmba ndametiŋ armba ta turmba kilmba Benyamin tumba Isip kilke mbol kinaig ka tanje Yosef tugum pronaig. ¹⁶ Yosef nu ndek mambilmba aba kat nuŋe Benyamin turmba kanjerka nuŋe wande kulatkanu tanjo ta sana: Ne tanjo kame te kilmba yiŋe wande mbol kaye. Nane ki mbol ye ndonj isukusamngig. Ne kumba ka

agaŋmor ande balemba kuapika ŋgina. ¹⁷ Tanakina le piro taŋgo ta Yosef pasatina ta kumumba kina. Nu nane ta kilmba Yosef tuku wande mbol kinaig le ¹⁸ nane kuru-kuruka tejenmba idusnaig: Ndametiŋ buk nyamagaŋ piyageŋ ta luka sigrikinaig ta tuku sine kilmba wande te mbolŋge patikate inde. Ngilaiŋge nane sine ndoŋ kame bumba sine tuku doŋki kilamŋgaig. Tanawaig le sine nane tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋga idusnaig.

¹⁹ Tanamba idusmba nane kumba ka Yosef tuku wande kulatkanu gabat ta tugum kumba sanaig: ²⁰ O taŋgo suŋgo, sine buk pro teŋge nyamagaŋ piyageŋ sulumba ²¹ kumba ka furirna le kinyam saka ndinŋge sine bek miŋgenu talka sine siŋgine ndametiŋ ta ŋakmba kaŋgerkigeŋ. Kile sine ndametiŋ ta maŋ kilmba lukig sulumba ²² ndametiŋ kitek afu turmba nyamagaŋ piyawam tuku kilmba prowig. Imaŋge ndametiŋ ta luka sigrikina ta sine gilai ŋginaig. ²³ Tanakinaig le piro taŋgo taŋge ndek nane saninŋina: Tane ta tuku kuru-kuruka wamdus suŋgo te ndakap. Tane tuku Mbara, mam taŋgine tuku Mbaraŋge maŋau ta kina kande. Tane tuku ndametiŋ ambokok ta yeŋge buk kilen ŋgina. Tanamba nu kumba ka Simeon tumba prona.

²⁴ Kile nu ndek nane kilmba Yosef tuku wandek sinam kina sulumba nu kule kilmba nane niŋgina le kupe minyaŋginaig. Tananaig le nu doŋki kame ta nyamagaŋ niŋge likina le nyinaig. ²⁵ Tanamba nane ki mbol Yosef ndoŋ isukusam tuku pasa ta ismba nane Yosef gare tambim tuku agaŋ ndende kilmba pronaig ta kilmba kuaneka ²⁶ wande mbol

tanje minnaig le Yosef prona le nane gare tambim tuku agan ndende ta kilmba Yosef tugum kinaig sulumba nu tugumnge dagol tidronga lokinaig le ²⁷ Yosef ndek nane kusnaniḡina: Tane ḡakmba mage minig e ko kuga ḡgina sulumba maḡ lato kusnaniḡina: Mam saibo tanḡine buk ye sayinaig ta nu maye minit e ḡgina le ²⁸ nane nu sanaig: Ne tuku piro tanḡo sine tuku mam ta maye minit ḡginaig sulumba maḡ dagol tidronga nu tugum tanje lokinaig.

²⁹ Kile Yosef nu mambilmba mambo nuḡe Benjamin kanḡermba sakina: Tane tuku mambo fudiḡ tane buk ye sayinaig ta not e ḡgina sulumba maḡ sakina: O kiḡo, Kuate nu ne make pilmba sinzaḡnuwa ḡgina. ³⁰ Tanḡakina sulumba Yosef nu mambo nuḡe tuku wamduḡ tatruka ḡin tugu malmbi prona le nu nane kusreka nuḡe wandek sinam kumba kuirka malmbikina. ³¹ Malmbike denḡurmba nu tumail paḡi minyanḡina sulumba ḡgamuḡgal wamduḡ tatrulina ta tomba luka nane tugum prona sulumba nuḡe piro tanḡo kame ta sanḡina le nyamagaḡ wakeika patikinaig. ³² Nane Yosef tuku nyamagaḡ kilmba mbain inum mboluḡe patikinaig sulumba aba kat nuḡe tuku nyamagaḡ ta mbain inum mboluḡe patikinaig. Isip mbal afu Yosef ndoḡ minnaig ta nane mata mbain yamokuḡe isukusnaig. Ta ndaḡam? Isip mbal nane Hibru mbal talaniḡmba ake agaḡ tanḡaḡ ḡga nane ndoḡ tuma isukuse ndakanu.

³³ Yosef tuku aba kat nuḡe ta nane isukusam tuku mbili mboluḡe ina kat nanḡinenḡe kile-patike likinaig ta kumumba nane kile-minyokinaig. Kiḡo mulum mboluḡe kumba ka kiḡo ḡgrimbik

mbolŋge tiŋgina. Taŋanaig le nane maŋau kinaig ta kaŋgermba nane naŋgine naŋgine muŋgu kaŋgerka wamdus sulumba minnaig. ³⁴ Taŋamba minnaig le piro taŋgo kame ta nane nyamagaŋ afu Yosef tuku isukusanu mbili mbolŋge patikinaig ta kilmba pro nane niŋginaig sulumba nane Benyamin tuku nyamagaŋ suŋgomba taŋgo 5 tuku nyamagaŋ taŋaŋ patikinaig. Taŋamba nane Yosef ndoŋ isukusmba kule nyumba gare-gareka minnaig.

44

Murko ŋgisikina

¹ Nane isukuse denpurnaig sulumba Yosef nu wande kulatkanu gabat ta wam pagumba sana: Nane kambim tuku ta idusmba nyamagaŋ fuluknye niŋmba nane tuku bek nduik nduik sinamŋge ndametiŋ ta mata luka sigrika. ² Taŋawa sulumba ye tuku murko silwa ta tumba kiŋo ŋgrimbik ta tuku bek sinam siriwa sulumba ndametiŋ wit piyawam tuku ta turmba sigrika ŋgina. Taŋakina le Yosef tuku piro taŋgo ta nu taŋamba ndo kina.

³ Mafena le maratukuk tiŋga piro taŋgo taŋge nane kukulniŋgina le nane doŋki kilmba kinaig. ⁴ Nane tumbraŋ suŋgo ta kusremba masken ndakumba minnaig le Yosef nu wande kulatkanu gabat ta kukulmba sana: Ne paten tiŋga nane kuasmbi kagig ta ŋgumnem dubika kaye. Ne kumba ndinŋge nane kaŋgerkumba ndeta teŋenmba saniŋga: Ndaŋam tuku tane maŋau mayenu kig ta idus ndamba maŋau ŋayonu kaig? ⁵ Tane ndaŋam saka yiŋe gabat tuku murko silwa ta kuayar taig?

Nu murko tambu kule nyate tuku. Murko tambu manjau ngumnenja prowam tuku katesete. Ne ka tanjamba nane saningina ngina.

⁶ Yosef tuku piro tango ta kumba ka ndinnye nane kanjerkina sulumba nu Yosef tuku pasa ta nane saningina le ⁷ nane ndek sakinaig: O gabat sungo, ne ndanam tuku njernjerkate? Sine manjau ande tanjawan kumu kuga. ⁸ Sine ndametinj o buk bek sinamnye kanjerkigen ta kilmba luka Kanan kilke mbolnye progen ta ne kila. Ne ndanam sine gabat nane tuku silwa ko gol kuayarig nga iduste? ⁹ O gabat sungo, ne murko ta ima tuku bek sinamnye kanjermba tumba ndeta nunye ndo kumwa le sine njakmba ne tuku piro tango tanjan minbe nginaig. ¹⁰ Tanjakina le piro tango ta lafumba saningina: Tane sakade ta maye ta ye ima tuku bek sinamnye murko ta te-siliki ta nunye ndo ye tuku piro tango minwa le tane afu njakmba luka kape ngina.

¹¹ Tanjakina le nane pitik ndo nanjine bek kame ta paska ibennye patike likinaig sulumba nane bek minjenu talke likinaig. ¹² Tanjanaig le Yosef tuku piro tango ta nu murko ta bek mindek sinamnye sotina. Nu kinjo mulum ta tuku bek sinamnye tugu pilmba kumba ka kinjo ngrimbik mbolnye tingina. Tanjamba Benyamin tuku bek sinamnye murko ta te-silikina. ¹³ Tanjana le aba kat nuje ta nane ndek wamdu pitiningina le nane nanjine tawi ta njakmba kat fetfetmba aganj ndende njakmba donji mbol patika luka Isip kinaig.

¹⁴ Tanjamba Yuda nane luka kumba ka Yosef tuku wande mbol pronaj. Yosef nu wande mbol tanje minna le nane kumba ka nu tugum promba nu

tuku tumailamŋge lokinaig le ¹⁵ Yosef nu nane saningina: Tane ndaŋaig? Tane idusde ye wam kuirok minig ta ye kila palmbim kumuŋ kuga ŋga idusde e ŋgina. ¹⁶ Taŋakina le Yuda lafumba nu sana: O gabat sunŋo, sine ndaŋmba pasa lafube? Sine ndaŋmba mbar te lafumba wakeibe? Ku-atenŋe sine tuku une ta buk te-mayokat. Ta tuku o gabat sunŋo, taŋgo murko tat taŋge ndo nu ne tuku sanzal mine nda. Sine ŋakmba ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋgina. ¹⁷ Taŋamba sana le Yosef ndek sakina: Kuga. Ye taŋamba ke nda. Taŋgo murko tat ta nuŋge ndo ye tuku sanzal minwa le tane afu ŋakmba luka mam taŋgine sota kape. Ye tane ndoŋ pasa kuga ŋgina.

Yuda nu Benyamin tuku ma tumba sanzal minam tuku sakina

¹⁸ Taŋakina le Yuda ndek Yosef tugum kina sulumba sana: O gabat sunŋo, ne Farao suk minit. Ne ye tuku gubra te ndaka ye tuku pasa te isa. ¹⁹ Ne o buk teŋenmba sine kusnasingina: Tane mam ŋak e ko mambo taŋgine ande ŋak e ŋga kusnasingina le ²⁰ sine lafumba sanigen: Sine mam ŋak. Mam nu saibonu. Maib mbanzonu mata minit. Mam buk saibo pilna sulumba kiŋo ŋgrimbik ta te-pilna. Aba nuŋe ta nu o buk kumna. Kile nu nuŋe ndo ina nuŋe tuku kiŋo minit. Mam nu tuku kume purte ŋga sanigen. ²¹ O gabat sunŋo, ne teŋenmba sine sasingina: Tane taŋgine mambo fudiŋ ta tumba prowap le ye kaŋgeri ŋgina le ²² sine ne tuku pasa teŋenmba lafugen: Kiŋo ta nu mam kusrewam kumuŋ kuga. Nu mam kusrewa ta mam nu kumamŋgat ŋgigen le ²³ ne ndek sakina: Mambo

tanjine ndaprowa ta ye mañ tane kanjertinje nda nga sakina. ²⁴ Ne tanjakina le sine mañ luka mam sota kagenj sulumba mañau ne sakina ta ñakmba mam ndonj wam kubegenj le nu isna.

²⁵ Tanjamba ñgumnenja mam ndek sasinja: Tane mañ luka kape sulumba nyamaganj fudinjo piyamba kilmba luka te prowap ñgina le ²⁶ sine nu sagenj: O mam, sine mañ luka kambim kumunj kuga. Sijnine maib fudinj te nu sine ndonj ndakuwa ta sine gabat ta tuku am mbol prowam kumunj kuga. Maib fudinj te sine ndonj kuwa ta sine kanjig ñgigenj le ²⁷ mam nu tenenmba sasinja: Yinje pino ta nu kinjo armba ndo kile-patikina ta tane kila. ²⁸ Ande buk ye kusreyina le kile ye nu ndakanjeret. Aganjmor ñguikoknje balena le kumna. ²⁹ Tane kile ande te tumba kape le nu kumwa ta tane ye tuku ñgamunjal kuerkap le wamdus tatrakuwa le ye kumamngit. Ye buk saibo pile mayewit nga sasinja.

³⁰⁻³¹ O tanjo sunjo, ye kinjo te kusremba ake luka mam tugum prowi ta nu maib fudinj te ndakanjerwa sulumba kumamngat. Nu tuku ñgamunjal ta ñakmba kinjo te mbolnje ndo kume pur mayete. Sine tuku mam nu saibo pile mayena. Sine kinjo te ndonj ndakab ta mam tuku wamdus kuerkuba le nu wamdus tatrakuwa le kumamngat. ³² Ye mata tenenmba mam sawen: Ye kinjo te tumba luka ne tugum pro ndawi ndeta piti ta ye mbol minmba minwa le kumamngit nga nu sawen. ³³ Ta tuku ye kinjo te tuku ma tumba tenje ne tuku sanzal mini le ne nu ndo pitaiwa le aba kat nuje ndonj luka mam sota kuwaig. ³⁴ Kinjo te ye ndonj luka ndakuwa ta ye luka mam

tugum kambim kumuŋ kuga. Piti ta ye mam mbol kaŋgeram mbulit ŋga Yosef sana.

45

Yosef nu nuŋe ŋgaro te-mayokna

¹ Yosef nu Yuda pasatina ta ismba ŋgamuŋgal tatrakina le nuŋe piro mbal am mboluŋge parewam fugumba nu ndek wi kuenka sakina: Tane piro taŋgo ŋakmba kilmba kilim kape ŋgina. Taŋamba nu nuŋe ndo aba kat nuŋe ndoŋ minna sulumba nu ndek nane saniŋgina: Ye Yosefuŋge. Tane tuku maib taŋginenŋe ŋgina. ² Taŋakina sulumba Yosef ndek malmbi sunŋona le Isip mbal malmbi ta isnaig sulumba ka Farao tuku wande tuma mbal kubeu niŋginaig le isnaig.

³ Kile Yosef ndek aba kat nuŋe saniŋgina: Ye Yosefuŋge. Ye tuku mam minit e ko kumna ŋgina kande aba kat nuŋe nane kuru-kuruka wamduŋ fagka nu tuku pasa lafuwam fugunaig le ⁴ Yosef maŋ lato saniŋgina: Tane dirka ye tugum te yalpe ŋgina le nane dirka nu tugum kinaig le nu ndek nane saniŋgina: Ye Yosefuŋge. Ye tane tuku maib taŋginenŋe. O buk tane ye tumba Midian mbal tugumuŋge ye piyayinaig le tumba Isip pronaig ta ⁵ kile tane wam o buk ye mboluŋge kinaig ta tuku wamduŋ piti ndatiŋguwa. Taŋgine taŋgine wamduŋ ndagari ndatiŋguwa. Tane kumbekaig ŋga Ku-ateŋge ye tumba te-amboyina. ⁶ Kile yar arnu guba ait sunŋo ma tugu te biyit ta guba tuku yar ⁵ turmba minig. Taŋawa le taŋgo piro mboluŋge nya-magaŋ ande tumba nye nda. ⁷ Ku-ate nu tane kumbekaig ŋga ye tane tugumuŋge te-amboyina. Tane

ngamuknge sunḡomba abo ḡak minap ḡga nu taḡana.
⁸ Ta tuku tanenḡe ye pilnaig le ye tumberaḡ te pro
 ndawen. Kuga. Kuatenḡe ye pilna le ye te prowen.
 Nunḡe ndo kina le ye Farao tuku mam nunḡe taḡaḡ
 minet. Yenḡe ndo nu tuku piro mbal nunḡe wande
 mbolḡe mine likade ta kulatket. Yenḡe ndo ye Isip
 ma tugu ḡakmba tuku gabat sunḡo. ⁹ Ta tuku kile
 tane pitik ndo luka kape ka mam tenḡemba sawap:
 Kiḡo naḡe Yosef tuku pasa ta tenḡemba. Kuatenḡe
 ye Isip ma ḡakmba tuku gabat madiyina tukunu
 ne dal ndaka braiḡ ndo ye tugum te prowa. ¹⁰ Ne
 pro Gosen ma tugu tenḡe ye patuyumba minyoka.
 Ne, naḡe kiḡo kame, naḡe wa kat naḡe, naḡe sipsip
 meme makau naḡe aḡaḡ ndende ḡakmba turmba
 kilmba ye tugum prowa. ¹¹ Ne Gosen ma tugu
 tenḡe minyoka le ye ne kulatkamḡgit. Guba tuku
 yar 5 turmba minig ta ye ne, naḡe kuasmbi, naḡe
 aḡaḡmor ḡakmba gubanu ndakumwaig ḡga iduset.
 Tane taḡamba ka mam sawap ḡgina.

¹² Taḡakina sulumba Yosef maḡ lato nane
 saniḡgina: Tane ḡakmba yiḡe aba kame yiḡe maib
 Benyamin kile tane ye kateseyade. Ye Yosefḡe,
 ye kile tane ndoḡ pasatet te ka mam sawap.
¹³ Tane ka mam tenḡemba sawap. Ye kile Isip
 mbal ḡgamukḡge nyu sunḡo ḡak minet. Wam
 ḡakmba tane kaḡgerkaig ta turmba mam sawap.
 Tane braiḡ kape ka nu tumba luka te prowap ḡga
 saniḡgina.

¹⁴ Taḡaka saniḡgina sulumba Yosef ndek
 mambo nunḡe Benyamin bagailmba malmbikina
 le Benyamin mata aba nunḡe bagail ndiḡmba
 malmbikina. ¹⁵ Taḡamba Yosef nu ndek aba kat

nunje njakmba bagailnijnmba mumunijnmba nane ndonj malmbikina. Malmbi denjpurna le nane nu ndonj pasa-pasakinaig.

¹⁶ Yosef tuku aba kat nunje pronaig pasa ta nane afu ismba ka Farao tuku wande mbolnje sakinaig le Farao nunje gabat sugo nane njakmba pasa ta ismba gareningina le ¹⁷ Farao ndek Yosef wika sana: Ne nane aba kat nane saninga le nangine aganj ndende kilmba donji mbol patika luka Kanan kilke mbol kuwaig. ¹⁸ Nane ka nangine mam nangine tumba nangine kuasmbi njakmba kilmba ye tugum te prowaig. Yenje nane kilke ande mayenu ndo Isipnje serningamngit. Tanjawi le nane ma ta mbolnje minmba nyamaganj magenu sunjgomba kilmba nyumba minamngaig. ¹⁹ Ne nane saninga le Isip tuku karis afu nangine pino kutu kilmba yalmbim tuku turmba kilmba kuwaig sulumba mam nangine tumba te prowaig. ²⁰ Nane aganj ndende Kanan kilke mbolnje kusrekamngaig ta tuku wamdus piti ndaninguwa. Ye nane kilke mayenu ande Isipnje serningamngit nga Yosef sana.

²¹ Israel tuku kinjo kat nunje nane Farao sakina tanjamba ndo kinaig le Yosef ndek Farao tuku minje dubimba karis afu ningina. Tanjamba nu nyamaganj afu ndinje nyam tuku turmba nane ninmba ²² tawi magenu ndui ndui aba kat nunje ningina sulumba nunje mambo nunje Benyamin ndametinj sonj 30 tuna sulumba tawi magenu 5 turmba kile-tuna. ²³ Tanjamba Yosef nu ndek Isip tuku aganj ndende mage mage mam nunje tambim tuku kilmba donji 10 ta mbolnje patikina su-

lumba donki 10 afu ta mbolnge wit bret nyamagan yeki yeki ndinnye nyam tuku patikina le turmba kilmba kinaig. ²⁴ Tanamba Yosef nu aba kat nuje kukulningina le kambim bafunaig le nu ndek wam paguka saningina: Tane kumba ka ndinnye kua-leyau ndakap ngina.

²⁵ Nane Isip kusremba kumba ka ka mam nangine Yakob tugum Kanan kilke mbol pronaig sulumba ²⁶ sanaig: Yosef kume ndakina. Kile nu minit. Isip ma tugu njakmba nuje kulatkate nginaig. Tanakinaig ta pasa ta mam nangine tuku wamdus ulmba sili ndana. ²⁷ Tanana le nane Yosef pasa sakina ta njakmba nu kubeu tunaig le nu ismba karis afu nu tumba Isip kambim tuku Yosefngge patikina ta kanjerkina sulumba nu ndek gare-gareka sakina: ²⁸ Sonndo. Ye tuku kinjo Yosef abo minit. Kile ye piti kugatok. Ye kumba ka nu kanjeri sulumba ndo kumamngit ngina.

46

Yakob nuje gageu kilmba Isip kilke mbol kina

¹ Israel nu agan ndende njakmba kuane denpurna sulumba mam nuje Isak tuku Mbara atraukam Berseba tumbrañ kina. ² Furir ta mbolnge nu kinjatanu suk Kuatenge Yakob tugum promba wika sana: Yakob, Yakob ngina le nu woka sakina: Ye minet te ngina. ³ Tanakina le Kuate nu ndek sana: Ye Kuate. Ye mam naje tuku Mbara. Ne Isip kilke mbol kambim tuku kuru kuru ndaka. Yenge ki le ne tuku wa kat naje tuku kuasmbi tugekamngaig. ⁴ Ye ne ndon Isip kanjik. Tanamba ngumnennga ye ne tuku wa kat naje tuku kuasmbi kilmba man luka

te prowamngit. Yosef nu ne ndoŋ minmba ka ne kuma le nuŋe ne tuku am tukulningamngat ŋgina.

⁵ Yakob nu Berseba tumbraŋ kusrena le nuŋe kiŋo kat nuŋe nu tumba naŋgine kutu kame fonfon naŋgine pino kame ŋakmba kilmba karis nane kilam tuku Faraonŋe patikina ta mbolŋge patiki-naig. ⁶ Taŋamba nane makau kilmba agaŋ ndende afu Kananŋe kilnaig ta turmba kilmba Isip ki-naig. Yakob nu nuŋe kutu kame ⁷ wa kat nuŋe ta ŋakmba kilmba kina.

Yakob tuku kuasmbi 70

⁸ Israel nuŋe kuasmbi kilmba Isip kilke mbol kina ta nane tuku nyu naŋgine ta teŋenmba.

Kiŋo mulum ta nyunu Ruben. ⁹ Ruben tuku kiŋo kame ta Hanok, Palu, Hesron, Karmi.

¹⁰ Simeon tuku kiŋo kame ta Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Sohar, Saul. Saul nu Kanannu pino ande ndoŋ tinaik.

¹¹ Levi tuku kiŋo kame ta Gesron, Koat, Merari.

¹² Yuda tuku kiŋo kame ta Er, Onan, Sila, Peres, Sera. (Er le Onan nale Kananŋe kumnaik). Peres tuku kiŋo armba. Ande nyunu Hesron ande Hamul.

¹³ Isakar tuku kiŋo kame ta Tola, Pua, Yasub (nyunu ande Yob), Simron.

¹⁴ Sebulun tuku kiŋo kame ta Seret, Elon, Yalel.

¹⁵ Yakob tuku kiŋo kame ⁶ ta ŋakmba Lea ndoŋ Mesopotamia kilke mbolŋge minmba kilepatikinaik. Nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Dina. Lea tuku kiŋo kame wa kat nuŋe ta ulendimba 33.

¹⁶ Gat tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Sefon, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arod, Areli.

17 Aser tuku kiŋo kame ta Imna, Iswa, Iswi, Beria. Kulim nanŋine nyunu Sera. Beria tuku kiŋo kat nuŋe ta Heber le Malkiel.

18 Nane 16 ta ŋakmba Yakob tuku ndare. Yakob nu Zilpa ndoŋ Gat le Aser kile-patikinaik. (Zilpa nu piro pino ande Labanŋe kulim nuŋe Lea tuna tuku).

19 Yakob piyo nuŋe Rahel tuku kiŋo armba ta Yosef le Benyamin.

20 Yosef nu Isipnu pino Asenat tina sulumba kiŋo armba kile-patikina ta Manase le Efraim. (Asenat nu Potifera tuku kulim nuŋe. Potifera nu Heliopolis tuku pris gabat).

21 Benyamin tuku kiŋo kat nuŋe ta tenenmba. Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim, Art.

22 Nane 14 ta ŋakmba Yakob le Rahel tuku ndare.

23 Dan tuku kiŋo ta nyunu Husim.

24 Naftali tuku kiŋo kat nuŋe ta Yasel, Guni, Yeser, Silem.

25 Nane 7 ta Yakob tuku ndare. Yakob nu Bila ndoŋ Dan le Naftali kile-patikinaik. (Bila nu piro pino ande Labanŋe kulim nuŋe Rahel tuna tuku).

26 Yakob nuŋe ndare ŋakmba kilmba Isip kina ta ulendimba 66. Nuŋe rukan kat nuŋe ta turmba kilmba kina. 27 Yosef nu kiŋo armba Isipŋge kile-patikina. Ta tuku Yakob tuku kuasmbi ta ulendimba 70 kile Isipŋge minnaig.

Yakob nu nuŋe gageu ndoŋ Isipŋge minnaig

28 Yakob nu Yuda kukulna le nu ambonŋa kumba ka Yosef sawa le pro Gosenŋge mam nuŋe kanŋeram tuku ŋgina. Tanŋakina le Yakob tuku

kuasmbi ka Gosenṅge pronaig le ²⁹Yosef nu ismba karis ponḡa kumba ka Gosenṅge mam nuṅe te-silikina sulumba nu mam nuṅe tugum promba pitik ndo mam nuṅe bagailmba malmbi didika mine kuenna. ³⁰Malmbi deṅpurna le Israel ndek Yosef sana: Ye ne abo minit ta kaṅgernet. Kile ye kumi ndeta maye ṅgina.

³¹Kile Yosef ndek aba kat nuṅe mam nuṅe tuku kuasmbi ṅakmba wam paguka saniṅgina: Ye kile ka Farao teṅenmba sawamṅgit. Yiṅe aba kame mam tuku kuasmbi Kananṅge minnaig ta kile prowaig. ³²Nane sipsip makau kulatkade tuku. Nane naṅgine sipsip makau agaṅ ndende ṅakmba kilmba prowaig ṅga nu sawamṅgit. ³³Farao ndek tane wika kusnatiṅmba tane ame piro kade tuku ṅguwa ndeta ³⁴tane nu teṅenmba sawap: O gabat sunḡo, sine buk fonfon ndo agaṅmor kulatka pirokigeṅ ta kile mata sine taṅamba ndo piroka minmba mineg. O buk siṅgine wa mbuṅ kame pirokinaig taṅamba keg. Tane taṅamba sawap ta nu tane mapekuwa le Gosen ma mbolṅge minyokamṅgaig ṅga saniṅgina. Ta ndaṅam? Nane Isip mbal agaṅmor kulatkanu mbal ndoṅ ulendika minam mbulnaig. Ta tuku Yosef nu aba kat nuṅe taṅamba wam pagukina.

47

¹Kile Yosef ndek aba kat nuṅe 5 kilmba kumba ka Farao teṅenmba sana: Yiṅe mam yiṅe aba kame nane ṅakmba kile Kananṅge Isip prowaig. Nane naṅgine sipsip makau naṅgine agaṅ ndende ṅakmba kilmba prowaig. Kile nane Gosenṅge minig ṅgina. ²Taṅakina sulumba Yosef ndek

aba kat nuŋe 5 ta Farao tuku tumailamŋge kile-tidiŋgina le ³ Farao ndek nane kusnaniŋgina: Tane ame pirokade tuku ŋgina le nane lafumba sanaig: O gabat sungo, sine aganmor kulatkeg tuku. Singine wa mbun kame nane kinaig tanamba ndo sine tuturmba keg. ⁴ Guba sungo Kanan kilke mbolŋge prona le singine aganmor isukusam tuku nyamagan mata kuga tukunu sine kilke te mbolŋge minyoka pironu tuku prowig. Ta tuku ne woka le sine Gosenŋge minyokube ŋginaig.

⁵ Tanaka sanaig le Farao ndek Yosef sana: Mam naŋe aba kat naŋe kile ne tugum prowaig. ⁶ Ma magenu sungomba Isipŋge minig. Ne inum tesilika nane serniŋga le tanŋe minyokuwaig. Nane Gosenŋge minyokuwaig ta mata maye. Nane afu aganmor kulatkam tuku kila magenu ŋak kanŋerkumba ndeta ne nane madiniŋga le ye tuku aganmor kuan kulatkam tuku gabat minwaig ŋgina.

⁷ Tanakina le Yosef ndek mam nuŋe tumba Farao tugum kina le kanŋerna. Tanana le Yakobŋge Farao nyaro tuna le ⁸ nu ndek nu kusnana: Ne kile yar giganmba ŋak e ŋgina le ⁹ Yakob nu sana: Ye buk ma tugu sungomba mbolŋge rawe tanŋo tanan kinenumba piti sungomba ŋak yar 130 kusreken. Yar ta sungomba ndo kuga. Ye tuku yar te yiŋe wa le mam tuku yar sungomba nane buk rawe tanŋo tanan minmba likinaik tanamba kuga ŋga Farao sana. ¹⁰ Tanakina sulumba Yakob nu Farao man lato nyaro tumba nu kusremba kina.

¹¹ Kile Yosef nu mam nuŋe aba kat nuŋe turniŋgina sulumba kilke ande Rameses ma tugu mbolŋge niŋgina le nane ka tanŋe minyokinaig.

Kilke ta mayenu ndo Isip ma tugu ñakmba liniñgina. Tanjamba Yosef nu Farao buk sakina ta kumukumba kina. ¹² Yosef nu mara mindek nyamagan mam nuñe, aba kat nuñe, nanjine kuasmbi nane ñakmba tuku kumumbi patika niñmba minanu.

Guba tuku ait ta buk sunjokina

¹³ Guba tuku ait ta kile sunjokina le ma tugu ñakmba nyamagan kugana tukunu Isip mbal Kanan mbal nane sanjri kugatok minnaig. ¹⁴ Tanjanaig le Yosef nu ndametiñ Isip tango kame Kanan tango kameñge wit piyawe likinaig ta ñakmba manjurka kilmba Farao tuku wande mbol kina.

¹⁵ Isip mbal Kanan mbal kile ñakmba ndametiñ kuganaig le Isip tango pino ñakmba Yosef tugum promba sanaig: Ne sine nyamaganmbi turka. Kuga ta sine gubanu kumamñgig. Ne sine turnu tuku ndin ande sota. Sine ndametiñ mata buk kuganaig ñginaig le ¹⁶ Yosef ndek nane saningina: Tane sonndo ndametiñ kuganaig ndeta tanjine agañmor kilmba ye tugum prowap. Tanjawap le ye tane nyamagan tingamñgit ñgina. ¹⁷ Tanjakina le nane ndek hos sipsip meme makau donki kilmba Yosef tugum kinaig le nu ndek nane nyamagan niñgina. Yosef nu tanjamba minna le ka ka yar ta kugana.

¹⁸ Yar bailkanu mbolñge nane manj Yosef tugum kumba sanaig: O gabat sunjo, sine siñjine piti ne tugumñge yabune nda. Siñjine ndametiñ ñakmba kuganaig. Siñjine agañmor mata ne buk ñakmba kilna. Sine kile ne agañ inum tanmbim tuku mine ndakate. Siñjine ñgarosu siñjine kilke ta ndo minig.

¹⁹ Ne sine pile ndo siŋga le gubanu kume ndakube. Ne ndin inum sine sinzaŋsiŋgam tuku te-silikam kumuŋ e? Sine tuku kilke mata ake minig. Ta tuku ne sine siŋgine kilke turmba kila sulumba nyamagaŋmbi sine turka. Ne taŋawa le sine Faraο tuku piro taŋgo taŋaŋ minbe le sine tuku kilke mata nuŋge kilwa. Taŋamba ne sine wit nyam tuku nyamagaŋ tumunu ŋgukam tuku ta turmba siŋga. Kuga ta sine ŋakmba gubanu kumbe le kilke mata baknu ndo minikat ŋga Yosef sanaig.

²⁰ Guba suŋgo ta kile saŋgri tiŋgina le Isip taŋgo pino kilke ŋakmba Yosef tunaig le piyawe suluna. Taŋana le Isip kilke ŋakmba Faraο tuku ndo minnaig le ²¹ taŋgo pino Isip kilke mbolŋge mine likinaig ta mata ŋakmba Faraο tuku piro taŋgo ndo minnaig. ²² Pris kame tuku kilke ta ndo nu piya ndaniŋgina. Ta ndaŋam? Nane Faraonge piyaniŋgina le nane tamba nyamagaŋ piyamba nyinaig. Ta tuku nu naŋgine kilke piya ndana.

²³ Kile Yosef ndek taŋgo pino ŋakmba saniŋgina: Kile tane isap. Ye tane taŋgine kilke turmba Faraο tuku piyawit. Ye kile nyamagaŋ tumunu tane tiŋgamŋgit ta tane kilmba ka piro mbolŋge ŋgukap. ²⁴ Nyamagaŋ ka magekuwaig le tane nyamagaŋ ta walmba patikumba ndindo tumba Faraο tape sulumba bailkamba ta taŋgine minwaig. Afu ŋgunu tuku minwaig afu taŋgine gageu ndoŋ nyam tuku minwaig ŋgina le ²⁵ nane lafumba sakinaig: O gabat suŋgo, ne sine tur magekina le sine tuku ande kume ndakina. Kile sine ŋakmba Faraο tuku piro taŋgo ndo minbe ŋginaig.

²⁶ Kile Yosef ndek tukul pasa ande Isipŋge

pilna ta tenemba. Nyamagan piro mbolnge magekuwaig ta tanjo nakmba walmba patikuwaig. Patikuwaig sulumba ndindo tumba Farao tuwaig le bailkamba nanjine minwaig. Tukul pasa ta kile minmba minit. Pris kame tuku kilke ta ndo Farao nu kile ndakina.

Yakob nu nuje kumwa le ngunu tuku Yosef wam paguna

²⁷ Israel nane Isip kilke Gosenge minyoka kiño kame sunjomba kile-patikinaig sulumba aganj ndende mata sunjomba kilnaig. ²⁸ Yakob nu yar 17 Isipnge minna. Nu tuku yar ulendimba ta 147.

²⁹ Tanamba Israel nu kumam tuku ait fagkina le kamusmba nu kiño nuje Yosef wika sana: Nanje wai tumba ye tuku fel karaukngge pilmba son pasa sanjrinu saka sulumba ne ye kulat mayeyumba Isip kilke mbol tenge ye ngu ndaka. ³⁰ Ne ye Isipnge tumba kaye ka yije ina mam wa kame tugumnge nguka ngina le Yosef ndek pasa lafumba sakina: Ye ne sakate tanawamngit ngina. ³¹ Tanakina le Israel nu ndek sakina: Ne sonndo manjau ta kamngat kande pasa ta sanjri pilewa ngina le Yosef nu pasa ta sanjri pilena le Israel nu ndukuka kinyam mbili mbol tanje Kuate gare pasa tuna.

48

Yakob nu Efraim le Manase nyaro nikina

¹ Minnaig ma ma mara ande nane Yosef sanaig: Mam nanje guaze nak nginaig le Yosef ndek kiño kat nuje ar Manase le Efraim kilmba mam nuje kanjeram kina le ² nane ndek Yakob sanaig: Kiño nanje Yosef ne kanjernam tuku prowat nginaig.

Tañakinaig le Israel nu sanğri tinğa kinyam mbili mbolnđe minyokina.

³ Yosef ka prona le mam nuņe ndek nu sana: Kuate Sanğri Nayo nu o buk Kanan kilke Lus tumbranđe ye tugum promba ye nyaro sumba ⁴ sayina: Yeņge ki le ne tuku ndare tugeka tanğo kuasmbi sunğomba mayok kanğaiğ. Ye kilke te serninği le kilke te nane tuku minmba minamnğat nğa sayina. ⁵ Ye ne tugum Isip ndapromba minen le piyo naņe kiņo armba kile-patikina. Kiņo ar ta ye tuku. Efraim le Manase te ye tuku kiņo kame Ruben le Simeon minik taņaj. ⁶ Kiņo afu nğumnenğa Efraim le Manase dubiknu prowaig ndeta ta naņe. Nğumnenğa kilke fetka kuasmbi yimyam ninğam tuku ait ta ne tuku kiņo kame afu tuku ndare ta nane aba kat naņine Efraim le Manase tuku kilke mbolnđe minamnğaiğ. ⁷ Ye ina naņe Rahel idusmba maņau te ket. Ye luka Mesopotamia kilke mbolnđe ilmba minen le nu ndinđe Kanan kilke mbolnđe Efrat tumbran pa-tumba kumna le ye wamdus tatrükina le ye nu Efrat tumbran kambim tuku ndin make mbinđe nğuken nğina. (Efrat tumbran ta kile Betlehem nğade).

⁸ Kile Israel ndek Yosef tuku kiņo ar ta kanğerka kusnanğina: Ima tuku kiņo ar te nğina le ⁹ Yosef lafumba sana: Kiņo ar te ye tuku. Ye Isipnđe minen le Kuatenđe sina nğina le Israel nu sana: Nale kilmba ye tugum te yale le ye nale nyaro niki nğina. ¹⁰ Israel nu buk saibo pilna tukunu nu am nuņe mata ağan kanğer mage ndakina tukunu Yosef nu kiņo kat nuņe ar ta kilmba mam nuņe

tugum kina le nu ndek nale bagailnikmba mumunikina. ¹¹ Tanjana sulumba Israel ndek Yosef sana: Ye buk idusen ye ne maŋ kaŋgerne nda nga idusen ta Kuatenge ye sinzanjina le ye kile ne tuku kiŋo armba kaŋgerket ŋgina.

¹² Tanjakina le Yosef ndek kiŋo kat nuŋe ar ta mam nuŋe tuku fel mbolŋge kile-sika mam nuŋe tuku tumailamŋge dagol tidronga lokina sulumba ¹³ Yosef ndek nale tuku wai bigmba wai ndinammbi Efraim biyna le mam nuŋe tuku wai ŋaiŋam mbolŋge tiŋgina. Tanjana le nu Manase ndek wai ŋaiŋammbi biyna le mam nuŋe tuku wai ndinam mbolŋge tiŋgina kande ¹⁴ mam nuŋe nu wai mbilmba wai ndinam tumba kiŋo ŋgrimbik Efraim tuku gabat mbolŋge pilna sulumba wai ŋaiŋam tumba kiŋo mulum Manase tuku gabat mbolŋge pilna. ¹⁵ Tanjamba nu nale nyaro nikina sulumba sakina: Yiŋe wa Abraham yiŋe mam Isak nale Kuate kumnemŋge minnaik. Mbara tanje kiŋo ar te nyaro nikuwa. Kuate ye mara mindek kulatka tumba te prona le kile minet. Nuŋge nale nyaro nikuwa. ¹⁶ Nuŋe Eŋel o buk ye piti sunjomba kaŋgerken le kulatkina nuŋge nale nyaro nikuwa. Ye tuku nyu, yiŋe wa Abraham tuku nyu, yiŋe mam Isak tuku nyu kiŋo ar te mbolŋge minmba minwaig le nale tanjo kuasmbi sunjomba ŋak prowaik ŋgina.

¹⁷ Yosef mam nuŋe wai ndinam tumba Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta nu mbulna sulumba nu mam nuŋe tuku wai Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta biymba te-simba tumba Manase tuku gabat mbolŋge palmbim bafuna sulumba

¹⁸ mam nuŋe sana: Mam, taŋamba kuga. Kiŋo te ta nu mulum. Wai ndinam tumba nu tuku gabat mbol pale ŋgina kande ¹⁹ mam nuŋe mbulmba nu sana: Kiŋo, ye kila. Manase tuku ndare mbolŋge mata taŋgo kuasmbi suŋgokanu prowamŋgat ta kiŋo ŋgrimbik te tuku kuasmbi kiŋo mulum tuku kuasmbi liwamŋgat. Nu tuku ndare mbolŋge taŋgo kuasmbi suŋgomba prowamŋgaig ŋgina.

²⁰ Ki ait ta mbolŋge Israel ndek nale teŋenmba nyaro nikina: Israel mbal taŋgo afu nyaro niŋgam ŋga tale tuku nyumbi teŋenmba sanuŋgaig: Ku-ateŋge sinzaŋtiŋguwa le tane Efraim le Manase taŋaŋ minamŋgaig ŋgina. Taŋamba Israel nu Efraim tumba kiŋo mulum taŋaŋ te-ambona.

²¹ Kile Israel maŋ Yosef sana: Mine minemba ye kumamŋgit ta Kuate nu ne ndoŋ minamŋgat. Nuŋge ne tumba luka ka wa kat naŋe tuku kilke mbol kaŋgat. ²² Sekem ma tugu ta kilke mayenu ndo. Ye o buk kame bagimbi tuimbi Amor mbal ndoŋ kame bumba yaiken. Kilke ta ye ne ndo sernet. Ye aba kat naŋe serniŋge nda ŋga Yosef sana.

49

Yakob nu kiŋo kat nuŋe nyaro pasa niŋgina

¹ Kile Yakob nu kiŋo kat nuŋe wika saniŋgina: Tane ilmba ye tugumŋge maŋgurkap le ye wam ŋgumneŋga tane mbolŋge prowamŋgaig ta satiŋgi.

² Yakob tuku kiŋo kame, tane ŋakmba ilmba minyokap sulumba ise tiwap. Tane mam taŋgine Israel tuku pasa isap ŋga saniŋgina.

³ Ruben, ne ye tuku kiŋo mulum tukunu ne ye tuku isu. Ye mbanzo minen sulumba ne kiŋo

mulum te-pilen. Ne sanjri sunjo njak. Ye tuku kinjo afu nane njakmba ne kumnemnje minig. ⁴ Ne kule sanjrinu ndekate tanañ ta ne ye tuku pino ndonj kinyna sulumba kiko manau ye sina. Ta tuku ne mambo kat nane te tuku sunjo mine nda.

⁵ Simeon nale Levi ndonj wamdus ndindo. Nale kame agañ ndende kilmba tamba manau njaigonu kade tuku. ⁶ Ye nale yabuka pasa katik ta ye maye nje nda. Nale gubra tinaik sulumba tanjo bale farnaik tukunu ye nale tuku manjur sinamnje minyokam mbulet. Nale nakile ake sinañ usremba makau pailnu kupenu kat njurnenje likinaik. ⁷ Nale tuku gubra ta pak njayo. Ta tuku piti ta nale kanjerwaik. Ye nale pitaiki le Israel kilke mbol kuwaig sulumba Israel mbal njamuknje mine likamnjaig.

⁸ Yuda, ne tuku tira kame ne tuku nyu tedungamnjaig. Ne nane njueu mbal njinfokmbi biye likamngat. Ne tuku tira kame ta ne tugumnje lokamnjaig. ⁹ Yuda nu laion tanañ. Nu agañmor balemba luka nune kuirkate burok sinam ta kumba nune njaro wakeimba kinyit le andenje nu kuanemba koronj ndate. ¹⁰ Nu nune ndare kame ndonj gabat sunjo tuku ndumndum biyamba minmba minwaig le gabat sunjo ande prowa le tanjo kuasmbi njakmba nu tuku minje kumnemnje minamnjaig. ¹¹ Yuda nu nune donji fatnu muli njak grep muli mayenu mbol kusit sulumba nune tawi ta grep kulenu gurgur ndare suk tamba minyangate. ¹² Nu grep kule nyate le amnu gurdade. Nu amo nyate le maketiñ kaukauknu ndo.

¹³ Sebulun nu piyalŋge yu make mbolŋge minamŋgat. Piyal nuŋe ta waŋ tuku kundu magenu minamŋgaig. Nuŋe kilke make mbolŋge kumba ka Sidon tumbranŋge tingamŋgat.

¹⁴ Isakar nu doŋki karenŋnu taŋaŋ ake sinan pale kame ŋgamukŋge kinymba minit. ¹⁵ Nu kilke mayenu mabtam tuku kaŋgerte ta nu isu maramba agaŋ ndende kugrakate sulumba sanzal taŋaŋ piro karenkate.

¹⁶ Dan nu nuŋe kuasmbi kulatkamŋgat. Kuasmbi ta nane Israel tuku kuasmbi ŋakmba taŋaŋ minamŋgaig. ¹⁷ Nu kame mbeŋ taŋaŋ ndin make mbiŋge minamŋgat. Nu patenŋa hos kupenu makete le taŋgo hos mbolŋge minyokate ta nu bariŋga ndekate ŋgina.

¹⁸ Taŋakina sulumba nu ndek sakina: O Suŋgo, ne ye ta ŋga ye tairŋget ŋgina.

¹⁹ Taŋamba nu maŋ lato sakina: Kuayar taŋgo kame afu Gat ndoŋ kame tingamŋgaig. Taŋawaig le Gatŋge mbilka pani farka nane yokerkamŋgat.

²⁰ Aser tuku kilke mbolŋge nyamaganŋ mayenu prowamŋgat. Aser nu nyamaganŋ mayenu kikoŋnu wakeikuwa ta gabat sugo nane nyam kumuŋ.

²¹ Naftali nu dia taŋaŋ nuŋe nzali dubimba likate. Nu tuku kutu magenu ndo.

²² Yosef nu doŋki ŋguikok kule make mbiŋge minit le hos ŋguikok tabe kumnemŋge minit taŋaŋ.

²³ Nuŋe ŋgueu mbal nane nu ndoŋ kame ŋayomba nu tuimbi koronwaig ta ²⁴ naŋgine tui ta ŋgurke likamŋgaig. Yakob tuku Mbara saŋgrinu taŋge naŋgine wai baklel serniŋgamŋgat. Kuate nu Israel mbal tuku Kulat Taŋgo mayenu. ²⁵ Mam naŋe

tuku Mbara nu Saŋgri Njayo. Nunge ne turnumba nyaro tinit. Nyaro magenu sunḡomba ne mbolnḡe minamḡaig. Samba mbolnḡe sawe nyaro ḡak ndeka minamḡat. Kilke sinamḡe kule nyaro ḡak minmba minamḡat. Kiḡo kame sunḡomba kile-patikam tuku nyaro pino kame mbolnḡe minamḡat. Aḡaḡmor tuku nyaro paḡgarnu kame mbolnḡe minamḡat. ²⁶ Wit le plaua botnu prowam tuku nyaro, tabe ambokok tuku nyaro, tabe minmba minam tuku nyaro ta ḡakmba Yosef mbolnḡe minwaig le nu aba kat nuḡe minig taḡaḡ mine nda.

²⁷ Benjamin nu age ḡguikok aḡaḡmor bale farte taḡaḡ. Maratukuk furiram nu aḡaḡmor bale fariḡmba nyate ḡgina.

²⁸ Jakob nu taḡamba Israel tugu 12 ta tuku saniḡgina sulumba nyaro nduik nduik kiḡo kat nuḡe niḡgina.

Jakob nu kumna le ḡgukinaig

²⁹ Taḡamba Jakob nu maḡ kiḡo kat nuḡe wam paḡuniḡmba saniḡgina: Mine minemba ye ka kumanu mbal tuku tumbraḡnḡe yiḡe wa mbuḡ kame kaḡgerka nane ndoḡ minamḡit. Tane ye tumba ka ndame burok Hitnu taḡo Efron tuku kilke mbolnḡe minit ta sinamḡe wa mbuḡ kame ndoḡ palpe. ³⁰ Ndame burok ta Makpela Mamre tugumḡe Kanan kilke mbolnḡe minit. Abraham nu o buk ndame burok ta kilke ta turmba min-desiḡ ḡgunu tuku Hitnu taḡo Efron tugumḡe piyana. ³¹ Nane o buk Abraham le piyo nuḡe Sara taḡe ḡgukinaig tuku. ḡgumneḡa maḡ Isak nale piyo nuḡe Rebeka kilke ta mbolnḡe ḡgukinaig.

Ye mata ina tanjine Lea kilke ndui ta mbolnge nguken. ³² Abraham nu Hit mbal tugumnge kilke ta ndame burok ta turmba piyana. Tane ka tanje ye ngukap nga saningina. ³³ Yakob nu kinjo kat nuje wam paguninge denpurmba nu manj mbilka kinyna sulumba kumna.

50

¹ Kumna le Yosef ndek mam nuje tuku tumail mbol loka malmbika mam nuje mumuna sulumba ² mam nuje tuku mindesinj ta me ndanguwa nga nane afu saningina le mindesinj ta ail njair afu kilmba pisnenaig. ³ Nane piro ta kumba minnaig le ait 40 kuganaig. Piro ta tuku ait tanjamba madinaig tuku. Tanjanaig le Isip mbal nane ki ait 70 Yakob malmbimba minnaig.

⁴ Yosef mam nuje kumna ta tuku kuamel kugana le nu Farao tuku gabat sugo ta saningina: Tane kumba Farao sawap. ⁵ Yosef nu tejenmba sakat. Mam nu kumam bafuna sulumba nu ye sayina ye nu tumba ka Kanan kilke mbolnge mindesinj palmbim tuku ma nuje buk wakeina tuku ta mbolnge ngukam tuku ngina. Nu tanjamba ye sayina le kile ye mam tumba kumba ka ngukumba luka prowet nga sakate. Tane ka tanjamba Farao sawap ngina. ⁶ Nane kinaig ka Farao sanaig le nu lafumba sakina: Mam naje buk sakina tanjamba tumba kaye sulumba nguka ngina.

⁷ Tanjakina le Yosef nu mam nuje tumba ngukam kina le Farao tuku piro tanjo kame, nu tuku gabat kame, Isip tuku mage mage nane njakmba Yosef ndonj kinaig. ⁸ Yosef tuku kuasmbi, nu tuku aba kat nuje, mam nuje tuku kuasmbi ta nane njakmba

nu ndonj kinaig. Nanjine kiŋo kame fonfonj sipsip meme makau ta ŋakmba ndo Gosen kilke mbolŋge kusrekinaig le minnaig. ⁹ Karis kame taŋgo kame hos mbolŋge likade tuku ta nane ŋakmba kuasmbi sunjo Yosef ndonj kinaig. ¹⁰ Taŋamba nane wit baurŋganu tuku ma tugu Yordan kule make mbol pronaig sulumba ninanka malmbi ŋgumbeyunaig. Taŋamba Yosef nu ait 7 mam nuŋe kumna ta tuku malmbika minna.

¹¹ Nane malmbi ŋgumbeyunaig le Kanan mbal nane kaŋgerka sakinaig: i ... Isip mbal si nanjine maŋaumbi malmbi ŋgumbeyu sunjokade ŋginaig. Ta tuku nane ma ta nyunu Abel-Misraim ... ŋginaig.

¹² Yakob tuku kiŋo kame mam nanjine buk saniŋgina taŋamba ndo kinaig. ¹³ Nane mindesin nuŋe tumba Kanan kilke mbol kinaig sulumba Makpela Mamre tugumŋge ŋgukinaig. Abraham nu buk Hitnu taŋgo Efron tugumŋge kilke ta piyana tuku. ¹⁴ Yosef nu mam nuŋe ŋgukina sulumba nu maŋ aba kat nuŋe taŋgo kuasmbi ŋakmba nu ndonj ilnaig ta ndonj luka Isip kinaig.

Yosef nu aba kat nuŋe tuku kuru kuru kile-iberjina

¹⁵ Mam nanjine kumna le Yosef tuku aba kat nuŋe nane ndek sakinaig: Sine buk maŋau ŋayonu Yosef mbol kigenj. Kile Yosef nu gubrawa sulumba maŋau kigenj ta lafumba sine mbol kamŋgat kande ŋginaig. ¹⁶ Taŋamba nane taŋgo ande kukulnaig le Yosef tugum kina sulumba sana: Aba kat naŋe nane teŋenmba sakade. Mam naŋe kume ndakina sulumba ¹⁷ nu teŋenmba sasiŋgina. Tane teŋenmba Yosef sawap. Aba kat naŋe nane o buk ne mbolŋge

mañau ñayonu kinaig. Ta tuku ye ne sanet. Nane ne mbolñge mbarmba unekinaig mañau ta gilainga. Mam nu tañamba sakina. Sine mata mam nañe tuku Mbara kumnemñge mineg. Ta tuku sine mata ne saneg. Sine tuku mbar ta gilainga ñginaig. Aba kat nañe tañamba sakade ñga Yosef sana le nu pasa ta ismba malmbikina.

¹⁸ Kile aba kat nuñe nane Yosef tugum pron-aig sulumba truk ka sanaig: Sine ne tuku piro tañgo tañaj minamñgig ñginaig le ¹⁹ nu ndek nane saniñgina: A ... tane kuru kuru ndakap. Ye Kuate tuku ma tam kumuñ kuga. ²⁰ Tane buk pasa katmba mañau ñayonu ye mbol kinaig ta Kuatenge mañau ta mbilmba kina le mañau mayenu prona. Ta tuku tañgo pino sunğomba kume ndaka kile abo minig. ²¹ Ye tane satinget. Tane kuru kuru ndakap. Ye sinka tane tañgine kiño kame turmba kulatka minamñgit ñgina. Nu tañamba saniñmba nane tuku wamdus kuru-kurukinaig ta wamdus kile-ibenke niñgina.

Yosef nu kumna

²² Tañamba mam nuñe tuku kuasmbi nane Yosef ndoñ Isip kilke mbolñge minnaig ma ma Yosef nu yar 110 kusrena sulumba nu kumna.

²³ Nu kume ndakina sulumba kiño nuñe Efraim tuku kiño kame nu tuku wa kat nuñe ta turmba kañgerka minna. Yosef wa nuñe Makir tuku kiño kame nane mbuñ nañgine Yosef tugumñge minmba sugokinaig. Makir nu Manase tuku kiño nuñe.

²⁴ Tañamba minnaig sulumba mara ande nu aba kat nuñe saniñgina: Ye buk kumam patuket ta

Kuatenge tane kulatkamngat. Nunge kilke tuku pasa sangrinu Abraham Isak Yakob nane saningina ta ngumneŋga nu tane kilke te mbolŋge kilmba ka kilke ta mbolŋge patinungat ngina. ²⁵ Tanjamba Yosef nu Israel kiŋo kame tuku mingekŋge nane pasa sangrinu sakuwaig le nu isam sakina: Kuate nu tane turkam tuku prowa le tane ye tuku isu kilmba turmba kape ngina. ²⁶ Tanjamba Yosef nu yar 110 kusremba Isip kilke mbolŋge kumna le nane nu tuku mindesiŋ ail ŋair pismemba tumba ter sinamŋge pilnaig le minna.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament
in the Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long
Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709